

155 ๔3

๕๑๑๖๗

* C.3

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ทิริ-โศคตปปะ กับ สัปปริสธรรม
เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาบุคลิกภาพธรรมาธิปไตย

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตมวท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร 3๑๔1576 301506E

ปริญญานิพนธ์

ของ

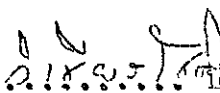
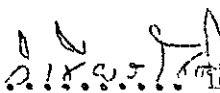
ไชยการ ทองแก้ว

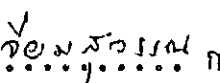
เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

10 มีนาคม 2520

62748

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำคณะนิติศาสตร์ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ได้

....
.... ประธาน

.... กรรมการ

.... กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือและได้รับคำแนะนำอย่างดี จาก กร. วิรุฒ วิเชียรโชติ, กร. นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ, อาจารย์นวลละออ เจียม-สุวรรณ และอาจารย์สุชุม ศรีบริรินทร์ ผู้เขียนขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

ในด้านความรู้ความเข้าใจในหลักกรรมบางประการ ผู้เขียนได้รับคำอธิบาย จากพระเดชพระคุณ พระธรรมวรนายก, พระราชวรมุนี แห่งมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุฯ และพระครูมหาสุกิจโกศล รองเจ้าคณะจังหวัดนครนายก ผู้เขียนขอกราบ ขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูงยิ่ง

ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ได้รับความช่วยเหลือจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยา สุภาพ อาจารย์วิรัตน์ ทั้งใจรบ อาจารย์สุทธิรัตน์ พิมพ์พงษ์ แห่งมหาวิทยาลัยมหิดล และอาจารย์สาคร ตรีนันทวัน อาจารย์วิจิตรวรรณ ถนอมรัตน์ แห่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ ประสานมิตร อาจารย์กมล สุกประเสริฐ และอาจารย์เอี่ยม ไทบุญเลี้ยง แห่งสำนัก ทดสอบกรมวิชาการ ได้กรุณาให้ใช้เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้การคำนวณตัวเลขได้รวดเร็ว ยิ่งขึ้น จึงขอขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์แห่งสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และเพื่อน ๆ ทุกท่านที่ช่วยสนับสนุนให้กำลังใจ จน ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงด้วยดี.

ไวยการ ทองแก้ว

สารบัญ

บทที่	หน้า
1. บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	7
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	8
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า ..	8
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	9
ข้อตกลงเบื้องต้น	11
ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการค้นคว้า	12
สมมุติฐานในการวิจัย	29
ทฤษฎีและเหตุผลเบื้องต้นหลังสมมุติฐาน ..	30
2. วิธีดำเนินการ	33
กลุ่มตัวอย่าง ..	33
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	33
การสร้างแบบสอบถาม	37
การทดลองและการปรับปรุงแบบสอบถาม	39
การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	41
การหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง	41
สถิติที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	43
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	46
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ...	46
ลำดับขั้นการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	46

4. สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	59
ความมุ่งหมายของการศึกษาครั้งนี้	59
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	60
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
อภิปรายผล	63
ข้อเสนอแนะ	66
บรรณานุกรม	67
ภาคผนวก	74

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1. แสดงกลุ่มตัวอย่างของนิสิตครูและนิสิตแพทย์ ..	33
2. คำอธิบายจำแนกของแบบสอบถามวัดหิริ-โอตตัปปะ ..	40
3. ค่าความเชื่อมั่นและค่าสถิติอื่น ๆ ของแบบสอบถามวัดหิริ-โอตตัปปะ ..	41
4. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหิริ-โอตตัปปะ กับสัปปริสธรรมของนิสิตครู และนิสิตแพทย์ ..	47
5. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหิริ-โอตตัปปะ กับสัปปริสธรรมของนิสิตชายและนิสิตหญิง ..	47
6. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหิริ-โอตตัปปะ กับสัปปริสธรรมของนิสิตครูชั้นปีที่ 1 กับนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ 1 และนิสิตครูปีที่ 4 กับนิสิตแพทย์ปีที่ 2 ..	48
7. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ ระหว่างนิสิตแพทย์ชาย กับนิสิตครูชาย โดยถือเกณฑ์มาตรฐานสังคม ..	49
8. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ ระหว่างนิสิตแพทย์ชาย กับนิสิตครูชาย โดยถือเกณฑ์คะแนนตามอัธภาพ ..	50
9. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ ระหว่างนิสิตแพทย์หญิงกับนิสิตครูหญิง โดยถือเกณฑ์มาตรฐานสังคม ..	50
10. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ ระหว่างนิสิตแพทย์หญิงกับนิสิตครูหญิง โดยถือเกณฑ์คะแนนตามอัธภาพ ..	51
11. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ ระหว่างนิสิตแพทย์กับนิสิตครู โดยถือเกณฑ์มาตรฐานสังคม ..	51

12.	ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ ระหว่างนิสิตแพทย์กับนิสิตกรู โดยถือเกณฑ์ตามอัธภาพ	52
13.	ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ ระหว่างนิสิตกรูชั้นปีที่ 4 กับนิสิตกรูชั้นปีที่ 1 โดยถือเกณฑ์มาตรฐานสังคม ..	52
14.	ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ ระหว่างนิสิตกรูชั้นปีที่ 4 กับนิสิตกรูชั้นปีที่ 1 โดยถือเกณฑ์ตามอัธภาพ ...	53
15.	ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ ระหว่างนิสิตแพทย์ปีที่ 2 กับนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ 1 โดยถือเกณฑ์มาตรฐาน สังคม	53
16.	ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ ระหว่างนิสิตแพทย์ปีที่ 2 กับนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ 1 โดยถือเกณฑ์ตาม อัธภาพ	54
17.	ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ ระหว่างนิสิตกรูชั้นปีที่ 4 และนิสิตแพทย์ปีที่ 2 กับนิสิตกรูชั้นปีที่ 1 และนิสิต เตรียมแพทย์ปีที่ 1 โดยถือเกณฑ์มาตรฐานสังคม	54
18.	ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ ระหว่างนิสิตกรูชั้นปีที่ 4 และนิสิตแพทย์ปีที่ 2 กับนิสิตกรูชั้นปีที่ 1 และ เตรียมแพทย์ปีที่ 1 โดยถือเกณฑ์ตามอัธภาพ	55
19.	ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ ระหว่างนิสิตกรูหญิงกับนิสิตกรูชาย โดยถือเกณฑ์มาตรฐานสังคม	55
20.	ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ ระหว่างนิสิตกรูหญิงกับนิสิตกรูชาย โดยถือเกณฑ์ตามอัธภาพ	56

21.	ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ ระหว่างนิสิตแพทย์หญิงกับนิสิตแพทย์ชาย โดยถือเกณฑ์มาตรฐานสังคม	56
22.	ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ ระหว่างนิสิตแพทย์หญิงกับนิสิตแพทย์ชาย โดยถือเกณฑ์ตามอัตภาพ	57
23.	ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ ระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิง โดยถือเกณฑ์มาตรฐานสังคม	57
24.	ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ ระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิง โดยถือเกณฑ์ตามอัตภาพ	58

บัญชีภาพ

ภาพที่

หน้า

1. แสดงลักษณะพื้นฐานสำหรับบุคคลกลุ่มและสังคมในระบบธรรมชาติไทย .. 5
2. แสดงผังทฤษฎี (Theoretical Space) 27

ภูมิหลัง

สภาพสังคมไทย ปัจจุบันกำลังรุดหน้าไปอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านวัตถุ บ้านเมืองมีตึกบ้านของสูงเยี่ยงเทียนฟ้า ถนนหนทางมีรถราแล่นไปมาเสียงดังกระหึ่มอยู่ทุกเมื่อเชิ้อวัน ชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อม แต่ก่อน เรามีชีวิตความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ บ้านเมืองอุดมสมบูรณ์ ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ผู้คนนับถือพุทธศาสนาเป็นหลักประจำใจ และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้จิตใจสงบสุข แต่ในปัจจุบัน ความเจริญทางด้านวิทยาการ เข้ามามีอิทธิพลต่อความรู้สึนึกคิด ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยเป็นอย่างมาก ประกอบกับเรามีประชากรเพิ่มขึ้น สังคมขยายตัวมากขึ้น จึงมีความซับซ้อนสับสนในการดำรงชีวิตมากขึ้นด้วย ต้องดิ้นรนชวนช่วยเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง เพราะถูกบีบคั้นทางค่านเศรษฐกิจและสังคม

ปัญหาที่เกิดขึ้นคือการมองคุณค่าบางอย่างจึงเปลี่ยนไป บางคนไม่มองคุณค่าของความดีงามเลย คนโบราณมองว่าดีงาม แต่คนสมัยใหม่มองว่าไม่ดีไม่งาม เป็นการมองคนละด้าน เพราะสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์แตกต่างกัน ความเจริญทางด้านวัตถุมีมากขึ้น ความเจริญทางด้านจิตใจค่อยลดลงทุกที จิตใจไม่ได้เจริญสูงขึ้นตามวัตถุไปด้วย (บุญเลิศ ทรัพย์เมือง, 2517 : 99)

สาเหตุของปัญหา ส่วนใหญ่ส่วนหนึ่งมาจากการศึกษาของชาติ ถ้าพิจารณาคุณหลักสูตรที่กำหนดไว้ จะเห็นว่ามีมุ่งส่งเสริมวิทยาการ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ มากกว่าส่งเสริมจริยธรรมด้านจิตใจ พจน ณะเพียรชัย (2516 : 74) กล่าวว่า การศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจนั้น จะทำให้ขาดคุณภาพหรือเสียสมดุลย์ของความเป็นคนที่แท้จริง นั่นคือเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมธุรกิจ สังคมอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นวัตถุนิยมมากกว่าคุณธรรมด้านจิตใจ วิชาที่เรียนก็มักจะเลือกเรียนในวิชาที่ก่อให้เกิดผลทางวัตถุ มากกว่าจะเลือกเรียนวิชาที่ก่อให้เกิดผลทางความดี ความงาม และความยุติธรรมในทางจิตใจหรือความสุขสบายภายในตัว

คน เมื่อเป็นเช่นนี้ คนก็จะกลายเป็นวัตถุที่ไร้มนุษยธรรม ศีลธรรม จริยธรรมและศาสนธรรม มากขึ้น ผลตามมาก็คือ สังคมที่มีความยุ่งเหยิงดังที่พบเห็นกันทุกวันนี้ เปลื้อง ณ นคร (2519 : 70) กล่าวว่า สิ่งที่เราจะเล็งก็คือจริยศึกษา จึงทำให้การศึกษาไปไม่รอด เรา เอาใจใส่ในเทคโนโลยีเกินไป จึงทำให้ค่านิยมศีลธรรมเสื่อมโทรมอย่างยิ่ง จึงขาดความ สงบเรียบร้อย คนเป็นอริ เป็นศัตรูกัน ควรแก้ปัญหาในเรื่องจริยศึกษาให้มาก อาเธอร์ เวลล์สลีย์ ปราชญ์ชาวอังกฤษกล่าวว่า การให้การศึกษาแก่คน ให้คนเกิดการเรียนรู้นั้น อย่างวางจุดมุ่งหมายแต่เพียงสอนให้คนฉลาดรอบรู้อย่างเดียว แต่จงสร้างเสริมด้านจิตใจ คุณธรรมความรู้สึกแก่เขาด้วย (บุญเสริม อุททากิรมย์, 2519 : 22)

ทฤษฎีของโรแมง นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส กล่าวว่า เมื่อใดก็ตามที่เส้นกราฟของ ความเจริญทางธรรมชาติของมนุษย์ ความเจริญทางสถาบันสังคม และความเจริญทาง เทคโนโลยี มีอัตราส่วนของความเจริญที่ไม่สัมพันธ์เกาะเกี่ยวไปพร้อม ๆ กัน เมื่อนั้นปัญหา ทางสังคมก็จะทวีความรุนแรงขึ้นตามลำดับ (วิญญูชน-นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ, 2517 : 236) ประเทศไทยปัจจุบันกำลังเป็นไปตามคำกล่าวนี้ จากข่าวสาส์นในหน้าหนังสือพิมพ์ประจำวัน จะพบว่า มีการฉ้อราษฎร์บังหลวง การปล้นฆ่าอนาจาร และการหลอกลวงอยู่ไม่เว้นแต่ละวัน เรื่องที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ก็เกิดขึ้นไปแล้ว จะขอยกตัวอย่างบางเรื่อง ดังต่อไปนี้

หนังสือพิมพ์สยาม (2517 : 16) ลงเรื่องลูกทรพีว่า นางวัยหลั่น ถูกนายโต หรือสุรัช บวรโชติ อายุ 20 ปี ลูกชายแหงตายเป็น เนื่องจากไปคู่คว่านายโตหรือสุรัช ชอบโฉมของโนบ้านไปขาย

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (2518 : 2) ลงข่าวสืบเอกมาเมียว่า นางพรรณี คอน- รอดไพร สาวนักเรียนญี่ปุ่น กลายเป็นคพยักกระสอบ รั้งอยู่ริมถนนรูปเปอร์ไฮเวย์ อำเภอบางเขน จากการสืบสวนของตำรวจระบุว่า สืบเอกอตุลย์ คอนรอดไพร อดีตทหารผ่านศึก ญวน "จงอางศึก" เป็นผู้มา

สมัคร สุนทรเวช (2517 : 216) เขียนไว้ในขบวนการคอร์ปชั่นว่า มีกรม ๆ หนึ่งในเมือง ฯ ไปเปิดสาขาวิทยาลัยที่เชียงใหม่ หอถุยมิมสร้างใหม่ขนาดหอประชุมราคา หลายล้านบาท สร้างได้ยังไม่ทันถึงปี มีรอยร้าวหมด ทั้งเสาที่ปักเป็นช่วง ๆ และก่ออิฐไว้

ทางเดินหักและแตก สภาพเหมือนสร้างไว้สัก 10 ปี ขำระศุทธโทรมมาก คณะกรรมการ
ถูกบังคับโดย ร.ม.ค. ช่วยกระทรวงศึกษาคนปัจจุบัน บังคับให้รับเรื่องนี้ นายช่างออกแบบ
อยู่ในกระทรวงศึกษาแทบจะผูกคอตาย แต่ท่าน ร.ม.ค. ยังลอยหน้าอยู่ในกระทรวงได้

ชาวสารคังกล่าว ส่อให้เห็นว่า สังคมไทยในปัจจุบันอยู่ในสภาพเสื่อมจากศีล-
ธรรมและธรรมะ อันสังคมเดิมเคยนิยมว่าดีงาม เมื่อพิจารณาดูจะเห็นว่า อาการแสดง
ความเสื่อมจากศีลธรรมและธรรมะนี้ คือการไม่ยึดคุณธรรมที่เคยประพฤติปฏิบัติกันมาแต่เดิม
เช่น เคยซื้อสัตย์ก็กลับคดโกงเห็นแก่ได้ เคยละอายที่จะเอาเปรียบหรือโกงโกยอำนาจหรือ
ประโยชน์จากผู้อื่นซึ่ง ๆ หน้า ก็กลับกล้ากระทำโดยปราศจากความละอาย เคยเอื้อเฟื้อ
ก็กลับเอื้อเฟื้อเพื่อประโยชน์ตอบแทนหรือไม่เอื้อเฟื้อเลย เคยเคารพก็กลับเรียกร้องความ
เสมอภาคแบบตีตนเสมอ เคยละอายก็กลับค้านในเรื่องระหว่างเพศ เคยนิยมความรักก็
กลับนิยมความใคร่ เคยเห็นแก่ไมตรีมากกว่าเงินก็กลับเห็นแก่เงินมากกว่าไมตรี ฯลฯ
ทั้งนี้มิใช่ว่าสิ่งเหล่านี้ไม่เคยปรากฏในสังคมไทยมาก่อน สิ่งเหล่านี้เคยมีอยู่ แต่ไม่ออกนอก
หน้า และไม่ประพฤติกันมากมายเช่นที่เห็นในปัจจุบัน (วีรยุทธ-นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ,
2518 : 1) การแก้ปัญหาจึงต้องหาทางยกระดับความเจริญทางค่านิยมให้ทันกับค่านิยมวัตถุ
และจำเป็นต้องแก้ไขในระดับบุคคลและระดับสังคมหรือกลุ่มไปพร้อม ๆ กัน เมื่อแก้ที่ตัวบุคคล
แต่ละคนให้ดีขึ้น สังคมก็จะดีขึ้น เพราะสังคมย่อมประกอบด้วยบุคคลหลายคนนั่นเอง
สัญญา ธรรมศักดิ์ (2509 : 48) ได้กล่าวแก่นิสิตนักศึกษาว่า การพัฒนาประเทศด้านจริย
ธรรมนั้น ต้องเริ่มที่ตัวพวกเราเสียก่อน เพราะเป็นแรงเป็นกำลังของชาติในอนาคต นั่นคือ
การพัฒนาประเทศต้องเริ่มที่ตัวบุคคลเป็นสำคัญ เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ (2516 : 2) กล่าว
ว่า การที่จะพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงสภาพของสังคมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องคำนึงถึงบุคลิก
ภาพของบุคคลในสังคมนั้น ๆ ข้อคิดเห็นของ ริชาร์ด บี. (สุชา จันทน์เอม, 2516 : 8)
ช่วยสนับสนุนคำกล่าวนี้นี้ได้ดียิ่งขึ้น เขากล่าวว่า สังคมพัฒนาได้ก็ต่อเมื่อปัจเจกชนในสังคมนั้น
พัฒนากิจภาพที่แท้จริงของตน และพร้อมที่จะอุทิศตนเองเพื่อผลักดันกิจการของสังคมที่พวกเขา
มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วย พุทธทาส (2517 : 22) เน้นว่า การพัฒนาประเทศนั้น ส่วนมาก
หนักไปทางค่านิยมวัตถุมากกว่าจิตใจ การพัฒนาจิตใจสำคัญกว่าพัฒนาวัตถุหลายร้อยเท่า
การพัฒนาวัตถุนั้นเป็นปลายเหตุ จะแก้ปัญหาอะไรไม่ได้ คนมิได้ดีเพราะมีอาหารกินหรือ

เพราะรู้นั่งสือ หรือเพราะไม่เจ็บไข้ ก็น่าจะมีศีลธรรมอยู่ในจิตใจ

การพัฒนาจิตใจคนนั้น ไม่มีอะไรที่ไปกว่าอากัฏฐาทิศทางพุทธศาสนา เพราะทุกศาสนาในโลกเกิดขึ้นมาเพื่อช่วยให้สังคมมนุษย์มีสันติสุขทางใจ อันจะนำไปสู่สันติสุขทางกาย โดยอัสโนมัตติ (วีโรจน์ ธีระวัณ, 2516 : 79) สำหรับคนไทยนั้น พุทธศาสนาเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ที่ควรนำมาแก้ไขความเสื่อมโทรมทางจิตใจ บรรพบุรุษของเราอาศัยพระพุทธศาสนาเป็นดวงประทีปส่องทางดำเนินชีวิต และเป็นวิเทโศบายการพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญมาช้านาน (สุกิจ นิมมานเหมินทร์, 2513 : 2) ชุมทรัพย์ใหญ่ชุมชนแรกคือพระพุทธศาสนา นั่นเอง เพราะพระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อชีวิตจิตใจและวัฒนธรรมของคนไทยมากมายหลายแง่มุมมุนัก (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2514 : 28) ไม่มีอารยธรรมใดอันจะยิ่งใหญ่ไปกว่าอารยธรรมของพระพุทธเจ้า ซึ่งพระศาสนาของพระองค์ได้ขัดเกลาตกแต่งจิตใจ สันดานของสังคมไทยให้งดงามมาช้านาน สมควรแล้วที่นักศึกษาทั้งหลายจะจับศึกษาให้รู้จักพระพุทธศาสนาว่ามีความสำคัญสัมพันธ์กันมากกับประชาชาติไทยอย่างไร และควรจะยึดถือไว้สำหรับ* เป็นหลักของจิตใจและความประพฤติในฐานะเป็นพื้นฐานของอารยธรรมไทย (สมเด็จพระญาณสังวร, 2516 : 44) แม้ในชีวิตประจำวัน หลักธรรมของพระพุทธศาสนายังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้หลาย ๆ ทางอีกด้วย เช่นในการครองตน ก็นำหลักธรรมเกี่ยวกับศีล 5, อบายมุข 6, กรรมกิเลส มาใช้ได้ การครองคน ก็สอนไว้ในเรื่องมิตรแท้, สังคหวัตถุ 4, และทิศ 6 เป็นต้น การครองเรือน ก็สอนไว้ในเรื่องประโยชน์ของการมีทรัพย์ และเหตุทำให้ตระกูลอันมั่งคั่งตั้งอยู่ไม่ได้นาน เป็นต้น

หลักธรรมในพระพุทธศาสนามีมากมาย เหมาะสมกับบุคคลทุกระดับที่จะนำไปประพฤติปฏิบัติ อาจแบ่งได้กว้าง ๆ ดังนี้ ระดับบุคคล ได้แก่ มรรค ๘, สิบปรีชาธรรม 7, อิทธิบาท 4, หิริโอตตปัสสะ, ขันติโสวัจจะ, สกิลัมปชัญญะ, สุขของคลุหัตถ์ 4, และสันโดษ เป็นต้น ระดับกลุ่ม ได้แก่ ศีล 5, สังคหวัตถุ 4, มราวาสธรรม 4, พรหมวิหาร 4 เป็นต้น ระดับสังคมประเทศชาติ ได้แก่ ทศพิธราชธรรม เป็นต้น (วีรยุทธ วิเชียรโชติ, 2517 : 2) เขียนเป็นแผนผังอภุมการณของธรรมาธิปไตยได้ดังนี้

ผู้วิจัยมีความเชื่อว่า คุณธรรมด้านhiriโอตตปปะซึ่งเป็นคุณธรรมระดับบุคคลนั้น จะช่วยเป็นเครื่องแต่งจิต อบรมจิตของบุคคลให้ดีให้มากขึ้นได้ และจะต่อเนื่องไปถึงสังคม ทำให้สังคมที่เสื่อมโทรมยุ่งเหยิงเดือดร้อนวุ่นวายกลับสงบสุขลงได้ การพัฒนาประเทศด้านต่างๆ จะประสบความสำเร็จมากขึ้น ก่อนอื่นควรทราบความหมายและความสำคัญของคุณธรรมข้อนี้เสียก่อน

hiri ก็คือ ความละอายต่อบาป

โอตตปปะ คือ ความกลัวต่อบาป

ธรรม 2 ข้อนี้ชื่อว่า โลกपालธรรม แปลว่าธรรมคุ้มครองโลก หมายความว่า ปกปักษ์รักษาโลกไว้ให้โลกเดือดร้อนวุ่นวาย ทำให้โลกมีแต่ความสงบสันติ โลกในที่นี้ก็อสังคมนั่นเอง การที่โลกหรือสังคมเดือดร้อนวุ่นวาย เหตุเกิดเพราะการกระทำของมนุษย์ หรือบุคคล หรือคนนั่นเอง จะคุ้มครองโลกให้สงบสุขก็ของคุ้มครองที่คน เพราะคนทำให้โลกยุ่งสังคมยุ่ง เอาคนไว้อยู่แล้ว โลกก็จะสงบ การจะคุ้มครองหรือรักษากันนั้น จะรักษาที่ไหน เป็นที่รู้กันแล้วว่ากันนั้นสำคัญที่ใจ มีใจเป็นใหญ่เป็นหัวหน้า จะทำอะไรสำเร็จหรือไม่ก็อยู่ที่ใจ ชัยพร วิชชาวุธ (2518 : 4) กล่าวว่า มนุษย์จะตัดสินใจทำอะไร หรือไม่ทำอะไร การคิดและการตัดสินใจจึงเป็นหัวใจในการบงการ ให้มีพฤติกรรมภายนอกต่าง ๆ กัน พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ที่เกิดจากการพูด การกระทำ หรือการแสดงกิริยาอาการต่าง ๆ ให้คนอื่นสังเกตเห็นได้นั้น ต้นเค้าเกิดจากพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ก็คือใจ เป็นหัวบงการทั้งสิ้น การคุ้มครองรักษากันก็ต้องรักษาที่ใจ ถ้าควบคุมใจไว้อยู่แล้ว อวัยวะอื่นยอมควบคุมใ้ควบคุม คนจะคิดดี พูดดี ทำดี หรือที่เรียกว่า มโนสุจริต วชิสุจริต กายสุจริต ก็เพราะมีใจดี ก็รักษารักษาใจควบคุมไว้ได้ การคุ้มครองรักษาโดยวิธีออกกฎหมาย มีเจ้าหน้าที่คอยจับกุม มีการลงโทษนั้น ก็เป็นวิธีที่ทำให้มนุษย์กลัว เช็ดขยาด เด็กกลัวความวุ่นวายได้เหมือนกัน แต่ได้ผลไม่แน่นอนทั่วถึง เพราะไม่มีเจ้าหน้าที่จะควบคุมทั่วทุกแห่งหนได้

พระพุทธเจ้าทรงแสดงการควบคุมจิตของคนว่า ต้องใช้วิธีปลูกธรรมขึ้นในจิตใจของเขาเอง เป็นวิธีที่ให้ตัวเองปกครองตัวเอง ธรรมที่ปลูกขึ้นในใจเพื่อผลดังกล่าว ได้แก่ hiri โอตตปปะ นั่นเอง hiri ความอาย โอตตปปะ ความกลัว นั้นมีความหมายต่างกัน

ความอายนั้นปรารถนากุศลเจตนาของคนที่ไม่น่าจะเป็นอย่างนั้น ไม่น่าจะเป็นดังนี้ สิ่งนั้นไม่คู่ควรกับเรา เป็นต้น ส่วน โอตตปปะ ปรารถนาความพินาศอันจะเกิดแก่ตน กลัวจะเป็นอย่างนั้น กลัวจะเป็นอย่างนี้ กลัวจะเดือดร้อน กลัวจะได้รับความทุกข์ทรมาน เป็นต้น ความอายกับความกลัวนั้น อาจมีข้อหลายสิ่งหลายอย่างด้วยกัน แต่ในโลกปาลธรรมนี้ อายและกลัวต่อความชั่วเท่านั้น หมายความว่าอายต่อความชั่วที่เราทำ กลัวต่อความชั่วที่เราทำ คนที่จะขโมยทรัพย์คนอื่น นึกอายคนที่รู้เห็น นึกกลัวจะต้องติดตรางเมื่อเขาจับได้ อย่างนี้ไม่จัดเป็น หิริ โอตตปปะ เพราะอายคนอื่น กลัวคนอื่น คนมีหิริ ต้องอายความชั่วที่ตัวเองทำ ใครจะเห็นหรือไม่เห็นก็อาย คนมีโอตตปปะ ก็กลัวความชั่วที่ตัวเองทำนั้นเอง ไม่ว่าจะมีคนลงโทษหรือไม่มี ก็กลัว (เป็น มุทกนค, 2508 : 220) / คนเราลงได้อายความชั่ว กลัวความผิดแล้ว ยอมละเว้นการกระทำชั่วไปเป็นอย่างนี้ โลกก็จะสงบ สังคมก็ไม่เดือดร้อน การพัฒนาประเทศก็จะได้รับผลสำเร็จมากขึ้น คุณธรรมค่านิยมหิริโอตตปปะจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ น่าคนควาว่าจะมีอยู่ในคนไทยหรือไม่ก็ขอพระพุทธรูปมาสถามกันน้อยเพียงใด และจะมีความสัมพันธ์กับสัปปริสธรรม อันเป็นธรรมของสัตว์มนุษย์ คือคนก็มาถามกันน้อยเพียงใด ซึ่งจะได้ศึกษาค้นคว้าต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษากันว่า

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างบุคคลิกภาพธรรมาธิปไตย ในรูปทัศนคติทางพุทธศาสนา ซึ่งเป็นโครงสร้างของกานิยมระดับสังคม
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมค่านิยมหิริโอตตปปะ กับ สัปปริสธรรม
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะหิริโอตตปปะ ในระหว่างเพศชายและเพศหญิง
4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะหิริโอตตปปะ ในระหว่างนิสิตที่มีชั้นเรียนแตกต่างกัน
5. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะหิริโอตตปปะ ในระหว่างนิสิตครู และนิสิตแพทย์

ความสำคัญของการศึกษาก่อนแล้ว

การค้นคว้าครั้งนี้จะช่วยให้เข้าใจโครงสร้าง และปริมาณความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมค่านิยมหรือทัศนคติกับสัปปุริสธรรมว่าเป็นอย่างไร และช่วยให้เห็นลักษณะความแตกต่างของบุคลิกภาพค่านิยมหรือทัศนคติปะ ในระหว่างบุคคลทางสาขาวิชาชีพ อายุ เพศ และระดับชั้นเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้นักการศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของบุคลิกภาพ ธรรมาธิปไตยค่านิยมหรือทัศนคติปะ และสัปปุริสธรรม จะส่งเสริมเยาวชนไทยให้พัฒนาบุคลิกภาพทั้งสองด้านนี้มากขึ้น อันจะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมในปัจจุบันได้อย่างดี นอกจากนั้นผลการวิจัยอาจจะเป็นประโยชน์แก่นักบริหาร นักสังคม และนักจิตวิทยาอีกด้วย

ขอบเขตของการศึกษาก่อนแล้ว

1. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาก่อนแล้ว คือ

1.1 นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา 2518 จำนวน 100 คน โดยแบ่งเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 จำนวน 50 คน และชั้นปีที่ 4 จำนวน 50 คน

1.2 นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2518 จำนวน 100 คน โดยแบ่งเป็นนิสิตเตรียมแพทย์ชั้นปีที่ 1 คณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 50 คน และนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 2 คณะแพทยศาสตร์ จำนวน 50 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

๑. สาขาวิชาชีพ แบ่งเป็น

- นิสิตครู
- นิสิตแพทย์

ข. ระดับชั้นเรียน

- ระดับชั้นปีที่ 1
- ระดับชั้นปีที่ 4

ก. เพศ

2.2 การแปรตาม (Dependent Variables)

ก. หิริ โศกตปปะ

ข. สัมปรีชธรรม

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

บุคลิกภาพธรรมาธิปไตย หมายถึงลักษณะพฤติกรรมที่อาศัยความมีธรรมเป็นใหญ่ เกิดจากกระบวนการสังกมประกิต (Socialization Process) ที่มีศาสนาพุทธเป็นรากฐานสำคัญอันหนึ่งของกานิยมและทัศนคติ ตลอดจนมาตรฐานสังกมของพุทธศาสนิกชนไทย แสดงออกในสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจเลือกขบิขของพฤติกรรมที่จะแสดงออกระหว่างบุคคล และในทางสังกม โดยอาศัยหลักธรรม เช่น สัมโณช สัมปรีชธรรม อิทธิบาทสี่ หิริ โศกตปปะ เป็นต้น เป็นแบบของกานิยมและทัศนคติในการกำหนดทิศทางของการตัดสินใจ และการแสดงออกเป็นพฤติกรรมในที่สุด ลักษณะพฤติกรรมดังกล่าวนี้ สามารถวัดได้โดยแบบสอบถามที่ผู้วิจัย ในโครงการศึกษาบุคลิกภาพธรรมาธิปไตย ร่วมกันสร้างขึ้น

✓ หิริ โศกตปปะ หมายถึงความละอายและความกลัวในการกระทำบาปทั้งปวง แยกออกได้เป็น 2 ลักษณะ (Traits) ดังนี้

- หิริ (Hiri-moral shame) หมายถึงความละอายในการที่จะกระทำบาปทั้งปวง ความละอายนั้นเกิดขึ้นจากความรู้สึกแห่งตน โดยปรารภเหตุภายในตน (Internal) เช่น ชาติ ตระกูล คุวุฒิ วัยวุฒิ เกียรติยศชื่อเสียงแห่งตน เป็นต้น

- โศกตปปะ (Ottapa-moral fear) หมายถึงความกลัวในการที่จะกระทำบาปทั้งปวง ความกลัวนั้นเกิดจากความรู้สึกแห่งตน โดยเล็งเห็นผลอันจะเกิดจาก

การกระทำอันเป็นเหตุภายนอกคน (External) เช่น กลัวคำกรณินทา กลัวถูกตำหนิติ
 เกียน กลัวตกรรท เป็นต้น

ลักษณะทั้ง 2 นี้ สามารถวัดออกมาได้โดยแบบสอบถามวัด หิริ โอตตัปปะ ที่ผู้วิจัย
 สร้างขึ้น ผู้ที่ได้คะแนนต่ำ หมายความว่าหิริโอตตัปปะน้อย ผู้ที่ได้คะแนนสูง หมายความว่า
 หิริโอตตัปปะมาก

✓ สัปปริสธรรม หมายถึงธรรมที่เน้นการแสดงออกถึงการรู้จักเหตุผล รู้จักตน รู้จัก
 ประมาท รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคลที่ตนในสังคมนั้นนับถือเป็นเกณฑ์ในการประพฤติ
 ปฏิบัติ

ก. การรู้จักเหตุ หมายถึงการที่รู้ว่าสิ่งใดเป็นสาเหตุของสิ่งใด ได้แก่ความ
 เชื่อที่ถูกต้องตามสาเหตุ และการประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตามสาเหตุ

ข. การรู้จักผล หมายถึงการที่รู้ว่าสิ่งใดเป็นผลของสิ่งใด ได้แก่ความเชื่อที่
 ถูกต้องตามผลที่เกิดขึ้น และประพฤติปฏิบัติตามผลที่เกิดขึ้น

ค. การรู้จักตน หมายถึงการรู้จักปฏิบัติหน้าที่ที่เหมาะสมกับตำแหน่งฐานะของตน
 ไม่ก้าวล่วงหน้าที่ของผู้อื่น

ง. การรู้จักประมาท หมายถึงการรู้ว่าแค่ไหนเป็นความพอดี ได้แก่การบริโภค
 พอดี นอนพอดี ออกกำลังกายดี หักพอดี จ่ายทรัพย์สินพอดีกับที่หาหาได้ และประพฤติปฏิบัติในสิ่ง
 ต่าง ๆ พอเหมาะพอดี

จ. รู้จักกาล หมายถึงรู้เรื่องเวลา รู้จักกาของเวลา การปฏิบัติงานเสร็จทัน
 เวลา การปฏิบัติงานถูกเวลา การปฏิบัติงานตามเวลา และการปฏิบัติงานตรงเวลา

ฉ. การรู้จักชุมชน หมายถึงการรู้วัฒนธรรมของสังคม การรู้จักมรรยาทในการ
 สมาคม การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคม

ช. การรู้จักบุคคล หมายถึงการรู้จักตำแหน่งฐานะของบุคคล และควรปฏิบัติต่อ
 บุคคลนั้น ๆ อย่างไร เกี่ยวกับการเคารพนับถือ การยกยอสมาคม การเชื่อถือไว้วางใจ
 การให้ความช่วยเหลือและขอความช่วยเหลือ การร่วมงานและการใช้งาน

คุณธรรมด้านสติปรีชาธรรมนี้ สามารถวัดได้โดยแบบสอบถามที่ บรรจง หมายถึง (2517) สร้างขึ้น ผู้ที่ใดคะแนนน้อยหมายความว่า มีสติปรีชาธรรมต่ำ ผู้ที่ใดคะแนนสูง หมายความว่า มีสติปรีชาธรรมสูง

✕ นิสิตครู หมายถึง นิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2518 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

✕ นิสิตแพทย์ หมายถึง นิสิตเตรียมแพทย์ชั้นปีที่ 1 และนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2518 มหาวิทยาลัยมหิดล

ระดับชั้นเรียน หมายถึง ระดับชั้นเรียนของนิสิต ทั้งสองมหาวิทยาลัย

เพศ หมายถึง นิสิตหญิงและชาย ในกลุ่มตัวอย่าง

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวัดทางจิตวิทยา (Psychometric) เป็นการวัดทัศนคติ วัดความสนใจ เป็นเรื่องเกี่ยวกับนามธรรม ทำการวัดได้ยาก แต่นักจิตวิทยายังมีความเชื่อว่าสามารถจะวัดได้ Cronbach (1970 : 29) กล่าวว่า ถ้าสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีอยู่ ก็จะมีอยู่จำนวนหนึ่ง และถ้ามีอยู่จำนวนหนึ่ง ย่อมสามารถทำการวัดได้ (If a thing exists, it exists in some amount, and if it exists in some amount, it can be measured.) Watson ยืนยันว่า จิตวิทยาเป็นศาสตร์ เพราะว่ามีกรอบทดลองเพื่อยืนยันข้อสงสัยได้ การทดลองนั้นจะต้องวัดได้ ทดลองซ้ำได้ มีการหาข้อมูลและบันทึกข้อมูลอย่างมีระเบียบแน่ชัด และเสนอผลให้ผู้อื่นทราบได้

การวิจัยครั้งนี้ถือว่าปรากฏการณ์และคุณลักษณะเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษา มีระบบโครงสร้างและคุณสมบัติซึ่งสามารถค้นพบและอธิบายได้โดยหลักเกณฑ์ทางคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นไปตามหลัก Isomorphism ของ Guilford (1954 : 6-7) คุณธรรมด้านทริ-โอคตัมปะเป็นตัวแปรที่มองไม่เห็นไม่ได้ (Latent Variables) ซึ่งถือว่าเป็นทัศนคติหรือบุคลิกภาพแบบสมมุติฐาน (Hypothetical) ที่ต้องมีการศึกษาคนแล้ว และสามารถนำเอาวิธีการทางสถิติมาใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้

ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการค้นคว้า

ก. ทฤษฎีเบื้องต้น

แกทเทอ (บรรจง หมายมั่น, 2518 : 13) ให้นิยามคำว่าบุคลิกภาพ (Personality) ไว้อย่างกว้าง ๆ ว่า "บุคลิกภาพ คือสิ่งที่ช่วยให้เราทำนายได้ว่า บุคคลจะทำอะไรในสถานการณ์ที่กำหนดไว้ จุดมุ่งหมายของการวิจัยทางจิตวิทยาและด้านบุคลิกภาพ ก็เพื่อสร้างกฎเกี่ยวกับสิ่งที่บุคคลต่าง ๆ จะทำ ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมใดหรือในสถานการณ์ใดที่สิ่งแวดล้อมเป็นไปตามปกติ บุคลิกภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมทั้งหมดของบุคคล ทั้งพฤติกรรมที่เปิดเผยและพฤติกรรมที่ซ่อนอยู่ภายใน"

อัลลิสวอน (สุชิน เพ็ชรรักษ์, 2518 : 9) กล่าวว่า บุคลิกภาพคือระบบพลัง โดยอธิบายว่าอินทรีย์เป็นระบบของความตึงเครียดซึ่งเกิดจากสาเหตุใหญ่ ๆ สองประการ คือ เกิดจากความต้องการของอินทรีย์และจากความวิตกกังวล และถือว่าบุคลิกภาพเป็นระบบพลังซึ่งปฏิบัติงานส่วนใหญ่ในรูปของกิจกรรมที่จะช่วยลดความตึงเครียดนั่นเอง พลังจะเปลี่ยนรูปไปได้โดยการปฏิบัติงานของอินทรีย์ ทั้งที่เห็นได้จากภายนอก เช่น การเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เป็นต้น และที่เปี่ยมพลังจิตจากภายใน เช่น การรับรู้ การจำ เป็นต้น โดยทั่วไป กิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายที่จะขจัดความตึงเครียดให้หมดไป เหล่านี้จะกลายเป็นนิสัยหรือความเคยชินเพราะถูกวางเงื่อนไขโดยสังคมซึ่งบุคคลนั้น ๆ เป็นสมาชิกอยู่ ดังนั้นจึงอาจสรุปความคิดของอัลลิสวอนได้ว่า ทั้งอิทธิพลภายในตัวบุคคลและอิทธิพลจากภายนอก ต่างก็มีบทบาทรวมกันต่อการเปลี่ยนแปลงพลังของบุคลิกภาพ แต่อิทธิพลจากภายนอก นับตั้งแต่การเลี้ยงดูไปจนถึงลักษณะวัฒนธรรมของสังคม นามะมีบทบาทมากกว่า

อุปลักษณะ (Traits) คือโครงสร้างทางจิต (Mental Structure) เป็นตัวทำให้พฤติกรรมของบุคคลคงที่ คำว่าโครงสร้างนี้ไม่ได้หมายถึงสภาวะทางกายภาพหรือทางประสาท แบ่งเป็น 3 ชนิด

1. อุปลักษณะแรงขับเคลื่อน (Dynamic Traits) ทำให้บุคคลกระทำเพื่อมุ่งไปยังเป้าหมายอันใดอันหนึ่ง
2. อุปลักษณะทางความสามารถ (Ability Traits) เกี่ยวกับประสิทธิ-

ภาพที่ช่วยให้บุคคลบรรลุเป้าหมาย

3. อุปนิสัยทางอารมณ์ (Temperament Traits) เกี่ยวกับโครงสร้างของการตอบสนอง เช่นความเร็ว หรือพลัง

การแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมประกอบไปด้วยอุปนิสัยทั้ง 3 แบบนี้ โดยเฉพาะ Dynamic Traits สำคัญที่สุด (อบอวล หกสุวรรณ, 2516 : 22)

ตน (Self) บี.จี. จุง กล่าวว่า "ตน" เป็นผลผลิตแห่งพัฒนาการอย่างหนึ่ง ซึ่งเกิดจากการประสมประสานกันระหว่างบุคลิกภาพด้านต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ในจิตไร้สำนึกและจิตไร้สำนึก จุง เชื่อว่าคนเรามีทั้งโลกภายในและโลกภายนอก โลกภายในประกอบด้วยสิ่งที่สะสมอยู่ในจิตไร้สำนึก (Collection Unconscious) ส่วน "โลกภายนอก" นั้นประกอบด้วยส่วนสำคัญคือ Persona อันหมายถึง ถนนตามที่สังคมตรา" จุง อธิบายว่า Persona เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคม เพราะเป็นเครื่องปิดบังความรู้สึกนึกคิดภายในของบุคคลเอาไว้ ถ้าบุคคลแสดงความรู้สึกที่แท้จริงออกมาทั้งหมด สัมพันธภาพระหว่างกันและกันจะดำเนินไปอย่างไม่ราบรื่น (ประมวล คึกคินสัน, 2511 : 86-87)

คาร์ล โรเจอร์ (บรรจง หมายมั่น, 2518 : 15) ได้ให้ความหมายของ "ตน" ไว้ว่า "ตน" หมายถึงทัศนคติและความรู้สึกของคนเอง ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

1. ตน พัฒนามาจากการปะทะซึ่งสรีรระหว่างอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อม โดยมีการประเมินค่าตนเอง ดังนั้น ตน จึงประกอบด้วยทัศนคติและค่านิยม
2. ตน อาจรับค่านิยมของผู้อื่นมา และรับรู้ในสภาพที่บิดเบือนความจริง
3. ตน พยายามต่อสู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจรอบรู้ภายในตน เช่น ไม่รับค่านิยมที่ขัดกับค่านิยมเดิม
4. อินทรีย์ จะแสดงพฤติกรรมไปตามตน เพื่อให้เกิดความเข้าใจกับได้ในตน
5. ตน อาจเปลี่ยนแปลงได้โดยอาศัยวุฒิภาวะ และการเรียนรู้

คิงก์เมเยอร์ (พัชรี กรีทองนาก, 2518 : 12) กล่าวว่า "ตน" ของบุคคลได้รับอิทธิพลจากศาสนา สังคม และฐานะทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับตัวเขา โดยเฉพาะ

อย่างยิ่ง บาบ เป็นแห่งแรกของประสบการณ์ที่เป็นผู้จักำนิยมให้แก่ เด็ก

ปิ่น มุทุกันต์ (2508 : 59) อธิบายว่า "ตัวตน" (Self) หมายถึงบุคลิกลักษณะ คือลักษณะที่ประกอบกันเป็นตัวตนของบุคคล ตัวตนภายนอก ได้แก่รูปร่าง หน้าที่าทางฐานะ ตัวตนภายใน ได้แก่ส่วนที่เป็นที่อยู่แห่งจิต เป็นที่ตั้งแห่งความรู้ทั้งหลายของมนุษย์ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

1. ความรู้สึก เช่น ความทุกข์ ความไม่พอใจ ความพอใจ
2. ความรู้ตัว เช่น รู้ตัวว่าเป็นใคร จำได้ รู้ได้ หมายถึงว่าตนกำลังทำอะไร มีสภาพเช่นไร
3. ความรู้สึกนึก เช่น คิดจะทำอย่างนี้ คิดจะทำอย่างโน้น คิดดี คิดแต่สิ่งที่เป็นมงคล คิดชั่ว คิดแต่อกุศล
4. ความรู้แจ้ง คือความรู้ว่าอะไรเป็นอะไร เมื่อมีสิ่งใดมากระทบ ตา หู จมูก ลิ้น กาย เมื่อรู้แจ้งแล้ว จะแปรรูปเป็นความรู้สึก เป็นอารมณ์รู้สึกดี รู้สึกร้าย อารมณ์ดี อารมณ์เสีย

คุณธรรม คือหลักของความดี ความประพฤติ และความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางธรรมจริยา ทางศาสนา และทางวัฒนธรรม บุคคลยึดมั่นคุณธรรมไว้เป็นหลักประจำใจ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ทั้งนี้โดยมีความเชื่อว่าการประพฤติปฏิบัติเช่นนั้น จะนำมาซึ่งความสุขความเจริญให้กับตนเองและผู้อื่น เพื่อให้สังคมเป็นระเบียบและเป็นสุข (วิริยพจน-นวดเต็ญ วิเชียรโรติ, 2510 : ๖)

จริยธรรม เป็นความสำนึกที่บุคคลพึงมี อันประมวลมาจากหลายกระแสด้วยกัน เป็นต้นว่า ปรัชญา ศาสนา และที่สังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถึงงาม แล้วจึงนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันด้วย (สัญญา ธรรมศักดิ์, 2519 : 48)

ข. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติปไทย

พุทธศาสนิกชน (สุวัณณ วันวงศ์, 2518 : 12) ให้ข้อเสนอแนะว่า ธรรมชาติปไทยนี้ แจ่มถึงความดี ความงาม ความจริง ความยุติธรรม เรียกสั้น ๆ ว่า ความดีก็แล้วกัน เราจะพิจารณาในแง่ที่ว่าเดี๋ยวนี้มีกษัตริย์ชาติ กษัตริย์ในโลก การกษัตริย์ คือมีแต่คนวัตถุ นิยม มีแต่คนต้องการประโยชน์ส่วนตัวและพวกของตัว ถ้าดีว่ามันเป็นความดีหรือมีคนดีแล้ว ระบบการปกครองชนิดไหนมันก็ถูกมองไปหมด มันเป็นธรรมชาติปไทยไปหมด ถ้าเรามีคนดีจริงเพียงคนเดียวเท่านั้น ในการที่จะเป็นธรรมชาติปไทยนั้น มันต้องเป็นตัวเอง ตัวเองเป็นธรรมชาติปไทยเป็นตัวเอง มันจึงจะเป็นธรรมชาติปไทยเหลืออยู่ เพราะฉะนั้น เมื่อเรามีปัญหาเกิดขึ้นในเรื่องนี้ ก็ต้องนึกถึงสัญญาเดิมของพุทธบริษัท ก็คือ มีธรรมะ มีวินัย เพื่ออาศัยเป็นหลัก วินัยนั้นคืออะไร

สารโฆ มัทรี (2519 : 55) ได้อธิบายว่า วินัยก็คือการบังคับตัวเองเพื่อจะได้ดำเนินตามกฎเกณฑ์ของสังคมส่วนรวมได้วางไว้ให้แล้ว เราก็บังคับกับตัวเราเองให้ปฏิบัติ

กรุณา กิจชัยน (2517 : 6) ให้ความหมายคำว่าวินัยในตนเองว่า ความมีวินัยในตนเอง (Self-discipline) ก็คือความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์ หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง แม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอก เช่นบุคคลอื่น หรือสิ่งเร้าภายในตนเอง เช่นอุปสรรคหรือความปรารถนาที่ตาม ก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มุ่งหวังไว้

เจ้าพระยาพระเสถียรคุณเรนทราธิบดี (เจ้า สตะเวทิน, 2517 : 57) ทรงอธิบายว่า คนเราย่อมมีความดีและความงามประสงคต่าง ๆ กัน ถ้าจะเอาใจของตนเองเป็นประมาณอย่างเดี๋ยวแล้ว จะเชื่อว่าการที่คิดที่เห็นว่าอะไรดีอะไรชั่วนั้น จะเป็นอันถูกต้องดองแท้เสมอไปก็ยากอยู่ จำต้องอาศัยหลักเครื่องเทียบเคียงสำหรับที่จะวินิจฉัยอีกต่อไป หลักเครื่องเทียบเคียงนั้นมีอยู่ 3 อย่าง ก็คือ

1. อัตตาธิปไตย คือ ความเห็นสิ่งที่เอาตนเป็นใหญ่
2. โลกาธิปไตย คือ ความที่ยอมเอาความนิยมของโลก คือความเห็นของคน
มากด้วยกันเป็นส่วนใหญ่
3. ชัมมาธิปไตย คือ เอาหลักของความชอบธรรมและความนิคมธรรมเป็นใหญ่

วิธีที่จะวินิจฉัยซึ่งนำหลักความถูกต้องนั้น ท่านให้เทียบเคียงดังนี้คือ ถ้าจะประกอบ
กิจการอันใด จะต้องใช้ปัญญาใคร่ครวญดูว่าเป็นการดีหรือชั่ว ผิดหรือถูก เมื่อเห็นถูกหรือผิด
ด้วยใจตนเองแล้ว ยังจะต้องตรวจสอบต่อไปว่าจะผิดหรือถูกกับหนทางที่โลกนิยม กล่าวก็ว่าเป็น
แบบแผนประเพณี พิธีกรรมหมาย หรือความเห็นที่พ้องกัน เป็นต้น นั้นอย่างไร เมื่อเห็นถูก
หรือผิดด้วยโลกนิยมแล้ว ยังจะต้องตรวจสอบต่อไปว่าจะเป็นการชอบด้วยทางธรรมหรือผิดด้วย
ทางธรรมอย่างไร เมื่อได้ตรวจสอบจนชอบผิดใน 3 ชั้นนี้แล้ว ท่านกล่าวว่าประเพณีให้กอง
ด้วยทางธรรมยิ่งถูกกว่าท่าแต่เพียงในกองด้วยความนิยมของทางโลก

จันทร์ ไพจิตร (2501 : 122) กล่าวว่า ในภิกขุปาฐกสูตรนิกาย ได้แสดง
อธิปไตย คือความเป็นอิสระเป็นใหญ่ในการกระทำทั่ว ๆ ไปว่า มีอยู่ 3 ประการ คือ

1. อัตตาธิปไตยยะ ความมีตนเป็นใหญ่
2. โลกาธิปไตยยะ ความมีโลกเป็นใหญ่
3. ชัมมาธิปไตยยะ ความมีธรรมเป็นใหญ่

อัตตาธิปไตยยะ นั้น เช่นบุคคลจะทำความดี ซึ่งได้แก่กุศล บ่มปรารณาความ
สะอาดของตน ผู้เป็นอิสระ มุ่งถึงผลอันจะพึงมีแก่ตนเป็นที่ตั้ง แล้วจึงกระทำ บ่มอาจจะ
กระทำลงไปโดยผิด ๆ เพราะปรารถนาและกระทำตามความนึกเห็นของตน ซึ่งเป็นส่วนบุคคล
ผู้เดียว

โลกาธิปไตยยะ คือ ทำตามความนิยมของโลก คือชนหมู่มากทำด้วยความมุ่งหมาย
จะให้ผู้นับถือนยกย่องสรรเสริญ จะไม่ทำก็กลัวถูกเบียดเบียน หรือทำไปตามประเพณีนิยมของคนกลุ่มใหญ่
โลกาธิปไตยยะนี้ ยังจักว่าดีกว่าอัตตาธิปไตยยะ เพราะยังถือความเห็นของประชุมชนเป็น
หลัก สรุปความ ให้กำหนดง่าย ๆ ว่าลักษณะของการกระทำที่เป็นโลกาธิปไตยยะ คือ

1. ทำความมุ่งจะให้ผู้อื่นยกย่องสรรเสริญ
2. ไม่ทำก็กลัวจะถูกนิินหา หรือ
3. ทำตามความนิยมของคนทั้งหลาย

ธรรมาธิปไตยนั้น เชื้อเหตุทำความดี ไม่ปรารถนและโลกเป็นใหญ่ ทำตามความนิยมของธรรมเป็นที่ตั้ง เห็นว่าถูก ว่าควร ก็ลงมือทำ หรือทำความอำนางเมตตากุณา เป็นต้น เช่น ทำดีมีให้ทานเป็นอาทิ นี่ท่านสรรเสริญไว้เป็นศัพฺปรีสธรรม เรียกว่า ธรรมาธิปไตยะ ผู้ทำความดีโดยมุ่งธรรมเป็นใหญ่ เช่นนี้ยอมไม่คิดผลลาภไฉนเลย สรุปความว่า ธรรมาธิปไตยะ นั่นคือ

1. ทำโดยมุ่งแต่ความสมควร หรือความถูกต้อง หรือ
2. ทำด้วยอำนาจเมตตากุณา

เป็น มุทฺกนฺต (2500 : 217) ในความหมายของธรรมาธิปไตยอย่างสั้น ๆ ว่า คือการถือธรรมเป็นใหญ่ โดยอธิบายว่าการทำงานโดยมีเจตนาที่จะยึดทางที่ถูกที่ดีเป็นเกณฑ์ มิได้เห็นแก่ตัวว่าจะเสียผลประโยชน์หรือไม่ มิได้หวังไยว่าคนอื่นจะดีหรือชม เรียกว่า ธรรมาธิปไตย

สุชีฟ มุณฺญานุกาพ (2500 : 250) กล่าวว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนให้ถือธรรมะ คือความถูกต้องงามเหตุผลเป็นประมาท ที่เรียกว่า ธรรมาธิปไตย ... อนึ่ง วยการถือชาติ กันทั้งหลายยอมมีปรกติเห็นแก่ตัว จะหาอย่างใดอย่างหนึ่งแม้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ตัวต้องได้ประโยชน์ด้วยจึงจะทำ อธิยาคับนี้คิดมาในสันดาน ... สมเด็จพระบรมศาสดาทรงชักนำให้ละความเห็นแก่ตัว และให้ตั้งใจทำมุ่งความสมควร เป็นใหญ่ ทรงติการทำความอศฺตาธิปไตย ยกตนเป็นใหญ่ และโลกาธิปไตย เพ่งโลกเป็นใหญ่ และทรงสรรเสริญธรรมาธิปไตย มุ่งธรรมเป็นใหญ่

พุทธทาสภิกขุ (2517 : 34) กล่าวว่า ระบบการปกครอง การเมือง และอะไรต่าง ๆ ต้องเป็นประชาธิปไตยแบบสังคมนิยม อย่าเป็นประชาธิปไตยแบบอศฺตนิยม แต่ถึงกระนั้น สังคมนิยมตามที่ผมเข้าใจ ก็ไม่ได้หมายความว่าเข้าใจกันอยู่เวลานี้ เพราะฉะนั้นจึงต้องให้คำจำกัดความใหม่ และให้ชื่อใหม่ว่าธรรมิกสังคมนิยม สังคมนิยมที่ประกอบด้วยธรรม

จากความหมายของคำว่า ธรรมาธิปไตย ดังกล่าว พอสรุปได้ว่าบุคคลจะตัดสินใจ
กระทำการใด ๆ ควรยึดความถูกต้อง ความยุติธรรม เป็นหลัก ไม่ยึดความเห็นของตนหรือ
ของชนกลุ่มใหญ่ ในการปกครองของระบอบประชาธิปไตยซึ่งถือมติของคนส่วนใหญ่เป็นหลัก
มตินั้นอาจมาจากกลุ่มคนที่ขาดธรรมะเป็นหลักก็ได้ มติจึงไม่น่าจะถูกตอ้งเสมอไป หากบุคคล
มีคุณภาพดีหรือที่เรียกว่ามีบุคลิกภาพธรรมาธิปไตย คือมีคารวะธรรม สามัคคีธรรม และปัญญา
ธรรม การปกครองก็จะเป็นประชาธิปไตยที่ดี ดังที่ วีรยุทธ วิเชียรโชติ (2517 : 6)
เรียกว่า สังคมอารยะธรรม โดยอธิบายว่าสาระสำคัญของปรัชญา สังคมอารยธรรมระบบนี้
น่าจะเป็นการพัฒนาทั้งทางวัตถุธรรมและทางมนุธรรมไปพร้อม ๆ กัน โดยมุ่งที่จะนำเอา
ความเจริญทางโลกมาเป็นปัจจัยให้การพัฒนาทางธรรมรุดหน้าไปไค่อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น สู่จุด
หมายปลายทางความเป็นมนุษย์อันเป็นสัจที่มิไ้ประเสริฐ และสู่สังคมอารยนิยมที่มีการปกครอง
แบบธรรมาธิปไตยในที่สุด

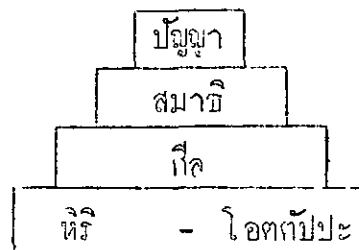
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหิริ-โอตถัปปะ

สมเด็จพระวันรัต (2483 : 2-3) อธิบายว่า หิริโอตถัปปะเป็นสมุฏฐานให้เกิด
กุศลธรรม หิริ เป็นชื่อของเจตนาที่จะอายต่อกความประพฤติชั่ว โอตถัปปะ เป็นชื่อของเจตนา
ที่กลัวต่อกความประพฤติเช่นนั้น ทั้งสองประการนี้ เป็นกุศลรักษาใจให้คงที่ทั้งในที่แจ้งและในที่
ลับ ... ธรรมกู่นี้เป็นปัจจัยให้ประกอบความดี ซึ่งเป็นทางให้เกิดความสุขสำราญ อุมขารสัตว์
โลกไว้ให้ตกค่า เพราะฉะนั้นสมเด็จพระเจ้าสุทนต์มณี เป็นธรรมรักษาโลก ถ้าโลกจัก
ไม่นับถือคุณธรรมนี้เป็นวิหารธรรม ทางก็จะเบียดเบียนกันยิ่งขึ้นไปกว่านี้ คุณธรรมกู่นี้มีอยู่ใน
ที่ใด ก็ลัก็มีอยู่ในที่นั้น แม้ศีลมีอยู่ในที่ใด หิริโอตถัปปะก็มีอยู่ในที่นั้น เป็นกัลยาณมิตรสนิทสนมกัน

จากคัมภีร์ปกรณวิเสศ วิสุทธิมรรคา ภาค 1 ท่อนว่าด้วยกิล ไค่กล่าวเกี่ยวกับหน้าที่
ของหิริโอตถัปปะไว้ว่า หิริโอตถัปปะเป็นฐานรองรับของกิล เมื่อมีหิริโอตถัปปะ กิลจึงเกิด
ขึ้นไค่และตั้งอยู่ไค่ เมื่อหิริโอตถัปปะไปก็ กิลก็ตั้งอยู่ไค่

ปิ่น มุทุกันต์ (2514 : 255) กล่าวว่า การปฏิบัติพระพุทธศาสนา มีหลักการสำคัญ
รวบยอดอยู่อย่างหนึ่ง เรียกว่าไตรสิกขา ไค่แก่ศีล สมาธิ ปัญญา ใน 3 หลักนี้ กิลถือว่า
เป็นพื้นฐานของข้อปฏิบัติทั้งปวง ถ้าขาดกิลเดียว สมาธิและปัญญาก็เจริญขึ้นไค่

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า หิริโอตตัปปะเป็นคุณธรรมที่สำคัญที่สุด ที่ป้องกันไม่ให้คนประพฤติชั่ว หิริเป็นด้านแรกที่ทำให้คนเกิดความละอาย แต่หากละอายไม่ตลอดเพราะมีสิ่งช่วยมาก จึงกระทำชั่วลงไป เรียกว่าละอายแก่ใจไม่กลัว เมื่อถูกข่มขืนนำหน้าให้โดยอาย แต่กลับ تابไปฆ่าเขาที่หลัง เหตุนี้จึงต้องมีโอตตัปปะ คือความกลัวมากำกับไว้อีกชั้นหนึ่ง เพื่อจะได้ไม่กระทำในทางกลับกัน บางคนกลัวแต่ไม่ละอาย เมื่อถูกเขาทวงหนี้ทุกวันแต่ไม่ยอมให้ พอเขาฟ้องก็รีบให้ทันที ดังนั้น ถ้าบุคคลประกอบด้วยธรรม 2 ข้อนี้ จึงเท่ากับมีพื้นฐานทางจิตใจดีแล้ว เป็นผู้สามารถจะรักษากิจไว้ได้ คือ เป็นข้อธรรมสอนให้เกิดการละเว้น เมื่อรักษากิจไว้ได้ จะไม่เกิดสมาธิ มีความหนักแน่นมั่นคงและเกิดปัญญา รู้แจ้งเห็นจริง มีความสุขุมรอบคอบเป็นขั้นสุดท้าย พระศรีวิสุทธิโมลี (ภทฺธา นิคมานนท์, 2517 : 3) กล่าวว่า การปฏิบัติธรรมหรือการอบรมตนตามหลักพระพุทธศาสนา จะต้องเริ่มด้วยการละเว้น หรือกำจัดความชั่วก่อน แล้วจึงเสริมสร้างกวางดีให้บริบูรณ์ จนถึงความบริสุทธิ์หลุดพ้นในที่สุด อาจเขียนเป็นรูปภาพได้ดังนี้

หิริโอตตัปปะ ยังเป็นเครื่องแยกบุคคลให้แตกต่างออกไปจากสัตว์อีกด้วย จะเห็นได้จากที่พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมฝ่ายขาว ที่อุทฺทมจรโลก ก็ความละอายและความเกรงกลัวอาบัติ ฉาธรรมทั้ง 2 นี้ในอุทฺทมจรโลก ก็ไม่รู้ว่าใครเป็นมารดา น้า ป้า ภริยา ของอาจารย์ ของครู โลกจะปนเปกันเหมือนไก่ สุกร สุนัขบ้าน สุนัขป่า เป็นกัน (สุชีฟ ปัญญา-นุภาพ, 2502 : 74) การที่มนุษย์เว้นสิ่งที่ควรเว้น เพราะมีหิริโอตตัปปะประจักษ์ใจ ทำให้สูงกว่าสัตว์ (ปิ่น มุทุกันต์, 2514 : 170)

หิริโอตตัปปะ ยังเกี่ยวข้องกับคุณธรรมอื่น ๆ อีก เช่นความไม่เห็นแก่ตัว ความเสียสละ ความมีเมตตา ดังกล่าวไว้ในเอกสารณะนาคู (2505 : 9) ว่า ถ้าใช้หิริโอตตัปปะ

ให้ถูกต้องจริง ๆ แล้ว โลกก็จะเป็นสุข หิริโอตตปปะจะทำให้เราละอาย ไม่กล้ากระทำความผิด ไขว่คว้าไทย ๆ ก็คือ ยางอาย เมื่อมียางอายเสียอย่างเต็มแล้ว อย่างอื่นก็จะตามมาเอง เช่น ความไม่เห็นแก่ตัว มีเมตตา บำเพ็ญประโยชน์ และเสียสละโดยไม่หวังอะไรตอบแทน

ปิ่น มุทุกันต์ (2514 : 173) ใ้ถอธิบายถึงวิธีฝึกหัดให้ปุ่กุชรรยค่าน หิริ-โอตตปปะไว้ดังนี้

1. ให้พิจารณาถึงขาสหิระกุศลของ เณ เช่นคำนี้ว่า เราเป็นลูกคนมีตระกูล เราเป็นมนุษยชาติ บิดามารดาอบรมมาในทางดี หากควรเกิดออกด้วยความรู้ไม่
2. ให้พิจารณาถึงวัยของตน เช่น ตัวเรามีอายุมากแล้ว ตัวเราเป็นพ่อแม่คนแล้ว หากควรทำชั่วอย่างเด็ก ๆ ไม่
3. ให้พิจารณาถึงกำลังของตน เช่น มีกำลังความรู้ความสามารถ มีกำลังกายแข็งแรง ไม่ควรทำกรรมชั่วเช่นคนทุพพลภาพ
4. ให้พิจารณาถึงความรู้ของตน เช่น เป็นคนมีวิชาความรู้โดยบวชเรียนมาแล้ว คนร่นอยเขายังทำมาหากินสุจริตได้ การทำบาปเป็นเรื่งของกนไร่การศึกษ เป็นคน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหิริ

พระกวีรฐาน (2502 : 407) อธิบายว่า หิริ แปลว่าความละอายแก่ใจ ละอายต่อการที่จะกระทำชั่ว เมายกว่าว่าการที่เราไปทำความชั่วนั้น ไม่ใช่เพราะอายคนนั้นคนนี้ เพราะคนที่ไม่ทำความชั่วเพราะอายคนนั้นคนนี้ ถ้าหากไม่มีใครเห็น ไม่มีใครได้ยิน ก็อาจทำความชั่วได้ แลหากเขาเกิดละอายใจตนเองขึ้นมา เขาย่อมไม่ทำความชั่วทั้งในที่ลับและที่แจ้ง แม้จะให้เงินทองมากมาย โดยความบรรลาก็ดี เขาก็ไม่ยอมทำ ... ถ้าคนที่มีความฉลาด มีเงิน มีอิทธิพล มีกรรมชื่อน้อยในใจแล้ว แม้เขามีโอกาสที่จะโกง เขาก็ไม่โกง เพราะละอายใจตนเอง เพราะถ้าความสบายใจของตนจะกองตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความทุกข์ของผู้อื่นแล้ว คนดี ๆ เขาก็จะไม่ยอมทำเป็นอันขาด ฉะนั้น ธรรมะคือ หิริ นี้ จึงได้ชื่อว่าเป็นผู้มีส่วนคุ้มครองโลกให้อยู่ร่วมกันโดยสันติสุข ประการหนึ่ง

ปิ่น มุทุกันต์ (2514 : 170) ใ้ถความหมายว่า หิริ ปรารภเหตุภายในเป็นสมุฏฐาน ได้แก่ความอายบาป ไม่ใช่อายตน พระพุทธเจ้าสอนว่า ผู้เจ้ายาทำบาปทั้งในที่ลับ

และที่แจ้ง เพราะการกระทำอันใดที่คนอื่นไม่รู้ไม่เห็นนั้น ไม่มี ความลับไม่มีในโลก ก็น่า
จึงมีการสำรวจใจมิได้มาเข้าจับ มีความละเอียดทั้งในที่ลับและที่เปิดเผย ไม่ยอมให้ใจของ
ตนคิดในทางที่คำหรามเกินอุษาค

คำว่า หิริ (Hiri) ในหนังสือธรรมานุกรม (ทวีช เปล่งวิทยา, 222) ใช้คำว่า
Moral Shame แปลว่า ความละอายแก่ใจ ละอายนี้ต่างกับขี้อาย (Shy) ขี้อาย มีลักษณะ
ประหม่า ถดถอย ระบิดระวังตัว ละอายกับคนหลายคน ซึ่งลบล้างเมื่อ มักมีความรู้สึกค่อย
พูดและแสดงซ้ำ ไม่ยอมคิดเองกับผู้อื่น (ฉันทา แพทย์จิรดี, 2516 : 15) ในประมวลศัพท์
ศาสนาและปรัชญา (ศ. จาวยุทธศาสนศาสตร์, 2514 : 43) แปลคำศัพท์ Conscience ว่า
มโนธรรม หิริโศกกับปะ จิตสำนึกนึกชอบ และอธิบายว่า เป็นความรู้หรือรู้สึกว่าจะไรผิด
อะไรชอบ พร้อมกับความต้องการที่จะประพฤติในทางที่ชอบ ดังนั้น หิริ-โศกกับปะ จึงน่าจะ
สัมพันธ์กับความรู้สึกนึกชอบด้วย

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคำว่า โศกกับปะ

พระกวีวรญาณ (2502 : 408) อธิบายว่า โศกกับปะ แปลว่าความเกรงกลัว
ตอบา หมายความว่า การที่เราไม่ทำชั่วนั้น มีใจเพราะคนโน้นจะเห็นคนนี้จะเห็น หรือกลัว
คำว่าจะจับ กลัวจะไปติดคุกติดขัง โศกกับปะอันใดแก่ความเกรงกลัวตอบา ก็คือเกรง
กลัวว่า ถ้าเราทำชั่วจริงไปแล้ว จะทำให้จิตใจของเราต่ำลงไปด้วย ยิ่งทำชั่วบ่อย ๆ
จิตใจของเรา ก็จะต่ำลงไปตามลำดับ ยาย ก็คือความชั่วนั้นหมายความว่า สภาพที่ทำให้จิตใจ
ของเราต่ำทรามลงไป เปรียบเสมือนความมืด มีแสงจะทำให้วิถีชีวิตมืดมนลงไปตามลำดับ
ซึ่งตรงข้ามกับบุญหรือความดีกับ หมายความว่า สภาพที่ช่วยยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น เปรียบ
เสมือนความสว่างที่จะช่วยให้ชีวิตสดใสรุ่งเรืองขึ้นตามลำดับ ... ถ้าคนเราไม่ทำชั่วเพราะ
กลัวจิตใจของเขาจะต่ำทรามลงไปตามลำดับแล้ว แม้เขาจะมีโอกาสโกงก็ไม่โกง แต่มีใจ
เกรงกลัวจะถูกจับ แม้เขาจะเกรงว่าจิตใจของเขาจะต่ำลงไปทางหาก

วณิ อินทสระ (2515 : 99) ในความหมายของความกลัวในโศกกับปะว่า กลัว
ตอบาทุจริต หวาดเสียวต่อผลของบาปทุจริต กลัวกับในมรณ หวั่นเกรงก่อทำผิดเสีย

ในพระกัมมัฏฐานคก แปล เล่ม 1 ในเรื่องเทวธรรมชาดก ให้อธิบายว่า

โศกทัปปะนั้นเป็นชื่อของเจตนาที่หวาดต่อทุจริต มีเหตุภายนอกเป็นสมุฏฐาน มีโลกเป็นใหญ่ ตั้งอยู่ในสภาพที่กลัว มีความเกรงเป็นผิด และมีปรกติเห็นร้ายเป็นลักษณะ สฐิปปญฺฐานภาพ (2513 : 27) กล่าวว่า ในทางพุทธศาสนา สอนเรื่องความกลัวเอาไว้มากมายทั้งที่ผิดและไม่ว่า คือว่าความกลัวใจใดก็มี ที่ไปกรรมก็มี ความกลัวที่คั่นนี้ คือกลัวบาป หรือโศกทัปปะ หมายความว่า คนที่กลัวกรรมกลัวบาป กลัวความชั่ว ทุจริต ส่วนความกลัวชนิดที่ไม่ดีก็คือกลัวชนิดที่เป็นเหตุให้ล่าเอียง ที่เรียกว่า ฌายากถิ

คำว่า โศกทัปปะ (Ottapa) ทวิช แปลงวิทยา ไซทัพนฺธิว่า Moral Fear แปลว่าความเกรงกลัว ความกลัวนี้ คือไปกระทำชั่วแล้วจิตใจจะเบิกบานเป็นสุข ต่างกับคำว่า หวาดกลัว ที่ ลักขณ แหมยวรัส (2516 : 16) ได้ลักษณะของพฤติกรรมว่า มีอารมณ์เศร้าหมองกังวลใจในอุปสรรคต่าง ๆ ตกใจง่าย หวาดหวั่น (Apprehensive) ขาดความรู้สึกปลอดภัยและมีความวิตกกังวลสูง และต่างกับคำว่า ขลาด กลัว หรือประมาท ซึ่ง ประสทิธิ บัวคลี่ (2514 : 8) ว่า เป็นส่วนหนึ่งของความวิตกกังวล ไม่กล้าแสดงออก หลีกเลียงการแสดงความกึกกั่น หรือการกระทำที่ปรากฏแก่คนหมู่มาก ถ้าจำเป็นจะต้องแสดงออก ก็เงอะงะ หรือเกอะเขิน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับศีลปรีติธรรม

ปิ่น มุทุกันต์ (2506 : 251-279) ได้อธิบายว่า ศีลปรีติ หรือศีลบุตร มีความหมายว่า คนที่ ศีลปรีติธรรมจึงหมายถึงธรรมของคนดี คนดีย่อมประกอบด้วยคุณธรรม 7 ประการ คือ

1. อัมมัญญา ความเป็นผู้รู้จักเหตุ เช่น รู้ว่าสิ่งนั้นเป็นเหตุแห่งสุข สิ่งนี้เป็นเหตุแห่งทุกข์
2. อัทธัญญา ความเป็นผู้รู้จักผล เช่น รู้จักว่า สุขเป็นผลแห่งเหตุนี้ ทุกข์เป็นผลแห่งเหตุนี้

ธรรมะ 2 ข้อนี้ บางทีก็รวมเรียกกันว่า รู้จักเหตุผล ก็คือรู้เหตุทั้งเหตุการณ และรู้ผลโดยละเอียด คนมีศีลปรีติธรรม 2 อย่างนี้ เรียกว่าเป็นคนมีเหตุผล ลักษณะของคนมีเหตุผล ย่อมมีคุณลักษณะประจำตัว 2 ประการ คือ

1. เชื่อในสิ่งที่มีเหตุผล โดยใช้ปัญญาพิจารณาให้รอบคอบ
2. ทำงานด้วยเหตุผล การทำงานที่วุ่นวาย หมายถึง การศึกษา การปฏิบัติ การปกครอง การสั่งการ การดำเนินงาน การตัดสินใจ ฯลฯ ตลอดจนจนถึงว่า จะคู่ใคร จะว่าใคร จะดี จะชม จะลงโทษ จะในความคิดความชอบ จะต้องยึดเหตุผลที่ถูกที่ควร เป็นใหญ่ ไม่ถืออารมณ์หรืออคติเป็นเกณฑ์ เพราะเหตุผลเป็นหลักที่ถูกต้องและยุติธรรมแน่นอน
3. อัตถัญญตา ความรู้จักตน คือรู้ 2 อย่าง รู้เรื่องที่ตัวเองเป็น และรู้เรื่องที่ตัวมี รู้จักภาวะของตัวเองว่าเป็นอะไร เช่น เป็นพระ เป็นทหาร ตำรวจ ครู นักเรียน ฯลฯ ควรทำอย่างไร รู้จักฐานะของตัวเองว่ามีอะไร มีศีลธรรม มีความรู้ มีอำนาจหน้าที่ มีรายได้ มีมากน้อยเพียงใด
4. มัตถัญญตา กวายเป็นผู้รู้จักประมาณ หมายถึง ความพอดี ความเหมาะสม ความสมควร ถนอมรู้จักประมาณ เคารพรู้จักปฏิบัติตนเป็นองอาจจากข้อบกพร่อง ก้อน คือเมื่อรู้จักเหตุผลและรู้จักตนเองแล้ว มาถึงขั้นลงมือทำ ก็ต้องรู้จักประมาณ จึงจะได้ผล
5. กาลัญญตา กวายเป็นผู้รู้จักเวลา คือมองรู้เรื่องเวลา ฤดูกาลของเวลา และรู้จักใช้เวลา การทำงานใด ๆ จะต้องคำนึงถึงหลัก 4 อย่าง คือ ทำทันเวลา ทำถูกเวลา ทำตามเวลา และทำตรงเวลา
6. ปริสัจญตา กวายเป็นผู้รู้จักชุมชนหรือบริษัท คือรู้จักสังคมนั้นเอง สังคมก็ชุมชนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง ที่มีวาระที่ประเพณีของเขาอยู่ สุภาพชนที่ฉลาดจะเข้าสู่สังคมใด ต้องพยายามศึกษาขนบธรรมเนียมของสังคมนั้นก่อน ว่าเขานิยมอย่างไร แล้วค่อยมาจัดตัวเราเองว่า การที่ตัวเราจะเข้าสู่สังคมนั้น เราจะต้องเว้นสิ่งใด หรือทำสิ่งใด จะผ่อนสั้นผ่อนยาวแค่ไหน
7. ปุคคลบุโรปรัญญตา กวายเป็นผู้รู้จักบุคคล คือรู้จักเลือกคนโดยมีจุดหมาย 2 อย่าง คือ รู้จักเลือกภพคนดี และเพื่อการปกครองคน ต้องพิจารณาความคบหาเพื่ออะไร คบหาเป็นมิตร คบหาเป็นสามเณร-ภรรยา คบหาเป็นครูหรือเป็นศิษย์ จึงจะสามารถปกครองได้ถูกต้อง สรุปว่า ให้รู้จักเลือกคบคนดี และให้พยายามหลีกเลี่ยงไม่คบคนชั่ว

ทวิข เพล่งวิทยา (2505 : 216) กล่าวว่า สัปปริสธรรมหรือธรรมของกณินั้น อาจประกอบด้วยธรรมะ 7 ประการดังนี้ก็ได้

1. สัทธา เป็นผู้มีความเชื่อในปัญญาตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า
2. หิริ เป็นผู้มีความละอายต่อกุศลธรรมอันลามก
3. โอตตัปปะ เป็นผู้มีความสะดุ้งกลัวต่อกุศลธรรม
4. พาหุสัจจะ เป็นพหุสูตร ถือแจ้งธรรมแล้วเพ่งควยใจ และแทบตลอดด้วยปัญญา
5. วิริยารัมภะ เป็นผู้ปรารภความเพียร ไม่ทอดธุระในกุศลธรรมทั้งหลาย
6. สติ เป็นผู้มีความระลึกถึงความเป็นเครื่องรักษาทน
7. ปัญญา เป็นผู้มีความเห็นความเกิดดับ สามมารถชำแรกกิเลส ถึงความสิ้นทุกข์โดยชอบ

จากคำกล่าวนี้ แสดงว่านอกจากหิริ-โอตตัปปะ จะมีความสัมพันธ์กับสัปปริสธรรมแล้ว ยังมีความสัมพันธ์กับสติ-สัมปชัญญะ อีกด้วย

ทวิข เพล่งวิทยา (2505 : 513) ยังกล่าวต่อไปว่า สัตบุรุษนั้นย่อมประกอบด้วยธรรม 4 ประการ คือ

1. ถูกถาม ก็ไม่เปิดเผยความเสียหายของผู้อื่น ถึงจะเปิดเผยก็โดยย่อ
2. ไม่ถูกถาม ก็เปิดเผยความดีของผู้อื่น ถึงจะเปิดเผยก็โดยกว้างขวาง
3. ไม่ถูกถาม ก็เปิดเผยความเสียหายของตน และเปิดเผยโดยกว้างขวาง
4. ถูกถาม ก็ไม่เปิดเผยความดีของตน ถึงจะเปิดเผยก็โดยย่อ

สมเด็จพระสังฆราช (ปลด กิตฺติโสภโณ), (2504 : 83-135) ทรงอธิบายเกี่ยวกับสัปปริสธรรมบางข้อไว้ดังนี้

กาลัญญา บุคคลย่อมเสียประโยชน์ที่ประสงค์ไปเป็นอันมาก ด้วยอามกกว่าหนานัก ร่อนนัก เวลายืนนัก ดังนี้ เป็นต้น

มัทธัญญา ได้แก่ความเป็นผู้รู้จักประมาณ คือรู้จักความพอดี เป็นต้นว่า รู้จักประมาณในปัจจุบันนี้เกี่ยวกับความเป็นอยู่ในกรณียกิจในการบริหารอรรถภาพ ในบุคคล และในธรรม เมื่อรวมกล่าว ความประกอบกิจทุกอย่าง อันความรู้จักประมาณเข้ากำกับอยู่ด้วย

จึงจะตำเริ่จนล้นด้วยกิ

บุคคลผู้ผูก ก่อความรู้จักได้กับบุคคล ก็ได้แก่การเลือกคบมิตร มิตรนั้นย่อมเป็น ปัจจัยภายนอกอันแรงกล้าที่จะหาผลสืบมาให้ถึงความเจริญหรือความเสื่อมเสียหาย

นวลเพ็ญ-วิริยบท วิเชียรโรติ (2518 : 5) กล่าวว่า กุศลธรรมที่จะนำมาแก้
ปัญหาการก้าวกายหน้าที่ อธิปไตยได้กลายเป็นอีกหน้า ซึ่งคือชิงเกน ซึ่งเป็นปัญหาการขัดแย้ง
ทางค่านิยมของชนต่างยุค ต่างสมัย ต่างวัย ต่างการศึกษากัน ก็คือ สัมปรีชธรรม อัน
เป็นธรรมของผู้ครองคน มีสองเ็นใหญ่คือ รุจิกรุจก รุจกผล รุจกตน รุจกกาล รุจกประมาณ รุจก
ชุมชน และรุจกบุคคล

ลัทธิปริสตรธรรม มีความสัมพันธ์กับหิริโอตตตัปปะแล้ว ยังมีความสัมพันธ์กับทัศนคติอื่น ๆ อีก เช่น ความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง ดังที่ นิคม ตั้งกะพิกพ (2516 : 10) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพ ความเกรงใจ และความกตисรางสรรค์ให้ได้อำนาจจากความไว

ความรับผิดชอบ (Responsibility) บ่งถึงลักษณะของบุคคลที่เชื่อถือได้ มีหิริ-
โอตตัมปะ คนที่มีความรับผิดชอบสูง แสดงว่าเป็นคนที่รอบวางแผนก่อนลงมือทำงาน มีความ
ละเอียดรอบคอบ รักความก้าวหน้า พึ่งตนเอง และมีหิริโอตตัมปะ คนที่มีความรับผิดชอบต่ำ
แสดงว่าเป็นคนยังไปถึงวิภาวะ เจ้าวารมณฺ์ เกียจคร้าน เปลี่ยนแปลงง่าย ไม่น่าเชื่อถือ

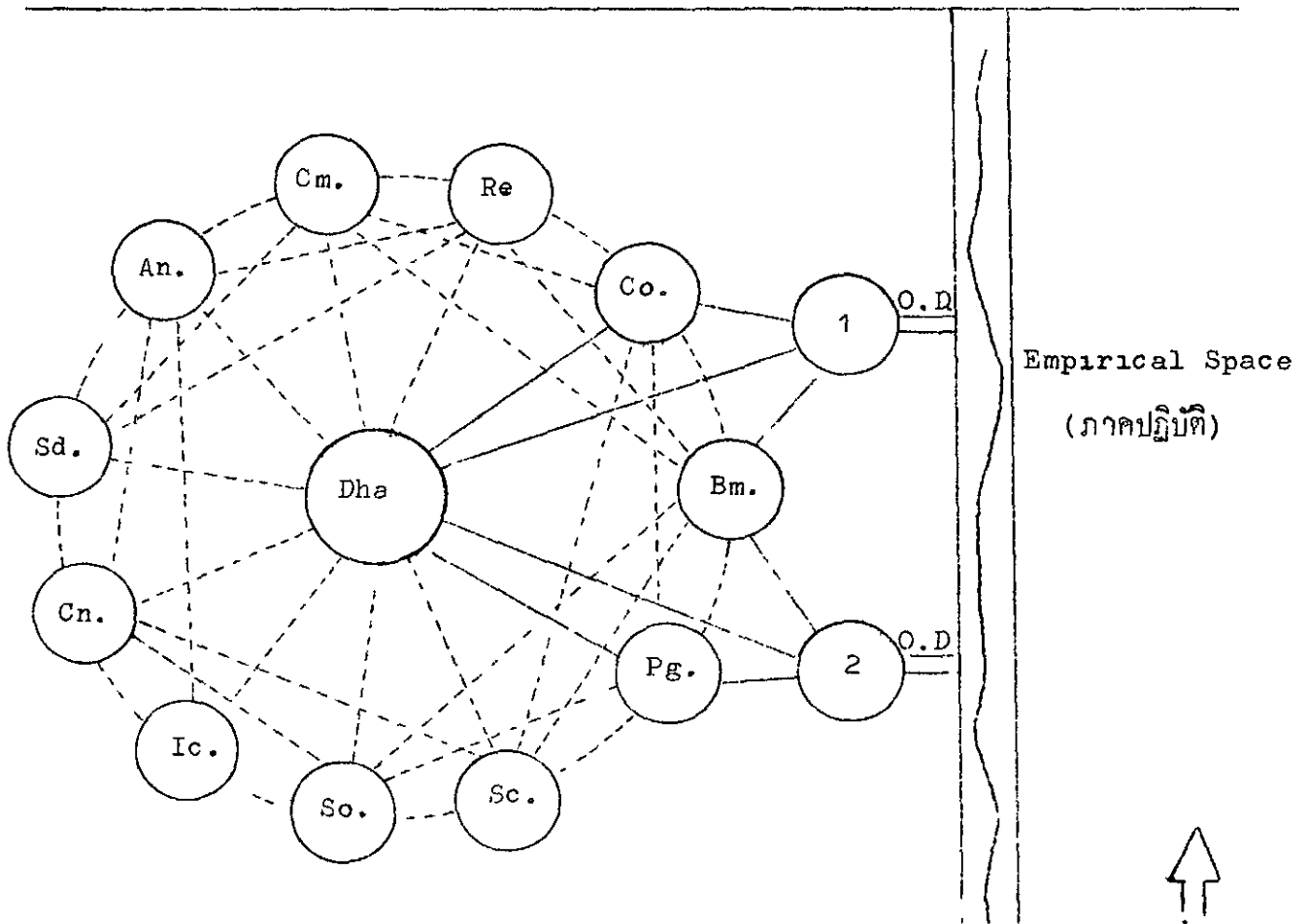
การควบคุมตนเอง (Self-control) บ่งถึงระดับความพอดีของการควบคุมตนเอง และเป็นกันไม่ทำอะไรตามอารมณ์ หรือก็อ่อนเป็นทั้ง ก็นที่ทำการควบคุมตนเองสูง แสดงว่าเป็นคนเยือกเย็น สุขุม อ่อนไหว มีสติ ใจกว้าง ประหยัดอดทนในงานของตนเอง และในการคาดหวังเกี่ยวกับงานของคนอื่น คนที่มีการควบคุมตนเองต่ำ แสดงว่าเป็นคนทำอะไรตามอารมณ์ ทันทีทันใด ถือตนเองเป็นที่ตั้ง ก้าวร้าว และเห็นแก่ตัว

จากคำว่าถักความนี้ แสดงว่า ทิริ-โอเอภัยะ มีความสัมพันธ์กับความรับผิดชอบ
การควบคุมตนเอง ความอดภัย ความอดทน (ขันติ-โสรจะ) อีกด้วย เกี่ยวกับความอดทน
นั้น ปิ่น นุทกัณฑ์ (2508 : 462) ได้อธิบายไว้ในเรื่องขันติดังนี้ ขันติ แปลว่าความอดทน
เป็นลักษณะความเข้มแข็งของจิตใจ ในการพยายามทำความดี และถอนตัวออกจากความชั่ว

คือออกนอกฝ่ายที่ไม่ดี เพื่อยื่นหยัดกลู่ในทางที่ดีให้ได้

สรุปได้ว่า ทีวี-โศกตัมปะ นั้น น่าจะมีความสัมพันธ์กับอุปนิสัยอื่น ๆ ด้วย เช่น
 กิเลส ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ ความสันโดษ อิทธิบาท สติ-สัมปชัญญะ การ
 ควบคุมภายในตนเอง สัมปยุตธรรม สังคมประทีป การควบคุมตนเอง ขันติ-โสรัจจะ ธรรมา
 ธิปไตย เป็นต้น สามารถที่จะนำไปเขียนผังทฤษฎี แสดงโครงสร้างบุคลิกภาพธรรมาธิปไตย
 ได้ดังนี้

Theoretical Space (ภาคทฤษฎี)

----- แสดงถึงความสัมพันธ์ของสิ่งกรณแต่ละตัว

————— แสดงถึงความสัมพันธ์ของสิ่งกรณที่น่ามาวิจัย

== หมายถึงนิยามปฏิบัติการ

↑
พฤติกรรมที่แสดง
ออก โดยสามารถ
สังเกตและวัดได้
จากแบบสอบถาม

ภาพที่ 2 แสดงผังทฤษฎี (Theoretical Space).

- O.D. = นิยามปฏิบัติการ (Operational Definition)
- 1 = หิริ-โอตตปปะ (Hiri-Ottapa)
- 2 = สัมปรีตธรรม (Subpurisdham)
- Bm. = อธิษฐาน (Buddhist Cognitive Motivation)
- Co. = สันโดษ (Contentment)
- Pg. = ขันติ-โสรจจะ (Patience-Gentleness)
- Sc. = การควบคุมตนเอง (Self-Control)
- So. = สังคมประภิก (Socialization)
- Re. = ความรับผิดชอบ (Responsibility)
- Sd. = ควบคุมวินัยในตนเอง (Self-Discipline)
- An. = ความวิตกกังวล (Anxiety)
- Cm. = ศีล (Commandments)
- Cn. = สติ (Consciousness)

สมมติฐานในการวิจัย

จากฉันทฤษฎี เอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับความกึกเห็นของผู้วิจัยเอง จึงตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ดังนี้

ก่อนแรก กึกบาคความสัมพันธ์ระหว่างหิริ-โอตตปัปะ กับ สัปปริสธรรม
 ก่อนหลัง กึกบาเปรียบเทียบความมีหิริ-โอตตปัปะ ในกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ

จึงตั้งเป็นสมมติฐานข้อใหญ่และข้อย่อย ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑/๑ กลุ่มบรรณกานหิริ-โอตตปัปะ มีความสัมพันธ์กับ สัปปริสธรรมทางบวก

๑.๑ หิริ-โอตตปัปะและสัปปริสธรรม มีความสัมพันธ์ในทางบวก ในกลุ่ม
 ตัวอย่างทั้งหมด

~~๑.๒~~ หิริ-โอตตปัปะและสัปปริสธรรม มีความสัมพันธ์ในทางบวก ในกลุ่ม
 นิสิตครู

~~๑.๓~~ หิริ-โอตตปัปะและสัปปริสธรรม มีความสัมพันธ์ในทางบวก ในกลุ่ม
 นิสิตแพทย์

๑.๔ หิริ-โอตตปัปะและสัปปริสธรรม มีความสัมพันธ์ในทางบวก ในกลุ่ม
 นิสิตชาย

๑.๕ หิริ-โอตตปัปะและสัปปริสธรรม มีความสัมพันธ์ในทางบวก ในกลุ่ม
 นิสิตหญิง

๑.๖ หิริ-โอตตปัปะและสัปปริสธรรม มีความสัมพันธ์ในทางบวก ในกลุ่ม
 นิสิตครูปีที่ ๑ และกลุ่มนิสิตแพทย์ปีที่ ๑

~~๑.๗~~ หิริ-โอตตปัปะและสัปปริสธรรม มีความสัมพันธ์ในทางบวก ในกลุ่ม
 นิสิตครูปีที่ ๔ และกลุ่มนิสิตแพทย์ปีที่ ๒

ข้อ ๒. นิสิตแพทย์ปี๑ บรรณกานหิริ-โอตตปัปะ สูงกว่านิสิตครู

๒.๑ นิสิตแพทย์ชาย มีหิริ-โอตตปัปะ สูงกว่านิสิตครูชาย

๒.๒ นิสิตแพทย์หญิง มีหิริ-โอตตปัปะ สูงกว่านิสิตครูหญิง

๒.๓ นิสิตแพทย์ มีหิริ-โอตตปัปะ สูงกว่านิสิตครู

ข้อ 3. นิสิตชั้นปีที่ 4 มีคุณธรรมด้านhiri-โศคตปปะ สูงกว่านิสิตชั้นปีที่ 1

3.1 นิสิตกรูฐชั้นปีที่ 4 มีhiri-โศคตปปะ สูงกว่านิสิตกรูฐชั้นปีที่ 1

3.2 นิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 2 มีhiri-โศคตปปะ สูงกว่านิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ 1

3.3 นิสิตกรูฐชั้นปีที่ 4 และนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 2 มีhiri-โศคตปปะ สูงกว่านิสิตกรูฐชั้นปีที่ 1 และนิสิตเตรียมแพทย์ชั้นปีที่ 1

ข้อ 4. นิสิตหญิง มีhiri-โศคตปปะ สูงกว่านิสิตชาย

4.1 นิสิตกรูฐหญิง มีhiri-โศคตปปะ สูงกว่านิสิตกรูฐชาย

4.2 นิสิตแพทย์หญิง มีhiri-โศคตปปะ สูงกว่านิสิตแพทย์ชาย

4.3 นิสิตหญิง มีhiri-โศคตปปะ สูงกว่านิสิตชาย

ทฤษฎีและเหตุผลเบื้องหลังสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1. คุณธรรมด้านhiri-โศคตปปะ มีความสัมพันธ์กับสัปปริสธรรมในทางบวก

หลวงกระถินอัถโยธิน (2511 : 13) อธิบายว่า hiri-โศคตปปะ หมายถึงความรักประพฤติกู้จักละอายแก่ใจตนเอง ไม่เินทำการที่ตนเห็นว่าผิดและไม่ควร เรียกว่าหิริ ความเกรงกลัวต่อกวามผิด เกิดเห็นภัยอันจะพึงบังเกิดมีจากการทำความผิดนั้นแล้ว รู้สึกครั้นกร้ามสยดสยอง ไม่กล้าทำความผิดลงไป เรียกว่าโศคตปปะ คนที่มีhiri-โศคตปปะ จึงหมายถึงบุคคลที่ในกระทำความชั่ว เป็นคนดี ตรงกับที่ ปิ่น มุทุกันต์ (2508 : 251-279) กล่าวถึงสัปปริสธรรมว่า สัปปุริสหรือสัตบุรุษ มีความหมายว่าคนดี สัปปริสธรรมหมายถึงธรรมของคนดีทั้งhiri-โศคตปปะและสัปปุริสธรรม จึงมีความหมายไปในทางเดียวกัน สมเด็จพระวันรัต เขม-จารี (2483 : 1) กล่าวว่า กุศล 4 ประการคือ hiri-โศคตปปะธรรม สุกกรธรรม สันติธรรม สัปปริสธรรม นี้ ท่านเรียกว่าเทวธรรม ต่างก็เป็นธรรมของเทวดาด้วยกัน

เมื่อวิเคราะห์ความถี่เห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนาถึงกล่าวแล้ว ทั้งหมดทำให้สรุปได้ว่า hiri-โศคตปปะกับสัปปริสธรรม ย่อมมีความสัมพันธ์กันในทางบวก เพราะเป็นคุณธรรม ก่อธรรมทางความดีฝ่ายเดียวกัน บุคคลที่มีความละอายหรือความกลัว จนไม่กระทำชั่วนั้น จะต้องเป็นผู้ที่รู้จักใช้เหตุใช้ผลพิจารณาสิ่งที่ตนจะกระทำนั้นอย่างถี่ถ้วน จึงตัดสินใจไม่

กระทำการนั้นลงไป ดังนั้น หิริ-โอตตปะปะกับสัปปริสธรรม จึงน่าจะมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างแน่นอน

สมมุติฐานข้อที่ 2. นิสิตแพทย์ มีคุณธรรมด้านหิริ-โอตตปะปะ สูงกว่านิสิตครู บุคคลที่มีอาชีพต่างกันนั้น ย่อมจะมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันด้วย Miller (ประเวทย์ จันทรัตน์, 2516 : 12) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพที่มีต่ออาชีพจากบุคคลในสมาคม YMCA โดยใช้แบบทดสอบ MMP T และ EPPS พบว่า บุคลิกภาพเปลี่ยนไปตามชนิดของอาชีพที่บุคคลกระทำอยู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

และที่ตั้งสมมุติฐานว่า นิสิตแพทย์มีคุณธรรมด้านหิริ-โอตตปะปะสูงกว่านิสิตครูนั้น จากการเก็บงานของ สุภัทรา สุภัทรานันท์ (ชลิดา วรรณนิจวิทยา, 2512 : 5) ได้ศึกษาทัศนคติและความสนใจของนักศึกษาที่มีต่อพระพุทธศาสนา จากนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ พบว่า นิสิตนักศึกษาล้วนส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อศาสนา Kalb. (อบอวด หงส์วรรณ, 2516 : 41) ได้ศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของบุคคลในอาชีพครูกับแพทย์ พบว่า แพทย์มีมาตรฐานทางจริยธรรมสูง Pal.(สุชิน เพชรภัย, 2518 : 17) ได้ศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของนักศึกษามหาวิทยาลัย ศึกษาศาสตร์ และกฎหมาย โดยใช้ Rorschach Ink-Plot Test ปรากฏผลว่า นักศึกษามหาวิทยาลัย แสดงถึงแนวการดำรงชีวิตอย่างตรงต่อความเป็นจริง มากกว่านักศึกษามหาวิทยาลัย แพทย์ แสดงอาการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม มากกว่านักศึกษามหาวิทยาลัยซึ่งคอยควบคุมตนเองอย่างเกรงกลัว

จากการเก็บงานก่อนหน้าของบุคคลดังกล่าวที่พบว่า นิสิตแพทย์มีทัศนคติที่ดีต่อศาสนา มีมาตรฐานทางจริยธรรมสูง และรู้จักควบคุมตนเอง นิสิตแพทย์จึงน่าจะมีคุณธรรมด้านหิริ-โอตตปะปะ สูงกว่านิสิตครู

สมมุติฐานข้อที่ 3. นิสิตชั้นปีที่ 4 มีคุณธรรมด้านหิริ-โอตตปะปะ สูงกว่าชั้นปีที่ 1

Gebhart and Hoyt, Krug, Coody and Hincly (ประเวศ จันทรัตน์, 2516 : 16) พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ มีความต้องการทางบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน เอเบกกุล กรีกสง (2514 : 146) กล่าวว่า เด็กวัยรุ่นและเด็กที่มีอายุมาก จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีกว่า และเร็วกว่าเด็กที่มีอายุน้อย เด็กโตยอมแข็งแรง

กว่าเด็กเล็ก มีความอดทนมากกว่า มีความตั้งใจเอาใจใส่ดีกว่า ความสามารถในการเรียนรู้จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ไปตามวัย

วันนี้อยู่ วิจัยคำ (2515 : 64) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตต่างคณะวิชาและต่างชั้น ที่มีต่อพระพุทธศาสนา ในวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร พบว่า นิสิตในชั้นปีที่ 4 มีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อพระพุทธศาสนา มากกว่านิสิตที่เรียนชั้นปีที่ 1 และนิสิตที่มีอายุมากแล้ว มีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อพระพุทธศาสนา มากกว่าคนอายุน้อย

การสำนึกในวัยวุฒิและคุณวุฒิของผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุ ทำให้การแสดงออกทางอารมณ์ไปรุนแรงนัก ความรอบรู้ ความอดทน ความรู้สึกผิดชอบ ย่อมจะดีกว่าเด็ก นิสิตชั้นสูง จึงน่าจะมีทรี-โอตคัปปะสูงกว่าชั้นต่ำกว่า

สมมติฐานข้อที่ 4. นิสิตหญิงมีคุณธรรมการดี-โอตคัปปะ สูงกว่านิสิตชาย

สลิลลา วรรณวริยา (2512 : 57) ได้ศึกษาทัศนคติของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีต่อศาสนา พบว่า ทัศนคติระหว่างเพศนั้นแตกต่างกัน เพศหญิง เห็นชอบด้วยกับศาสนามากกว่า เพศชาย Basabe (สลิลา, 2512 : 7) พบว่านิสิตหญิงมีทัศนคติเห็นชอบด้วยศาสนา มากกว่าผู้ชาย ประมาณ 10-15 % วันนี้อยู่ วิจัยคำ (2515 : 64) พบว่า นิสิตหญิงมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติที่ดีต่อพระพุทธศาสนา มากกว่านิสิตชาย

ประกอบกับกานิยมของสังคมไทยสืบเนื่องจากสังคมประเพณี ผู้หญิงเป็นเพศที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดา ให้อยู่ในกรอบของประเพณี ให้ความประพฤติเรียบร้อย สงบเสงี่ยม มีความละเอียดและสำรวมตน มากกว่าเพศชาย ดังนั้น นิสิตหญิงจึงน่าจะมีทรี-โอตคัปปะ สูงกว่านิสิตชาย

วิธีดำเนินการ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เป็นนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ชั้นปีที่ 1 และปีที่ 4 และมหาวิทยาลัยมหิดล นิสิตเตรียมแพทยชั้นปีที่ 1 และ นิสิตแพทยชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2518 จำนวนทั้งหมด 200 คน สามารถแยกรายละเอียด ของกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

ตาราง 1. แสดงกลุ่มตัวอย่างของนิสิตครูและนิสิตแพทย์

มหาวิทยาลัย	ชาย	หญิง	รวม
1. ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร			
1.1 นิสิตชั้นปีที่ 1	19	31	50
1.2 นิสิตชั้นปีที่ 4	15	35	50
2. มหิดล			
2.1 นิสิตเตรียมแพทยชั้นปีที่ 1	24	26	50
2.2 นิสิตแพทยชั้นปีที่ 2	30	20	50
รวม	88	112	200

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถาม 2 ฉบับ

1. แบบสอบถามวัดสัปปริสธรรม แบบสอบถามฉบับนี้สร้างขึ้นโดยบรรจง หมายมั่น (ปริญญาณพนธ์, 2518) แบบสอบถามนี้แบ่งการวัดทัศนคติออกเป็น 2 ด้าน คือ การรับรู้ มาตรฐานสังคมกับด้านตนตามอัธยาศัย ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นดังนี้

การรับรู้มาตรฐานสังคม มีค่าความเชื่อมั่น .787

ตนตามอัตภาพ , มีค่าความเชื่อมั่น .855

ทฤษฎีจิตวิทยาของคัลวิน คูลิเยอร์ (คูลิเยอร์, 1954) ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับ...

2. แบบสอบถามวัดทิริ-โอคตัมปะ แบบสอบถามนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยอาศัยคำบรรยายในวิชา Foundation of Measurement ของ ดร.วีรยุทธ วิเชียรโชติ และคำบรรยายวิชา Psychology of Attitude ของ ดร.ทองเคื่อน พันธมนาวิน ซึ่งมีลำดับขั้นตอนของการสร้างดังนี้

1. สืบหาแหล่งเอกสารและรายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมด้านทิริ-โอคตัมปะ เพื่อนำมาสร้างเป็นมัลทฤษฎี (ภาพที่ 2) ซึ่งช่วยให้การวิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์สังกับของทิริ-โอคตัมปะใกล้เคียงยิ่งขึ้น

2. สืบหาพฤติกรรมที่แสดงถึงความเป็นทิริ-โอคตัมปะ โดยใช้วิธี C.I.T. (Critical Incidental Technique) จากนิสิตพุทธศาสนชั้นปีที่ 4 ในมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ จำนวน 40 รูป โดยดำเนินการดังนี้

2.1 จากความเชื่อที่ว่า พระภิกษุสงฆ์จะมีคุณธรรมด้านทิริ-โอคตัมปะสูง เพราะมีศีล มีวินัย เป็นข้อปฏิบัติประจำ ความเชื่อมั่นภายในตน ความมีสติรอบคอบ ความมีวินัยในตนเอง การควบคุมตนเอง ฯลฯ คุณลักษณะเหล่านี้จะมีอยู่แล้วในตัวท่าน

2.2 จากความเชื่อที่ว่าบุคคลที่จะมีคุณธรรมด้านทิริ-โอคตัมปะสูงนั้น จะต้องมีความเชื่อมั่นภายในตนสูงด้วย จึงได้นำแบบทดสอบวัดความเชื่ออำนาจภายในและอำนาจภายนอก (I-E, Internal-External Control Attitude) ซึ่งเป็นข้อสอบที่

(ทัศนา โฉมทิ , 2518 : 15) สร้างขึ้น แปลเป็นภาษาไทยแล้วมีระดับความเชื่อมั่นเฉลี่ย .65 และมีความเที่ยงตรงสูง ทำการทดสอบวัดนิสิตพุทธศาสนบัณฑิต จำนวน 40 รูป ปรากฏผลว่ามีพระภิกษุ 19 รูป ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย และได้สอบถามจากอาจารย์ผู้สอนหลายท่านถึงคุณลักษณะที่แท้จริงของพระภิกษุเหล่านั้น ได้ผลตรงกันว่า มีลักษณะความเชื่ออำนาจภายในสูง จึงได้ทำการวัดพฤติกรรมวิกฤต (CIT) เฉพาะพระภิกษุ 19 รูปนั้น และถือว่าเป็น Known group

✓ 2.3 พฤติกรรมของคณธรรมค่านิธิ-โอศติปปะ รวบรวมได้ดังนี้
พฤติกรรมที่เกิดภายหลังการกระทำของผู้มีนิธิ

- ไม่ยอมเป็นพยานเท็จ ๘๐๙
- ไม่อ้างความดีของคนอื่นมาเป็นของตน ๘๐๙
- เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ๘๐๙
- มีความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคม ๘๐๙-๘๑๐
- ไม่ล่วงประเวณีหรือลามกอนาจาร ๘๐๙
- ✓ - ไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือรับสินจ้าง
- ✓ - ยอมรับผิดเมื่อใดที่กระทำผิดจริง ๘๐๙-๘๑๐
- ไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ใส่ตน ๘๐๙
- ✓ - ไม่กระทำชั่วทั้งในที่ลับและที่แจ้งด้วยเจตนาของตน ๘๐๙
- ✓ - เป็นคนละอายต่อบาปอกุศลทั้งปวง ๘๐๙-๘๑๐
- ไม่ทำลายของสาธารณะ
- ไม่มัวเมาในยศฐานบรรดาศักดิ์
- ✓ - ไม่ถือเอาของคนอื่นมาเป็นของตน
- ไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน ๘๐๙
- ละบุญคุณผู้เคยให้อุปการะ
- ไม่แข่งชิงดีชั่ว ๘๐๙-๘๑๐
- ยืมของแล้วไม่ส่งคืน ถือเป็นคนของตน
- ประพฤติตนให้เรียบร้อยงดงาม

ฯลฯ

✓ พฤติกรรมที่เกิดภายหลังการกระทำของผู้มีโอศติปปะ

- ✓ - ไม่เบียดเบียนเพื่อนมนุษย์และสัตว์
- เป็นผู้เห็นภัย ชะแหยง สะดุ้งกลัวในอกุศลกรรม
- ไม่เอาเปรียบหรือข่มเหงคนมีกำลังน้อยกว่า

- ✓ - ไม่เอาถ้าไรเกินควรในการค้า
- ไม่ซุ่มครีตคคโกง
- ไม่ดหมิ่นผู้มีพระคุณ
- ✓ - ไม่ประทุรรายคนอื่น
- ✓ - ประพฤติตนอยู่ในระเบียบหรือกฎข้อบังคับ
- ✓ - ไม่หลอกลวงวาของปลอมเป็นของจริง
- ไม่ขายของที่ผิดกฎหมาย เช่น ผิ่น เฮโรอีน

ฯลฯ

2.4 พฤติกรรมที่ได้จาก 2.3 จะเห็นว่าตรงกับอุปลักษณะ (Traits) ต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและผลของการศึกษาค้นคว้าอื่น ๆ อันเป็นอุปลักษณะที่มีความสัมพันธ์กับทริ-โอตคัปปะ เช่น

- มีศีลห้า
- มีวินัยในตนเอง
- มีสติสัมปชัญญะ
- มีเหตุผล
- มีความรับผิดชอบ
- มีความอดทน
- มีการควบคุมภายในตน
- มีสันโดษ

ฯลฯ

จากการวิเคราะห์เนื้อหาในข้อ 2.3 และ 2.4 แสดงว่ามีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) พอสมควร สามารถนำไปสร้างเป็นนิยามปฏิบัติการของทริ-โอตคัปปะได้ และอาศัยพฤติกรรมที่ได้จากเนื้อหาเหล่านี้ เพื่อนำไปสร้างเป็นสถานการณ์ของแบบทดสอบต่อไป

3. การสร้างแบบทดสอบ

ผู้วิจัยใช้แบบ Verbal Projective Technique เป็นหลักในการสร้างข้อคำถาม (Item) แต่ละข้อ ดังนี้

3.1 ลักษณะของแบบสอบถาม สถานการณ์ในข้อหนึ่ง ๆ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

- การรับรู้มาตรฐานสังคม (ข้อ ก.) เป็นคำถามที่ใหญ่ตอบสนองความคิดเห็นว่าสังคมนั้นรับรู้ในสถานการณ์นั้นเพียงใด

- คนตามอัธยาศัย (ข้อ ข.) เป็นคำถามที่ถามตัวผู้ตอบเองว่า ตนจะตัดสินใจอย่างไรในสถานการณ์นั้น ๆ

เนื่องจากผู้วิจัยได้แยกอุปลักษณะออกเป็น 2 อย่างคือ หิริ กับ โศกตปัทระ ตามนิยามปฏิบัติการ การสร้างคำถามในแต่ละสถานการณ์ นอกจากแยกเป็นข้อ ก. และ ข้อ ข. แล้ว ยังมุ่งที่จะวัดลักษณะทั้งสองนี้ร่วมกันอีกด้วย โดยในข้อแรกมุ่งวัดคุณธรรมด้านหิริ ในข้อถัดไปมุ่งวัดคุณธรรมด้านโศกตปัทระสลับกันไปจนจบ

แบบสอบถามข้อหนึ่ง ๆ ในแต่ละข้อ ก. หรือข้อ ข. มีช่องให้เลือกตอบ 7 ช่อง ตั้งแต่ 1-7 มีจำนวนข้อสอบทั้งหมด 56 ข้อ แสดงความหมายไปในทางบวก 27 ข้อ และแสดงความหมายในทางลบ 29 ข้อ เรียงลำดับข้อคำถามโดยวิธีสุ่ม

3.2 การตอบแบบสอบถาม

ให้ผู้ตอบกรอกรายการส่วนตัวเสียก่อน คือ สาขาวิชาชีพ ระดับชั้นการศึกษาและเพศ เสร็จแล้วให้กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหมายเลขใดเลขหนึ่ง ตามที่ตนตัดสินใจ ดังตัวอย่าง

(1) จิตรกรขึ้นรถโดยสารซึ่งมีคนแน่น แต่บังเอิญไถ่หนึ่ง เด็กกระเป๋าคิดว่าจิตรกรเสียเงินแล้ว เดินผ่านจิตรกรหลายครั้ง จิตรกรนั้นง่เฉยเสีย ๙๖๕

ก. คนทั่ว ๆ ไปปฏิบัติเช่นจิตรกรหรือไม่
ไม่ปฏิบัติ 1/ 2/ 3/ 4/ 5/ 6/ 7/ ปฏิบัติ

ข. ท่านคิดเช่นเดียวกับจิตรหรือไม่

ไม่คิด / 1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / คิด

ให้ผู้ตอบเลือกพิจารณาตัดสินใจตอบเอาเอง โดยถือเกณฑ์ดังนี้

ของหมายเลข 1 หมายถึง ปฏิทินน้อยที่สุด ✓

ของหมายเลข 2 หมายถึง ปฏิทินน้อย ✓

ของหมายเลข 3 หมายถึง ปฏิทินเพิ่มขึ้นจากหมายเลข 2

ของหมายเลข 4 หมายถึง ปฏิทินปานกลาง ✓

ของหมายเลข 5 หมายถึง ปฏิทินเพิ่มขึ้นจากปานกลาง

ของหมายเลข 6 หมายถึง ปฏิทินมาก ✓

ของหมายเลข 7 หมายถึง ปฏิทินมากที่สุด ✓

3.3 เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

ข้อคำถามใดแสดงความหมายไปในทางบวก จะให้คะแนน 1, 2, 3, 4, 5, 6 และ 7 เมื่อผู้ตอบกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหมายเลข 1, 2, 3, 4, 5, 6 และ 7 ตามลำดับ และข้อคำถามใดที่แสดงความหมายในทางลบ จะกำหนดคะแนน 7, 6, 5, 4, 3, 2 และ 1 เมื่อผู้ตอบกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหมายเลข 1, 2, 3, 4, 5, 6 และ 7 ตามลำดับ

3.4 เกณฑ์การเลือกสถานการณ์เพื่อสร้างแบบสอบถาม

สถานการณ์ที่สร้างขึ้นนั้น จะเป็นสถานการณ์ที่ประสบอยู่ในชีวิตประจำวันทั่วไป และจะไม่เป็นสถานการณ์ที่รุนแรงจนทำให้ผู้ตอบตัดสินใจตอบได้ตรงกันหมด แต่ละคำถามจะถามเพียงประเด็นเดียว ใชภาษาง่าย ๆ ชัดเจน ไม่ซับซ้อน และเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติในค่านิยม-โอคตัมปะ เท่านั้น

4. การทดลองและการปรับปรุงแบบสอบถาม

4.1 การหาค่าอ่านจำแนก ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามวัดคุณธรรมด้าน

hiri-โศตทัปปะ ไปทดลองสอบกับนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน จำนวน 80 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์เป็นรายข้อ เพื่อหาค่าอ่านจำแนก โดยใช้กลุ่มที่มีคะแนนhiri-โศตทัปปะสูงและต่ำ อย่างละ 25 % ของนักศึกษาที่ใช้ในการทดสอบทั้งหมด และใช้ t-test (Edwards, 1968 . 104) ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยแต่ละข้อของทั้งสองกลุ่มนี้ โดยพิจารณาระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และ .05 แล้วเลือกข้อที่มีอ่านจำแนกสูง คือข้อที่มีค่า ถึงระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 หรือ .01 ขึ้นไป ได้ทั้งหมด 32 ข้อ มีค่าอ่านจำแนกตั้งแต่ 2.1251 ถึง 7.2371 ดังนี้

ตาราง 2. ค่าอำนาจจำแนก (t-test) ของแบบสอบถามวัดหิริ-โอตตัปปะ

ข้อที่	t		ข้อที่	t	
	ก	ข		ก	ข
1	2.5955*	3.2798**	17	2.2226*	2.8355**
2	3.5408*	3.9055**	18	3.3763*	2.5210*
3	5.0287*	6.0577**	19	3.5346*	2.4590*
4	2.8072*	3.0293*	20	3.7620*	2.5907*
5	2.9446*	5.2531**	21	5.0349*	5.5199**
6	7.2371*	4.6359**	22	4.3781*	3.6433*
7	2.0251*	4.3535**	23	4.6986*	5.7457**
8	2.8562*	4.4215**	24	3.2716*	6.1331**
9	3.1298*	3.0313*	25	5.9147*	4.1602**
10	2.7844*	4.0605**	26	2.2110*	3.0270**
11	6.1547*	3.0147*	27	4.4816*	3.0829**
12	6.7972*	3.3824**	28	5.1199*	3.0826**
13	4.9187*	2.2932*	29	5.3427*	4.6388**
14	4.0378*	2.6976*	30	6.8706*	3.8422*
15	3.6979*	2.8451**	31	2.2848*	4.5428*
16	3.0476*	5.9928**	32	2.7757*	4.4216*

* $P < .05$

** $P < .01$

๔.2 การหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้ว 32 ข้อ มาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีของฮอยท์ (Hoyt's Law) (Guilford, 1954 : 384) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามและคำสติกอื่น ๆ ดังนี้

ตาราง 3. ค่าความเชื่อมั่นและค่าสติกอื่น ๆ ของแบบสอบถามวัดหิริ-โอตตัมปะ

N	ประเภทคำถาม	$\bar{x}$	S	Vr	Ve	rtt.
80	ชุดข้อ ก.	155.66	29.27	2.21	29.95	.9263
	ชุดข้อ ข.	139.02	31.88	1.97	21.27	.9074

แสดงว่าแบบทดสอบฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่นสูงพอสมควร

๔.3 การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

1. การหาค่าความเที่ยงตรงโดยอาศัยหลักการ Rational Analysis จากการ CIT จากผู้รู้ แล้ววิเคราะห์เนื้อหาลักษณะของผู้ที่มีหิริโอตตัมปะ ปรากฏว่ามีลักษณะที่คล้ายคลึงกันกับเนื้อหาที่รวบรวมได้จากเอกสารและผลการวิจัยของคนอื่น ๆ ที่วิจัยไว้แล้ว เมื่อนำพฤติกรรมเหล่านั้นไปสร้างเป็นแบบสอบถาม จึงน่าจะมีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างพอสมควร ตามวิธีการที่เรียกว่า Face Validity

2. การหาค่าความเที่ยงตรงโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับแบบทดสอบอื่น (Correlation with other test) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามวัดหิริ-โอตตัมปะ กับแบบสอบถามวัดความวิตกกังวล (ประสิทธิ์ บัวคลี, 2514 : ภาคผนวก) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น .721 สอบในกลุ่มตัวอย่างเดียวกันจำนวน 80 คน ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กันทางลบ ดังนี้

หิริ-โอตตปปะ (ข้อ ก.) กับความวิตกกังวล มีค่าส.ป.ส.สหสัมพันธ์
เท่ากับ -.0677

หิริ-โอตตปปะ (ข้อ ข.) กับความวิตกกังวล มีค่าส.ป.ส.สหสัมพันธ์
เท่ากับ -.0193

ที่หิริ-โอตตปปะกับความวิตกกังวล มีความสัมพันธ์กันในทางลบ อาจเป็นเพราะว่าบุคคลที่มีคุณธรรมด้านหิริ-โอตตปปะนั้น เมื่อไม่ประพฤตินั้นเกิดจากความละอายและกลัวในจิตสำนึกแห่งตนแล้ว เกิดความปิติยินดีขึ้นในใจจนที่สามารถเอาชนะความชั่วได้ จึงไม่มีความวิตกกังวลใด ๆ บุคคลที่จะเกิดความวิตกกังวลนั้นจะต้องมีสิ่งอื่นมากระตุ้นให้เกิด ความคับข้องใจ (Frustration) ดังที่ วัลลภ กันทรพย (2513 : 27) ให้ความหมายของความวิตกกังวลว่า หมายถึงสภาวะของจิตใจที่มีความตึงเครียด หวาดระแวง และกลัว บางครั้งหาสาเหตุได้ บางครั้งหาไม่ได้ เป็นภาวะที่มีความชัดเจนในสิ่งเร้าน้อยกว่าความกลัว และมักจะเกี่ยวของกับความต้องการที่เกี่ยวข้องกันหลายประการ แสดงว่าบุคคลที่มีความวิตกกังวลนั้นย่อมมีความไม่สบายใจยังมีทุกขอยู่ จึงมีอาการตรงข้ามกับคนที่หิริ-โอตตปปะซึ่งเป็นสุขควยเหตุผลดังกล่าว หิริ-โอตตปปะกับความวิตกกังวลจึงมีความสัมพันธ์ทางลบต่อกัน อาจพิจารณาได้ว่า แบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้ มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูงพอสมควร

3. ผู้วิจัยใช้วิธีหาความสัมพันธ์ระหว่างแบบสอบถามวัดความมีหิริและวัดความมีโอตตปปะที่ไ้สร้างขึ้น โดยการนำคะแนนที่ได้จากการสอบกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ { ปรากฏผลดังนี้

แบบสอบถามระหว่างหิริกับโอตตปปะ ข้อ ก.

(เกณฑ์มาตรฐานสังคม) เท่ากับ .7979

แบบสอบถามระหว่างหิริกับโอตตปปะ ข้อ ข.

(ทนตามอัทภาพ) เท่ากับ .8561

แสดงว่าแบบสอบถามวัดหิริกับโอตตปปะนี้ วัดคุณลักษณะซึ่งมีร่วมกัน จึงเชื่อว่ามี ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูงพอสมควร (สุวัจน์ วัฒนวงศ์, 2518 : 21)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การหาค่าสถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตร

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N} \quad (\text{ล่วน สายยศ, 2515 : 51})$$

เมื่อ $\bar{x}$ แทนคะแนนเฉลี่ย

$\sum x$ แทนผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทนจำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ค่าความแปรปรวน (Variance) ใช้สูตร

$$s^2 = \frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)} \quad (\text{ล่วน สายยศ, 2515 : 100})$$

เมื่อ s^2 แทนค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง

$\sum x$ แทนผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum x^2$ แทนผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทนจำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตร

$$s = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}} \quad (\text{ล่วน สายยศ, 2515 : 100})$$

เมื่อ s แทนค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x$ แทนผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum x^2$ แทนผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทนจำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

5.2 หาค่าอ่านาจำแนกเป็นรายข้อ และทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดย t-test ใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{S_{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}} \dots (\text{Edwards, 1968 : 104})$$

เมื่อ t แทนค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน
 $\bar{x}_1$ แทนค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
 $\bar{x}_2$ แทนค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
 $S_{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}$ แทน Standard error of the difference between two mean

$$S_{\bar{x}_1 - \bar{x}_2} = \sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}$$

เมื่อ s_1^2 แทนค่าความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มสูง
 s_2^2 แทนค่าความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มต่ำ
 n_1 แทนจำนวนคนในกลุ่มสูง
 n_2 แทนจำนวนคนในกลุ่มต่ำ

5.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้สูตร

$$rtt. = 1 - \frac{Vr}{Ve} \quad (\text{Guilford, 1954 : 384})$$

เมื่อ $rtt.$ แทนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
 Vr แทน Variance for Remainder Sum of Squares.
 Ve แทน Variance for Examinee.

5.4 หาคความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
ระหว่างตัวแปร ใช้สูตร

$$r = \frac{N\sum xy - \sum x \sum y}{\sqrt{(N\sum x^2 - (\sum x)^2)(N\sum y^2 - (\sum y)^2)}} \quad (\text{ถวน สายยศ, 2515 : 168})$$

เมื่อ	r	แทนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
$\sum xy$		แทนผลรวมของผลคูณของคะแนน 2 ชุด
$\sum x, \sum y$		แทนผลรวมของคะแนนแต่ละชุด
$\sum x^2, \sum y^2$		แทนผลรวมของกำลังสองของคะแนนแต่ละชุด
N		แทนจำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง.

บทที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน จำนวนข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{x}$	แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
S	แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
r	แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนน
rtt	แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
t	แทน อัตราส่วนวิกฤติ ใน t-distribution
x_1	แทน เกณฑ์มาตรฐานสังคม
x_2	แทน เกณฑ์ตนตามอัตภาพ

ลำดับขั้นตอนการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ตอน ดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหิริ-โอตตปปะ กับสัปปริสธรรม

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบลักษณะความมีหิริ-โอตตปปะ ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ

ตอนที่ 1 การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหิริ-โอตตปปะ กับสัปปริสธรรม
ตามลำดับตัวแปร สาขาวิชาชีพ เพศ และระดับชั้นการศึกษา

ตาราง ④ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทิริ-โอตกับสัปปุริสธรรมของ
นินิตครูและนินิตแพทย์

อาชีพ	N	r	
		x_1	x_2
นินิตครู	100	.5488*	.5571*
นินิตแพทย์	100	.3906*	.5226*

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 4. แสดงว่า ทิริ-โอตกับสัปปุริสธรรมของนินิตครูและนินิตแพทย์ มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่าทั้งในเกณฑ์มาตรฐานสังคมและตนตามอัธภาพ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 1.1, 1.2, 1.3

ตาราง 5. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทิริ-โอตกับสัปปุริสธรรมของ
นินิตชายและนินิตหญิง

เพศ	N	r	
		x_1	x_2
นินิตชาย	88	.5272*	.6206*
นินิตหญิง	112	.6124*	.4851*

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 5. แสดงว่าทิริ-โอตกับสัปปุริสธรรมของนินิตชาย และนินิตหญิง มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ทั้งในเกณฑ์มาตรฐานสังคมและตนตามอัธภาพ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1.4 และ 1.5

ตาราง 6. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหิริ-โอตตัปปะกับสัปปริสธรรม
ของนิสิตครูปีที่ 1 กับนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ 1 และนิสิตครูปีที่ 4
กับนิสิตแพทย์ปีที่ 2

ระดับชั้นการศึกษา	N	r	
		x_1	x_2
นิสิตครูปีที่ 1 และนิสิต- เตรียมแพทย์ปีที่ 1	100	.586 ^{**}	.545 ^{**}
นิสิตครูปีที่ 4 และนิสิตแพทย์- ปีที่ 2	100	.533 ^{**}	.553 ^{**}

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6. แสดงว่า หิริ-โอตตัปปะและสัปปริสธรรมของนิสิตครูปีที่ 1 กับ
นิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ 1 และนิสิตครูปีที่ 4 กับนิสิตแพทย์ปีที่ 2 มีความสัมพันธ์กันทางบวก
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ทั้งในเกณฑ์มาตรฐานสังคมและตนตามอัตภาพ
ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1.6 และ 1.7

ตอนที่ 2. เปรียบเทียบลักษณะความมีหิริ-โอตตัปปะระหว่างตัวแปรที่ศึกษา

ตาราง 7. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะระหว่างนิสิตแพทย์ชายกับนิสิตครูชาย โดยถือเกณฑ์มาตรฐานสังคม

อาชีพ	N	$\bar{x}$	S	t
นิสิตแพทย์ชาย	54	241.0250	44.0665	5.1005**
นิสิตครูชาย	34	210.2139	40.8736	

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 7. แสดงว่านิสิตแพทย์ชายมีหิริ-โอตตัปปะสูงกว่านิสิตครูชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อถือเกณฑ์มาตรฐานสังคม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 2.1

ตาราง 8. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ
ระหว่างนิสิตแพทย์ชายกับนิสิตครูชาย โดยถือเกณฑ์ตามอัตรา

อาชีพ	N	$\bar{x}$	S	t
นิสิตแพทย์ชาย	54	333.5750	44.3073	3.5101
นิสิตครูชาย	34	310.2350	49.1325	

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 8. แสดงว่านิสิตแพทย์ชายมีหิริ-โอตตัปปะสูงกว่านิสิตครูชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อถือเกณฑ์ตามอัตรา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 2.1

ตาราง 9. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ
ระหว่างนิสิตแพทย์หญิงกับนิสิตครูหญิง โดยถือเกณฑ์มาตรฐานสังคม

อาชีพ	N	$\bar{x}$	S	t
นิสิตแพทย์หญิง	46	226.8280	41.0542	3.0680
นิสิตครูหญิง	66	207.9133	45.5772	

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 9. แสดงว่านิสิตแพทย์หญิงมีหิริ-โอตตัปปะสูงกว่านิสิตครูหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อถือตามเกณฑ์มาตรฐานสังคม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 2.2

ตาราง 10. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ
ระหว่างนิสิตแพทย์หญิงกับนิสิตครูหญิง โดยถือเกณฑ์ตามอัตรภาพ

อาชีพ	N	$\bar{x}$	S	t
นิสิตแพทย์หญิง	46	347.9731	39.8426	2.0057
นิสิตครูหญิง	66	335.5364	47.1044	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 10. แสดงว่านิสิตแพทย์หญิงมีหิริ-โอตตัปปะสูงกว่านิสิตครูหญิง
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อถือเกณฑ์ตามอัตรภาพ ผลการวิจัย
นี้สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 2.2

ตาราง 11. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ
ระหว่างนิสิตแพทย์กับนิสิตครู โดยถือเกณฑ์มาตรฐานสังคม

อาชีพ	N	$\bar{x}$	S	t
นิสิตแพทย์	100	467.8530	85.1207	4.0780
นิสิตครู	100	418.1272	86.4508	

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 11. แสดงว่านิสิตแพทย์มีหิริ-โอตตัปปะตามเกณฑ์มาตรฐานสังคม
สูงกว่านิสิตครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมุติฐาน
ข้อ 2.3

ตาราง 12. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ
ระหว่างนิสิตแพทย์กับนิสิตครู โดยถือเกณฑ์ต้นตามอรรถาภาพ

อาชีพ	N	$\bar{x}$	S	t
นิสิตแพทย์	100	681.5481	84.1499	2.78**5
นิสิตครู	100	645.7714	96.2369	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 12 แสดงว่านิสิตแพทย์มีหิริ-โอตตัปปะโดยถือเกณฑ์ต้นตามอรรถาภาพ
สูงกว่านิสิตครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมุติฐาน
ข้อ 2.3

ตาราง 13. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ
ระหว่างนิสิตครูชั้นปีที่ 4 กับนิสิตครูชั้นปีที่ 1 โดยถือเกณฑ์มาตรฐาน
สังคม

ระดับชั้นการศึกษา	N	$\bar{x}$	S	t
นิสิตครูปีที่ 4	50	210.4381	38.4480	.4447
นิสิตครูปีที่ 1	50	207.6891	48.0028	

จากตาราง 13. แสดงว่านิสิตครูชั้นปีที่ 4 และนิสิตครูชั้นปีที่ 1 มีหิริ-โอตตัปปะ
แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อถือเกณฑ์มาตรฐานสังคม ผลการวิจัยนี้ขัดแย้ง
กับสมมุติฐานข้อ 3.1

ตาราง 14. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ
ระหว่างนิสิตครูชั้นปีที่ 4 กับนิสิตครูชั้นปีที่ 1 โดยถือเกณฑ์คน
ตามอัตรภาพ

ระดับชั้นการศึกษา	N	$\bar{x}$	S	t
นิสิตครูปีที่ 4	50	314.2096	53.0983	-2.5236
นิสิตครูปีที่ 1	50	331.5618	43.1386	

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 14. แสดงว่านิสิตครูชั้นปีที่ 1 มีหิริ-โอตตัปปะสูงกว่านิสิตครูชั้น
ปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อถือเกณฑ์คนตามอัตรภาพ—ผลการวิจัยนี้
ขัดแย้งกับสมมุติฐานขอ 3.1

ตาราง 15. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ
ระหว่างนิสิตแพทย์ปีที่ 2 กับนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ 1 โดยถือเกณฑ์
มาตรฐานสังคม

ระดับชั้นการศึกษา	N	$\bar{x}$	S	t
นิสิตแพทย์ปีที่ 2	50	237.4844	40.9222	2.8273
นิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ 1	50	220.3686	44.1985	

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 15. แสดงว่านิสิตแพทย์ปีที่ 2 มีหิริ-โอตตัปปะสูงกว่านิสิตเตรียม-
แพทย์ปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อถือเกณฑ์มาตรฐานสังคม ผลการวิจัย
สมมุติฐานขอ 3.2

ตาราง 16. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ
ระหว่างนิสิตแพทย์ปีที่ 2 กับนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ 1 โดยถือเกณฑ์
ทนตามคัภาพ

ระดับชั้นการศึกษา	N	$\bar{x}$	S	t
นิสิตแพทย์ปีที่ 2	50	351.4167	44.9881	3.5507*
นิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ 1	50	330.1314	39.1618	

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 16. แสดงว่านิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 2 มีหิริ-โอตตัปปะสูงกว่านิสิตเตรียม-
แพทย์ชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อถือเกณฑ์ทนตามคัภาพ ซึ่ง
ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 3.2

ตาราง 17 ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ
ระหว่างนิสิตครูปีที่ 4 และแพทย์ปีที่ 2 กับนิสิตครูปีที่ 1 และเตรียมแพทย์ปีที่ 1 โดยถือเกณฑ์
มาตรฐานสังคม

ระดับชั้นการศึกษา	N	$\bar{x}$	S	t
ครูปีที่ 4 และแพทย์ปีที่ 2	100	447.9225	79.3702	.8067
ครูปีที่ 1 และเตรียมแพทย์ปีที่ 1	100	438.0578	92.2013	

จากตาราง 17. แสดงว่านิสิตครูปีที่ 4 และนิสิตแพทย์ปีที่ 2 กับนิสิตครูปีที่ 1
และนิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ 1 มีหิริ-โอตตัปปะตามเกณฑ์มาตรฐานสังคมแตกต่างกันอย่างไม่
มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับสมมุติฐานข้อ 3.3

ตาราง 18. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทิริ-โอตทัปะระหว่างนิสิตครูชั้นปีที่ 4 และนิสิตแพทย์ปีที่ 2 กับนิสิตครูปีที่ 1 และเตรียมแพทย์ปีที่ 1 โดยถือเกณฑ์ตามอัตรภาพ

ระดับชั้นการศึกษา	N	$\bar{x}$	S	t
ครูปีที่ 4 แพทย์ปีที่ 2	100	665.6263	98.0864	.3056
ครูปีที่ 1 แพทย์ปีที่ 1	100	661.6932	82.3004	

จากตาราง 18. แสดงว่านิสิตครูชั้นปีที่ 4 และนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 2 กับนิสิตครูชั้นปีที่ 1 กับนิสิตเตรียมแพทย์ชั้นปีที่ 1 มีทิริ-โอตทัปะตามเกณฑ์ตามอัตรภาพ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับสมมุติฐานข้อ 3.3

ตาราง 19. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทิริ-โอตทัปะระหว่างนิสิตครูหญิงกับนิสิตครูชาย โดยถือเกณฑ์มาตรฐานสังคม

เพศ	N	$\bar{x}$	S	t
นิสิตครูหญิง	66	207.9133	45.5772	-.3739
นิสิตครูชาย	34	210.2397	40.8736	

จากตาราง 19. แสดงว่านิสิตครูชายและนิสิตครูหญิงมีทิริ-โอตทัปะแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อถือตามเกณฑ์มาตรฐานสังคม ซึ่งผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับสมมุติฐานข้อ 4.1

ตาราง 20. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ
ระหว่างนิสิตครูหญิงกับนิสิตครูชาย โดยถือเกณฑ์ตามอัตรา

เพศ	N	$\bar{x}$	S	t
นิสิตครูหญิง	66	335.5364	47.1044	3.6986
นิสิตครูชาย	34	310.2350	49.1325	

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 20. แสดงว่านิสิตครูหญิงมีหิริ-โอตตัปปะสูงกว่านิสิตครูชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อถือเกณฑ์ตามอัตรา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 4.1

ตาราง 21. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะ
ระหว่างนิสิตแพทย์หญิงกับนิสิตแพทย์ชาย โดยถือเกณฑ์มาตรฐานสังคม

เพศ	N	$\bar{x}$	S	t
นิสิตแพทย์หญิง	46	226.8280	41.0542	-2.3454
นิสิตแพทย์ชาย	54	241.0250	44.0665	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 21. แสดงว่านิสิตแพทย์ชายมีหิริ-โอตตัปปะสูงกว่านิสิตแพทย์หญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อถือตามเกณฑ์มาตรฐานสังคม ผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับสมมุติฐานข้อ 4.2

ตาราง 22. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะระหว่างนิสิตแพทย์หญิงกับนิสิตแพทย์ชาย โดยถือเกณฑ์ตาม-
อรรถภาพ

เพศ	N	$\bar{x}$	S	t
นิสิตแพทย์หญิง	46	347.9731	39.8426	2.4042
นิสิตแพทย์ชาย	54	333.5750	44.3073	

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 22. แสดงว่านิสิตแพทย์หญิงมีหิริ-โอตตัปปะสูงกว่านิสิตแพทย์ชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อถือเกณฑ์ตามอรรถภาพ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 4.2

ตาราง 23. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตัปปะระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิง โดยถือเกณฑ์มาตรฐานสังคม

เพศ	N	$\bar{x}$	S	t
นิสิตชาย	88	451.2390	84.9401	.9429
นิสิตหญิง	112	439.7413	86.6314	

จากตาราง 23. แสดงว่านิสิตชายและนิสิตหญิงมีหิริโอตตัปปะตามเกณฑ์มาตรฐานสังคม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ขัดแย้งกับสมมุติฐานข้อ 4.3

ตาราง 24. ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของทิริ-ไอศตัมปะ
ระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิง โดยถือเกณฑ์ตามอัตราภาพ

เพศ	N	$\bar{x}$	S	t
นิสิตชาย	88	643.8100	93.4400	-3.094*
นิสิตหญิง	112	683.5085	86.9470	

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 24. แสดงว่าเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ตามอัตราภาพแล้ว นิสิตหญิงมี
ทิริไอศตัมปะสูงกว่านิสิตชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยนี้สอดคล้อง
กับสมมุติฐานข้อ 4.3

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษากันควา

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างของบุคลิกภาพธรรมชาติไทย ในรูปทัศนคติทางพุทธศาสนา ซึ่งเป็นโครงสร้างของค่านิยมระดับสังคม
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมด้านhiri-โอตตปปะ กับ สัมปรีสังกรรม
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะhiri-โอตตปปะ ในระหว่างเพศชายและเพศหญิง
4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะhiri-โอตตปปะ ในระหว่างนิสิตที่มีชั้นเรียนแตกต่างกัน
5. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของลักษณะhiri-โอตตปปะ ในระหว่างนิสิตครูและนิสิตแพทย์

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ เลือกโดยวิธีสุ่มมาจากนิสิตใน 2 มหาวิทยาลัย คือ

1. นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา 2518 จำนวน 100 คน เป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 จำนวน 50 คน ชาย 19 คน หญิง 31 คน นิสิตชั้นปีที่ 4 จำนวน 50 คน ชาย 15 คน หญิง 35 คน
2. นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2518 จำนวน 100 คน เป็นนิสิตเตรียมแพทย์ชั้นปีที่ 1 คณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 50 คน ชาย 24 คน หญิง 26 คน และนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 2 จำนวน 50 คน ชาย 30 คน หญิง 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถาม 2 ฉบับ คือ

1. แบบสอบถาม วัดลักษณะ สัมปรีชธรรม สร้างขึ้นโดย บรรจง หมายมั่น (ปริญญาพันธ์, 2518 : 84) มีค่าความเชื่อมั่น โดยถือเกณฑ์มาตรฐานสังคมเท่ากับ .787 และถือเกณฑ์ตามอรรถภาพ เท่ากับ .055

2. แบบสอบถามวัดลักษณะหิริ-โอตตปเปะ เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยอาศัยวิธี Verbal Projective Technique เป็นหลักในการสร้าง ในแต่ละข้อสร้างเป็นสถานการณ์ต่าง ๆ ที่พบเห็นอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน เป็นข้อความสั้น ๆ ให้พิจารณา ก่อน ในแต่ละข้อ มีคำถาม 2 ตอน ตอนแรกถามถึงเกณฑ์มาตรฐานสังคม ตอนหลังถามถึงทัศนคติภาพ คำถามแต่ละตอน แบ่งเป็น 7 ช่วง และในข้อที่เป็นข้อคู่ ได้แก่ 1, 3, 5 ... ถามวัดลักษณะหิริ ข้อคู่ใดก็ได้ 2, 4, 6 ... ถามวัดลักษณะโอตตปเปะ สลับกันไป จนจบ ทั้งหมด 22 ข้อ สำหรับใช้เลือกตอบตามลำดับน้ำหนักคะแนนจาก 1 ถึง 7

การทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง

1. ส่งแบบสอบถามวัดหิริ-โอตตปเปะ และ สัมปรีชธรรม ไปยังกลุ่มตัวอย่างในคราวเดียวกัน ตอนแรกส่งแบบสอบถามทั้งสองชุดไปยังนิสิตครู มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยนางอาจารย์บุญสอน และส่งแบบสอบถามทั้งสองชุดไปยังนิสิตแพทย์ โดยติดต่อที่คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยมหิดล แบบสอบถามทั้งสองชุดนี้ ไม่จำกัดเวลาในการตอบ

2. นำคำตอบจากแบบสอบถามทั้งสองชุด มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตามวิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหิริ-โอตตปเปะ กับ สัมปรีชธรรม
2. ใช้ t-test ทดสอบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของหิริ-โอตตปเปะ ในการเปรียบเทียบระหว่างนิสิต 2 กลุ่ม คำนวณชีพ กระจับชั้น และเพศ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหิริ-โอตตัปปะ กับ สัมปรัสนธรรม

1.1 โดยถือเกณฑ์มาตรฐานสังคม

หิริ-โอตตัปปะ มีความสัมพันธ์ทางบวก กับสัมปรัสนธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทุกค่า ในกลุ่มนิสิตกร, นิสิตแพทย์, นิสิตชาย, นิสิตหญิง, นิสิตครูปีที่ 1 และ นิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ 1, นิสิตครูปีที่ 4 และ นิสิตแพทย์ปีที่ 2 คือมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ตั้งแต่ .3906 ถึง .6124

1.2 โดยถือเกณฑ์ตามอัตภาพ

หิริ-โอตตัปปะ มีความสัมพันธ์ทางบวก กับสัมปรัสนธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ทั้งในกลุ่มนิสิตกร, นิสิตแพทย์, นิสิตชาย, นิสิตหญิง, นิสิตครูปีที่ 1 และ นิสิตเตรียมแพทย์ปีที่ 1, นิสิตครูปีที่ 4 และ นิสิตแพทย์ปีที่ 2 คือมีค่าสหสัมพันธ์ตั้งแต่ .5226 ถึง .6206 ซึ่งเป็นค่าสหสัมพันธ์ที่ค่อนข้างสูง

2. เปรียบเทียบลักษณะหิริ-โอตตัปปะ ในระหว่างกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ

2.1 พิจารณาโดยถือเกณฑ์มาตรฐานสังคม

2.1.1 นิสิตชายทั้งหมด มีหิริ-โอตตัปปะ ไม่แตกต่างจากนิสิตหญิงทั้งหมด ($t = .9429$)

2.1.2 นิสิตครูชาย มีหิริ-โอตตัปปะ ไม่แตกต่างจากนิสิตครูหญิง ($t = -.3739$)

2.1.3 นิสิตแพทย์ชาย มีหิริ-โอตตัปปะ สูงกว่า นิสิตแพทย์หญิง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($t = -2.3454$)

2.1.4 นิสิตครูชั้นปีที่ 4 และ นิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 2 มีหิริ-โอตตัปปะ ไม่แตกต่างจากนิสิตครูชั้นปีที่ 1 และ นิสิตเตรียมแพทย์ชั้นปีที่ 1 ($t = .8067$)

2.1.5 นิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 2 มีหิริ-โอตตัปปะ สูงกว่า นิสิตเตรียมแพทย์ชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 2.8273$)

2.1.6 นิสิตครูชั้นปีที่ 4 มีหิริ-โอตตัปปะ ไม่แตกต่างจากนิสิตครูชั้นปีที่ 1 ($t = .4447$)

2.1.7 นิสิตแพทย์ มีศิริ-โอดกัปปะ สูงกว่านิสิตกรุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 4.0780$)

2.1.8 นิสิตแพทย์ชาย มีศิริ-โอดกัปปะ สูงกว่า นิสิตกรุชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 5.1005$)

2.1.9 นิสิตแพทย์หญิง มีศิริ-โอดกัปปะ สูงกว่านิสิตกรุหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 3.0680$)

2.2 วิจารณ์โดยถือเกณฑ์ตามอักษภาพ

2.2.1 นิสิตหญิงทั้งหมด มีศิริ-โอดกัปปะ สูงกว่านิสิตชายทั้งหมด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 3.0947$)

2.2.2 นิสิตกรุหญิง มีศิริ-โอดกัปปะ สูงกว่านิสิตกรุชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 3.6986$)

2.2.3 นิสิตแพทย์หญิง มีศิริ-โอดกัปปะ สูงกว่านิสิตแพทย์ชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 2.4042$)

2.2.4 นิสิตกรุชั้นปีที่ 4 และนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 2 มีศิริ-โอดกัปปะ ไม่แตกต่างจากนิสิตกรุชั้นปีที่ 1 และนิสิตเตรียมแพทย์ชั้นปีที่ 1 ($t = .3056$)

2.2.5 นิสิตกรุชั้นปีที่ 1 มีศิริ-โอดกัปปะ สูงกว่านิสิตกรุชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -2.5236$)

2.2.6 นิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 2 มีศิริ-โอดกัปปะ สูงกว่านิสิตเตรียมแพทย์ชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 3.5507$)

2.2.7 นิสิตแพทย์ มีศิริ-โอดกัปปะ สูงกว่านิสิตกรุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 2.7845$)

2.2.8 นิสิตแพทย์ชาย มีศิริ-โอดกัปปะ สูงกว่ากรุชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 3.5101$)

2.2.9 นิสิตแพทย์หญิง มีศิริ-โอดกัปปะ สูงกว่านิสิตกรุหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.0057$)

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษากวามสัมพันธ์ระหว่างหิริ-โอตตปปะ กับสัปปริสธรรม

1.1 พิจารณาโดยถือเกณฑ์มาตรฐานสังคม

ปรากฏว่า หิริ-โอตตปปะ มีความสัมพันธ์กับสัปปริสธรรม ในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ในกลุ่มนิสิตรุทั้งหมด, นิสิตแพทย์ทั้งหมด, นิสิตชาย, นิสิตหญิง, นิสิตกรุปที่ 1 และแพทย์ปีที่ 1, นิสิตกรุปที่ 4 และแพทย์ปีที่ 2 ($r = .5488, .3906, .5272, .6124, .5869, .5333$ ตามลำดับ)

1.2 พิจารณาโดยถือเกณฑ์คนตามอัตรภาพ

ปรากฏว่า หิริ-โอตตปปะ มีความสัมพันธ์กับ สัปปริสธรรม ในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ในกลุ่มนิสิตรุทั้งหมด, นิสิตแพทย์ทั้งหมด, นิสิตชาย, - นิสิตหญิง, - นิสิตกรุปปีที่ 1 และเตรียมแพทย์ปีที่ 1, นิสิตกรุปปีที่ 4 และเตรียมแพทย์ปีที่ 2 ($r = .5571, .5226, .6206, .4851, .5459, .5537$)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างหิริ-โอตตปปะ กับสัปปริสธรรม ทั้ง เกณฑ์มาตรฐานสังคม และคนตามอัตรภาพ มีความสัมพันธ์กันทางบวก ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ทุกข้อ และสนับสนุนข้อกิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางพุทธศาสนาหลายท่าน เช่น หลวงกระดินอัครโยธิน (2511 : 13) ปิ่น มุทุกันต์ (2508 : 251-279) พระกรัวยญาณ (2502 : 33) สมเด็จพระวันรัต เขมวารี (2483 : 1) กล่าวว่า หิริ-โอตตปปะ สุกกุศลธรรม สันนิชธรรม สัปปริสธรรม 4 อย่างนี้เรียกว่า เทวธรรม คือเป็นธรรมฝ่ายดีด้วยกัน บรรจง หมายมั่น (2516 : 74) กล่าวว่า ธรรมะในพุทธศาสนาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ธรรมะที่เกี่ยวกับความดี และธรรมะที่เกี่ยวกับความชั่ว ซึ่งมีความเกี่ยวพันกันหรือซ้ำกันก็มี เช่นธรรมะที่สอนให้เว้นจากการดื่มสุรา มีอยู่ทั้งในศีลห้าและอบายมุข ธรรมะหลายข้อเมื่อบุคคลปฏิบัติแล้ว จะมีพฤติกรรมไปในทิศทางเดียวกัน แม้จะมีความหมายต่างกัน ดังนั้น หิริ-โอตตปปะและสัปปริสธรรม อันเป็นฝ่ายกุศลธรรมด้วยกัน จึงมีความสัมพันธ์กันในทางบวก

2. เปรียบเทียบลักษณะหิริ-โอตตปปะในกลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับเพศ ระดับชั้นการศึกษา และอาชีพ ซึ่งจะได้อธิบายเปรียบเทียบความคล้ายคลึงกันไปในกลุ่มที่ถือเกณฑ์มาตรฐาน

สังคม และถือเกณฑ์ตามอัตภาพ

2.1 ผลการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับเพศ เมื่อถือเกณฑ์ตามอัตภาพ พบว่าเพศหญิง มีหิริ-โอตตัปปะสูงกว่าเพศชาย ครุหิงส์สูงกว่าครุชาย และแพทย์หญิงสูงกว่าแพทย์ชาย จึงตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ในเกณฑ์มาตรฐานสังคม ปรากฏว่า ในกลุ่มเพศชายและเพศหญิงทั้งหมด กลุ่มครุชายและกลุ่มครุหญิง มีหิริ-โอตตัปปะ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าค่านิยมเดิมของไทยที่ว่า หญิงต้องเป็นเพศที่อ่อนหวาน เป็นช่างเท้าหลัง สุภาพเรียบร้อย อยู่ในกรอบประเพณีตามขนบการสังคมนะภิก (Socialization Process) นั้นได้เปลี่ยนแปลงไป ปัจจุบันนี้ ถือว่าหญิงกับชายมีสิทธิเท่าเทียมกัน หญิงต้องออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น ต้องออกสังคมมากขึ้น ประเพณีเดิมที่เคยอยู่กับเห่าเผ่ากับเรือน เคยสงบ-เสี้ยม กลับเปลี่ยนแปลงไป ปิณฑะของความเป็นผู้ชายมากขึ้น คุณธรรมทางด้านจิตใจ จึงมีระดับเท่า ๆ กับชาย และในกลุ่มแพทย์ที่พบว่า แพทย์ชายมีหิริ-โอตตัปปะ สูงกว่าแพทย์หญิง ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ตรงกับการค้นพบของ Keasey (บรรจง-หมวยมัน, 2513 : 78) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ชายที่มีซูเปอร์อีโก (Super ego) จึงเป็นตัวแทนศีลธรรมภายในตัวบุคคล สูงกว่าหญิง และจากการศึกษาของ พัสชา ภกานนท์ (2512) พบว่า เด็กชายมีแนวโน้มของทัศนคติอศุทธศาสนาสูงกว่าเด็กหญิง

2.2 ผลการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับระดับชั้นการศึกษา

พบว่า นิสิตที่เรียนในชั้นสูงและรุ่นต่ำ ทั้งแพทย์และครุ มีหิริ-โอตตัปปะ ไม่แตกต่างกัน ทั้งในเกณฑ์มาตรฐานสังคมและเกณฑ์ตามอัตภาพ และพบว่านิสิตครูปีที่ 4 กับนิสิตครูปีที่ 1 มีหิริ-โอตตัปปะไม่แตกต่างกันในเกณฑ์มาตรฐานสังคม ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นดังนี้ อาจเป็นเพราะนิสิตทั้ง 2 ระดับชั้น ยังอยู่ในช่วงวัยรุ่นซึ่งอายุไม่แตกต่างกันมากนัก ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับจากสังคมประภิก ก็มีลักษณะคล้ายกัน จึงทำให้มีความรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

ส่วนในกลุ่มนิสิตแพทย์ ปรากฏว่า นิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 2 มีหิริ-โอตตัปปะ สูงกว่านิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 1 ทั้งในเกณฑ์มาตรฐานสังคมและเกณฑ์ตามอัตภาพ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และตรงกับการศึกษาของ วันทนี วิชัยคำ (2515) พบว่า นิสิตที่มีอายุมาก มีทัศนคติที่ศุทธศาสนา สูงกว่านิสิตที่มีอายุน้อยกว่า

ในกลุ่มนิสิตครู โดยถือเกณฑ์ตามอัตรภาพ พบว่า นิสิตครูชั้นปีที่ 1 มีหิริ-โอตตปะ สูงกว่านิสิตครูชั้นปีที่ 4 ซึ่งขัดแย้งกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า นิสิตครูชั้นปีที่ 1 เพิ่งย่างก้าวเข้าสู่มหาวิทยาลัยใหม่ ๆ คุณธรรมต่าง ๆ ที่ได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูทางบ้าน ยังฝังแน่นมั่นคงอยู่ในชีวิตจิตใจ แคพอเรียนชั้นสูงขึ้น สังคมในมหาวิทยาลัยที่มีทัศนคติหรือค่านิยมใหม่ ๆ ย่อมจะทำให้ค่านิยมเดิมเปลี่ยนแปลงไปได้ทีละน้อย ๆ ประกอบกับในระยะที่ทำการวิจัย เป็นระยะที่นิสิตในมหาวิทยาลัยกำลังประหวัดเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ โดยการนำของนิสิตชั้นสูง ๆ ซึ่งมีทัศนคติในแง่ของสังคมนิยมหรือวัตถุนิยม มากกว่าจิตนิยม คือคุณธรรมค่านิยมจิตใจ ควญเหตุตั้งถาวร จึงทำให้นิสิตครูชั้นปีที่ 4 มีหิริ-โอตตปะ ต่ำกว่านิสิตครูชั้นปีที่ 1

2.3 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับสาขาวิชาชีพ

พบว่าสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ทุกข้อ ทั้งในเกณฑ์มาตรฐานสังคม และเกณฑ์ตามอัตรภาพ คือ นิสิตแพทย์ทั้งหมด, นิสิตแพทยชาย, นิสิตแพทยหญิง มีหิริ-โอตตปะ สูงกว่านิสิตครูทั้งหมด, นิสิตครูชาย และนิสิตครูหญิง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะงานทางเศรษฐกิจทางครอบครัวของนิสิตแพทย์ส่วนมาก จะมีฐานะสูงกว่า เศรษฐกิจทางครอบครัวของนิสิตครู ทำให้การอบรมเลี้ยงดูทางบ้านของนิสิตแพทย์ดีกว่า ตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทยถือว่า คนที่มีฐานะดีเป็นชนชั้นสูง ต้องอบรมรักษามารยาทให้เรียบร้อย งดงาม นิสิตแพทย์จึงน่าจะได้รับการอบรมทางค่านิยมที่สูงกว่าครู อีกประการหนึ่ง บุคคลที่จะเข้าเรียนแพทย์ได้นั้น จะต้องเป็นผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เพราะเป็นอาชีพที่กินนินมกันมาก Pal. (อนาวร ฤกษ์วรจ, 2516) ได้ศึกษาเรื่องนี้พบว่า นิสิตแพทย์มีความต้องการผลสัมฤทธิ์มากกว่านิสิตครู และบุคคลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะมีความมั่นใจในอารมณ์ที่ดี มีความรับผิดชอบ และมีความสามารถในการบังคับตนเองได้ดีกว่าผู้มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ (สมคิด ไชยยันต์, 2511) นิสิตแพทย์จึงมีคุณธรรมที่สูงกว่านิสิตครู นอกจากนั้น ในการศึกษาอบรมในชั้นมหาวิทยาลัย นิสิตแพทย์ยังได้รับการสั่งสอนอบรมให้มีมนุษยธรรมอีกด้วย เพราะเป็นอาชีพที่ต้องช่วยเหลือบุคคลก่อนบุคคลเวลา Garland (บรรจง หมายมั่น, 2516 : 74) พบว่า แพทย์จะต้องมีสมรรถวิสัยที่จะทำงานเกี่ยวข้องกับบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ แพทย์จะต้องมีความเข้าใจ มีความยุติธรรม และมีความรับผิดชอบในงานที่ทำอย่าง

คือ จากเหตุผลต่าง ๆ ดังกล่าว จึงทำให้สันติแพทย์มีคุณธรรมด้านhiri-โอตตปปะสูงกว่านิติกกร
ข้อเสนอแนะ

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 การหาความสัมพันธ์ระหว่างhiri-โอตตปปะ กับสัปปริสธรรม ควรจะได้หาความสัมพันธ์กับอุปลักษณะ (Traits) ทาง ๆ ของสัปปริสธรรมอีกด้วย เช่น hiri-โอตตปปะ กับความรู้จักเหตุผล รู้จักตน รู้จักกาล รู้จักประมาณ รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล เป็นต้น

1.2 ควรจะได้หาความสัมพันธ์ระหว่างhiri-โอตตปปะ กับคุณธรรม หรือบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ ต่อไปอีก เช่น ขันติ-โธระวิจะ อธิปไตย 4 ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรับผิดชอบ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น

1.3 ควรจะได้ศึกษาเปรียบเทียบคุณธรรมด้านhiri-โอตตปปะ กับตัวแปรอื่น ๆ อีก เช่น พระภิกษุ ค่ำรวจ วิคกร นักธุรกิจ ฯลฯ

1.4 การสร้างแบบสอบถามเพื่อวัดทางจิตวิทยาเกี่ยวกับทัศนคติหรือความสนใจนั้น สร้างได้ยาก ทำให้เกิดความผิดพลาดได้ง่าย แบบสอบถามชุดนี้ยังมีข้อบกพร่องบางประการ จึงได้เสนอแนะวิธีสร้างไว้ (ดูภาคผนวก)

2. การนำไปใช้

2.1 ผลการวิจัยนี้ จะอำนวยประโยชน์ให้แก่ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการสอนวิธีธรรมได้อย่างดี ผลการวิจัยจะได้เป็นหลักฐานชี้แจงให้ผู้ที่ศึกษาหลักธรรมเชื่อถือได้ง่าย

2.2 ควรจะได้เลือกแบบสอบถามเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง ใ้ช้โดยคำหรือสถานการณ์ใดเหมาะสมแก่เพียงน้อย ๆ อีก เพื่อให้แบบสอบถามจะได้ตั้งใจตอบด้วยความบริสุทธิ์ใจ อันจะก่อให้เกิดความผิดพลาดได้น้อย.

บรรณานุกรม

✓ กิตินัฏโณสิน, หลวง อธิบายธรรมเนียมวินัย น.ช.ศรี โรงพิมพ์เลี้ยงเตี๋ยง, พระนคร,
2502, 147 หน้า.

กรุณา กิจขันธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างความมีวินัยแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอก
และคุณธรรมแห่งพ่อเมือง วิทยาลัยการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการ-
ศึกษาประสานมิตร, 2517, 112 หน้า.

✓ คณาจารย์ทางศาสนศาสตร์และปรัชญา ประมวลศัพท์ศาสนศาสตร์และปรัชญา โรงพิมพ์สุริยบรรณ
พระนคร, 2514, 405 หน้า.

เจือ สตะเวทิน วรรณคดีวิจารณ์ตามทฤษฎีไทย ภาษาและหนังสือ ฉบับที่ 13, กันยายน,
2517, 130 หน้า.

จันทร์ ไพจิตร ปรัชญาแห่งกรรม โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, พระนคร, 2501, 455 หน้า.

เชิดศักดิ์ โฆวาสินธ์ การศึกษาเพื่อวิเคราะห์ห้องประกอบบุคลิกภาพแบบอนุรักษนิยม ปริญญา-
นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยการศึกษามหาบัณฑิต, 2516, 64 หน้า.

ชัยพร วิชาวุธ มูลบทพิศวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518, 24 หน้า.

ชวาล แพทย์กุล เทคนิคการวัดผล สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช กรุงเทพฯ 2517, 434 หน้า.

ไทยรัฐ, หนังสือพิมพ์, สืบเอกราช ปีที่ 16 ฉบับที่ 6262, 10 มีนาคม 2518, 16 หน้า.

✓ ทวีช เปล่งวิทยา คนธรรม ธรรมานุกรม, พระนคร, 758 หน้า.

ทัศนา โฉมดี การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ อันเป็นผลของสารสื่อที่ทำให้เกิดความกลัว และ
ความเชื่ออำนาจในตน ปริญญากการศึกษามหาบัณฑิต, 2518, 80 หน้า.

นิคม ทังคะพิภพ การเปรียบเทียบบุคลิกภาพความเกรงใจและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวไทยและจีน ปริญญากการศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยการ-
ศึกษาประสานมิตร, พระนคร, 2516, 123 หน้า.

- นวลเพ็ญ-วิรัชท ขวัญโชติ การสร้างสรรค์คุณธรรม อัครโรเนียว, 2518, 6 หน้า.
- บรรจง หมายมั่น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง สัมปรีชธรรมกับสันโคช เพื่อเป็นแนวทาง
ในการค้นหาคุคลิกภาพธรรมาธิปไตย ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต 2518,
84 หน้า.
- บุญเลิศ ครุฑเมือง ค่านิยมเรื่องความกตัญญู ภาษาและหนังสือ ฉบับที่ 13, กันยายน 2517,
130 หน้า.
- บุญเสริม อุทธาภิรมย์ จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม มิตรครู กรกฎาคม 2519, 66 หน้า.
- บุญสนอง ไกรเนตร การเปรียบเทียบบุคลิกภาพด้านความต้องการระหว่างผู้ศึกษาวิชาชีพครู
และวิชาชีพพยาบาล, ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ประสานมิตร, 2515,
136 หน้า.
- ✓ เปลือก สนธิรักษ์และสวัสดิ์ พิณีจันทร์ กัณฑ์ศาสนา โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช กรุงเทพฯ, 2513, 150 หน้า.
- ✓ ปิ่น มุกกันต์ คำบรรยายพุทธศาสตร์ สำนักพิมพ์คังวิทยา, พระนคร, 2508, 496 หน้า.
- ✓ ———. คำพระ ไทยมิตรการพิมพ์, พระนคร, 2507, 448 หน้า.
- ✓ ———. ประมวลศัพท์ศาสนา โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, พระนคร, 2505, 738 หน้า.
- ✓ ———. แนวสอนธรรมะ หน่วยพิมพ์และจำหน่ายศาสนภัณฑ์
- ✓ ประยุทธ์ ปยุตโต, พระมหา พุทธศาสนากับสังคมไทยปัจจุบัน โรงพิมพ์ศิวัชร, กรุงเทพฯ 2513, 14 หน้า.
- ✓ ประมวล คิกกินสัน ทฤษฎีจิตวิทยาว่าด้วยบุคลิกภาพ วิทยาลัยวิชาการศึกษามหาสารคาม,
2511, 135 หน้า.

ประเวทย์ จันทรรัตน์ การศึกษาเปรียบเทียบความต้องการทางบุคลิกภาพ 15 ด้าน ของนักเรียนฝึกหัดครูและนักเรียนเกมตรกรรรมในจังหวัดอุดรธานี ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ประสานมิตร 2516, 89 หน้า.

เปลื้อง ณ นคร การศึกษาในปัจจุบันและอนาคตในสายตาของนักการเมือง บทบาทของศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่มีต่อการพัฒนาสังคม, เจริญวิทย์การพิมพ์, 2519, 80 หน้า.

———. พจนะ-สารานุกรม สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ ฯ 2516, 580 หน้า.

พจน์ สะเพียรชัย พัฒนาวัฒนธรรม กรุงเทพมหานครการพิมพ์ กรุงเทพฯ ฯ 2516, 141 หน้า.

✓ พุทธศาสนิกชน ขรรณิกสังคมนตรี ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิวิล กรุงเทพฯ ฯ, 2517, 18 หน้า.

✓ ———. บรมธรรม โรงพิมพ์การพิมพ์พระนคร, 2515, 864 หน้า.

✓ ———. หลักพุทธศาสนา โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ, 2509, 232 หน้า.

✓ พระกวีวรรณ วิชาศาสนา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดัย, พระนคร, 2502, 503 หน้า.

✓ พระญาณสังวร, สมเด็จพระพุทธศาสนากับสังคมไทย โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ ฯ 2516, 74 หน้า.

✓ พระวันรัต, สมเด็จพระพุทธศาสนา โรงพิมพ์ศาสนศึกษา, พระนคร, 2483, 15 หน้า.

✓ พระสังฆราช, สมเด็จพระมจวิเสสสงฆา โรงพิมพ์การศาสนา, พระนคร, 2504, 142 หน้า.

พัชนี ศรีทองนาถ การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิบาท 4 กับ ชันติ-โสรัจจะ เพื่อเป็นแนวทางในการค้นคว้าบุคลิกภาพพระมาชิปไทย, ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ประสานมิตร, 2518, 118 หน้า.

✓ ภิกษุปัญญานันทะ, ดวงประทีปแห่งชีวิต โรงพิมพ์ศิษย์เพาะช่าง, พระนคร, 2498, 69 หน้า.

ภัทรา นิกมานนท์ ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการถือศีลห้า ความรู้สึกผิดชอบวินัยในตนเอง ความเกรงใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต

ลัดดา แพทย์วัธ การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของนิสิตวิทยาลัยวิชาการปกครองกับนักเรียนนายร้อยตำรวจ ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ประสานมิตร 2516, 191 หน้า.

ล้วน สายยศ สถิติวิทยาทางการศึกษา สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, พระนคร, 2515, 280 หน้า.

วรินทร์ ม่วงสุวรรณ ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูรูปแบบให้ความรักและแบบควบคุม ความเอื้อเฟื้อ และวินัยทางสังคม ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ประสานมิตร, 2517, 189 หน้า.

วันเพ็ญ วิชัยคำ การศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตต่างคณะ วิชา และต่างชั้น ที่มีต่อพระพุทธศาสนา ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ประสานมิตร 2515, 69 หน้า.

วิโรจน์ กิวิธ บุคลิกผู้ทำลายสันติภาพ ความหลงผิดของสังคมในเรื่องการทำบุญ โรงพิมพ์อักษรสมัย, พระนคร, 2516, 111 หน้า.

วีรยุทธ วิเชียรโชติ แนวคิดกับปรัชญาการศึกษาระบบธรรมาธิปไตย บทความออกอากาศทางวิทยุศึกษา, อุดรธานี, 2517, 6 หน้า.

——— แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีพ และการพัฒนาสังคมอารยนิยม, อุดรธานี, 2518, 9 หน้า.

วีรยุทธ-นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ ปัญหาสังคมในทัศนะของจิตวิทยาสังคม สัตว์เมือง โพธิ์สามต้นการพิมพ์ กรุงเทพฯ 7, 2517, 274 หน้า.

วิรุทธิ์ วิเชียรโชติ แนวความคิดในการวัดทางจิตวิทยา พัฒนาวิมล 12 โคมการพิมพ์
กรุงเทพ ฯ 2519, 156 หน้า.

วสิน อินทสระ ธรรมและชีวิต สำนักพิมพ์บรรณาคาร กรุงเทพ ฯ, 2515, 480 หน้า.

สุกิจ นิมมานเหมินทร์ พุทธศาสนากับการศึกษาในประเทศไทย โรงพิมพ์การศาสนา
กรุงเทพ ฯ 2513, 368 หน้า.

สุชา จันท์เอม จิตวิทยาวัยรุ่น สำนักพิมพ์แพรววิทยา กรุงเทพ ฯ 2513, 276 หน้า.

✓ สุชิน เพ็ชรรักษ์ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจกับอิทธิบาท 4 เพื่อเป็นแนว-
ทางการค้นหาคุณลักษณะพระมาชิปไทย ปริญญาธิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
ประสานมิตร 2518, 73 หน้า.

✓ สุชีพ ปุญญานุภาพ พระไตรปิฎกสำหรับประชาชน เล่ม 4 สำนักพิมพ์บรรณาคาร กรุงเทพ ฯ
2502, 482 หน้า.

———. คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา โรงพิมพ์ประเสริฐอักษร, พระนคร,
2500, 442 หน้า.

✓ ———. ชุมนุมปาฐกถาประเภทกลายทุกข์ โรงพิมพ์เฟื่องนคร กรุงเทพ ฯ 2513,
476 หน้า.

✓ สุวัฒน์ วัฒนวงษ์ การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างขันติ-โลภะจะกับสันโดษ เพื่อเป็นแนวทาง
ในการค้นหาคุณลักษณะพระมาชิปไทย ปริญญาธิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ประสานมิตร
2518, 68 หน้า.

สมักร สุนทรเวช ขบวนการกอร์ปชั่น สัตว์เมือง โพธิ์สามต้นการพิมพ์ กรุงเทพ ฯ 2517,
275 หน้า.

สุภัทรา สุภัทรานันท์ ทัศนคติและความสนใจของนักศึกษาที่มีต่อพระพุทธศาสนา วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2505, 72 หน้า.

สยาม, หนังสือพิมพ์ ลูกทรี ปีที่ 1 ฉบับที่ 100, 23 พฤศจิกายน 2517, 16 หน้า.

สลิลา วรรณจักริยา การกักขังทัศนคติของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีต่อศาสนา
ปริณิษามหาบัณฑิต ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2512, 80 หน้า.

เอกวิทย์ ณ ถลาง วิชาครูในพระพุทธศาสนา โรงพิมพ์มิตรไทย กรุงเทพฯ ๖, 2514,
 212 หน้า.

เอกสารแนะนำครู ภาคศึกษา 12 การปรับปรุงส่งเสริมจริยศึกษา โรงพิมพ์เกษมวิจิตรพิมพ์
 ฉะเชิงเทรา, 2505, 145 หน้า.

เอนกกุล กริแสง จิตวิทยาการศึกษา โรงพิมพ์ตระกูลไทย, พิมพ์โลก, 2514, 267 หน้า.

อบอวล หกสุวรรณ การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพของบุคคล ในอาชีพครูกับแพทย์
ปริญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2516,
 219 หน้า.

Cronbach, L.J. Essentials of Psychological Testing, Harper and
 Row Publishers, New York, 1970, 752 pp.

Edwards, A.L. Experimental Design in Psychological Research,
 Holt, Rinehart and Winston Inc., New York, 1968, 455 pp.

Ferguson, G.A. Statistical Analysis in Psychology and Education,
 McGraw-Hill Book Co., New York, 1966, 466 pp.

Garrett, H.E., Psychology and Education, Vakils, Feffer and Simons
 Private Ltd., India, 1973, 491 pp.

Gullford, J.P., Psychometric Methods, Tata McGraw-Hill Publishing
 Co. Ltd., Bombay-New Delhi, 1954, 579 pp.

Lindquist, E.F., Design and Analysis of Experiments in Psychology and Education, Houghton Mifflin, Boston, 1956, 393 pp.

McNemar, Q., Psychological Statistics, John Wiley and Sons., Inc., New York, 1955, 408 pp.

Winer, B.J., Statistical Principle in Experimental Design, McGraw-Hill Book Company, Inc., New York, 1962, 672 pp.

ภาคผนวก

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. ในการตอบแบบสอบถามนี้ ขอให้ท่านเปรียบเทียบความรู้สึกนึกคิดและการกระทำของท่านว่า เหมือนกับบุคคลในเหตุการณ์ต่าง ๆ ของแต่ละข้อในแบบสอบถามนั้นหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด คำถามเหล่านี้ไม่มีคำตอบที่ผิดหรือถูก เพราะแต่ละคนย่อมมีความรู้สึกหรือการกระทำที่ต่างกัน ฉะนั้นโปรดตอบให้ตรงกับความรู้สึกและการกระทำของท่านเท่านั้น
2. วิธีตอบแบบสอบถาม ให้ท่านอ่านข้อความซึ่งเป็นสถานการณ์ในแต่ละข้อก่อน แล้วจึงพิจารณาว่าข้อความในแต่ละข้อนั้น ตรงกับความรู้สึก หรือการปฏิบัติของบุคคลทั่ว ๆ ไป (ข้อ ก.) และความรู้สึกของท่านเอง (ข้อ ข.) หรือไม่ โดยตัดสินใจว่า ไม่ปฏิบัติ หรือ ปฏิบัติ มากน้อยเพียงใด แล้วเลือกกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านคิดหรือตัดสินใจว่า ตรงกับความรู้สึกของท่าน โดยปฏิบัติดังนี้

2.1 ถ้านักการตัดสินใจของท่านไปในทางไม่ปฏิบัติ ท่านควรกาเครื่องหมายในช่องหมายเลข 1, 2 หรือ 3 ตามน้ำหนักว่า ไม่ปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

2.2 ถ้านักการตัดสินใจของท่านไปในทางปฏิบัติ ท่านควรกาเครื่องหมายในช่องหมายเลข 5, 6 หรือ 7 ตามน้ำหนักว่า ปฏิบัติมากน้อยเพียงใด

2.3 ถ้าท่านไม่แน่ใจ และคิดว่าการปฏิบัติและไม่ปฏิบัติ ก้ำกึ่งกัน ท่านต้องกาลงในช่องหมายเลข 4 เท่านั้น

ตัวอย่าง (0) นฤมลพบกระเป๋าสตางค์ตกอยู่ข้างทางข้างโรงเรียน เธอจึงเก็บเอาไว้ใช้เสียเอง แม่เพื่อนจะแนะนำให้ส่งครู เธอก็ไม่ทำตาม

ก. คนทั่วไปปฏิบัติเช่นเดียวกับนฤมลหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ 1/2/3/4/5/6/7 ปฏิบัติ

ข. ถ้าท่านเป็นนฤมล ท่านจะทำเช่นนั้นหรือไม่ ไม่ทำ 1/2/3/4/5/6/7 ทำ

วิธีตอบให้พิจารณาดังนี้ :-

- ช่องหมายเลข 1 หมายความว่า ปฏิบัติน้อยที่สุด
- ช่องหมายเลข 2 หมายความว่า ปฏิบัติน้อย
- ช่องหมายเลข 3 หมายความว่า ปฏิบัติเพิ่มขึ้นจาก 2
- ช่องหมายเลข 4 หมายความว่า ปฏิบัติปานกลาง

ของหมายเลข 5 หมายความว่า ปฏิบัติเพิ่มขึ้นจากปานกลาง

ของหมายเลข 6 หมายความว่า ปฏิบัติมาก

ของหมายเลข 7 หมายความว่า ปฏิบัติมากที่สุด

3. แบบสอบถามนี้ไม่จำกัดเวลา แต่โปรดอย่าให้เสียเวลาในการคิดมากนัก ให้ตอบไปตามความรู้สึกครั้งแรกที่อ่านจบ คำตอบของท่านจะไม่นำไปเปิดเผยเป็นรายบุคคล จะนำไปศึกษาเพื่อประโยชน์ทางการวิจัยเท่านั้น จึงขอให้ท่านสบายใจที่จะตอบอย่างเสรีตามความคิดเห็นของท่าน
4. แบบสอบถามนี้ ข้อ 1-32 เป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกันไปแต่ละคู่ ๆ ก็ข้อ 1 เกี่ยวข้องกับข้อ 2, ข้อ 3 กับข้อ 4, เป็นดังนี้ไปเรื่อย ๆ จนถึงข้อ 32 นอกนั้นเป็นข้อความหรือสถานการณ์ที่จับฉัดในตัวเองแต่ละข้อเท่านั้น
5. โปรดกรอกรายการต่อไปนี้ก่อนลงมือตอบแบบสอบถาม
 - 5.1 เพศ ชาย ☐ หญิง ☐
 - 5.2 ระดับการศึกษา

ต่อไปนี้เป็นแบบสอบถาม

- 1/ สามารถขับรถชนชายคนหนึ่งทางเปลี่ยว จนชายคนนั้นสอบไป ถ้าเขาขับรถหนีไปก็คงไม่มีใครเห็น แต่สามารถก็นำชายคนนั้นส่งโรงพยาบาล แล้วแจ้งให้ตำรวจทราบ ความรัก/ใจจริง
 - ก. คนทั่ว ๆ ไป ปฏิบัติเช่นสามารถหรือไม่ ไม่ปฏิบัติ /1/2/3/4/5/6/7/ ปฏิบัติ
 - ข. ถ้าท่านเป็นสามารถจะทำเช่นนั้นหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
- 2/ ต่อมาชายคนนั้นถึงแก่ความตาย สามารถก็ช่วยจัดการศพอย่างดี ให้เงินแก่ครอบครัวอีกพอสมควร และเขาคิดว่าจะบวชอุทิศส่วนกุศลให้อีกด้วย ความรัก/ใจจริง
 - ก. คนทั่ว ๆ ไป กระทำเช่นสามารถหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
 - ข. ถ้าท่านเป็นสามารถจะทำเช่นนั้นหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ

- ✓ 3. สมารู้ชื่อของหลายอย่างกับคนใช้ที่ร้านสรรพสินค้า เจ้าหน้าที่เก็บเงินคิดเงินผิดไป โดยลืมรวมราคาของไปอย่างหนึ่ง สมารู้เห็นเช่นนั้นจึงบอกเจ้าหน้าที่ให้รู้ และชำระเงินให้ถูกต้อง *ไม่เอาของพวกนั้นมาอีก*

ก. คนอื่น ๆ จะบอกเช่นสมารู้หรือไม่ ไม่บอก 1/2/3/4/5/6/7/ บอก

ข. ถ้าท่านเป็นสมารู้จะบอกเช่นนั้นหรือไม่ ไม่บอก 1/2/3/4/5/6/7/ บอก

4. ✓ กรันกลับไปถึงบ้านให้คนใช้เอาของออกเก็บ พบว่ายังมีของเกินมาอีกอย่างหนึ่ง สมารู้จึงให้คนใช้นำของและเงินไปชำระที่ร้านอีก แม้นคนใช้จะบอกว่าเจ้าของคงไม่รู้แล้ว สมารู้ก็ไม่ยอมให้นำไปก็เจอได้

ก. คนทั่ว ๆ ไป ปฏิบัติเช่นสมารู้หรือไม่ ไม่ปฏิบัติ 1/2/3/4/5/6/7/ ปฏิบัติ

ข. ถ้าท่านเป็นสมารู้จะทำเช่นนั้นหรือไม่ ไม่ทำ 1/2/3/4/5/6/7/ ทำ

- ✓ 5. สมรู้ขยของให้ลุงสอน วันหนึ่งทอนเงินให้ลุงสอนขาดไป 20 บาท สมรู้คิดได้เมื่อแก่ไปแล้ว วันหลังเจอตัวลุงสอนจึงคืนเงินให้จนครบ ทั้ง ๆ ที่ลุงสอนบอกว่าลืมไปแล้ว

ก. คนทั่ว ๆ ไป จะคืนเงินเช่นสมรู้หรือไม่ ไม่คืน 1/2/3/4/5/6/7/ คืน

ข. ถ้าท่านเป็นสมรู้จะคืนหรือไม่ ไม่คืน 1/2/3/4/5/6/7/ คืน

- ✓ 6. แม่ของสมรู้รู้เรื่องเข้า จึงพูดว่า จะคืนให้ทำไม เวลาทอนเงินไม่เห็นมีใครเอามาคืนให้บ้าง ตอนรับทอนน่าจะตรวจดูให้ถูกต้องเสียก่อน จะมาโทษเราไม่ได้

ก. คนทั่ว ๆ ไป คิดเช่นเดียวกับแม่ของสมรู้หรือไม่

ไม่คิด 1/2/3/4/5/6/7/ คิด

ข. ถ้าท่านเป็นแม่ของสมรู้ ท่านจะคิดเช่นนั้นหรือไม่

ไม่คิด 1/2/3/4/5/6/7/ คิด

- ✓ 7. รัชดากรไปทัศนาวจรมิณัง ชื่อของมาหลายอย่าง พอถึงบ้านลืมร่มกันหนึ่งไว้ในรถ นิธิมาจำได้ว่าเป็นของรัชดากรเพื่อนกัน จึงเก็บเอาไว้ให้ หากทิ้งไว้คนอื่นเอาไปเสียจะถูกรัชดากรต่อว่าภายหลัง

ก. คนทั่ว ๆ ไป กระทำเช่นนิธิมาหรือไม่ ไม่ทำ 1/2/3/4/5/6/7/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นนิธิมาจะทำเช่นนั้นหรือไม่ ไม่ทำ 1/2/3/4/5/6/7/ ทำ

8. นิธิมาแก้หอมคุณเห็นว่าสวยมาก สีสันใจกับที่ตนอยากได้มานาน จึงเก็บซ่อนเอาไว้เสีย
เมื่อรัชดาภรณ์มาถาม นิธิมาบอกว่าไม่เห็น ไปได้เก็บไว้ ใครคงหยิบเอาไปก็ได้
ก. คนทั่ว ๆ ไปจะบอกเช่นนี้หรือไม่ ไม่บอก /1/2/3/4/5/6/7/ บอก
ข. ถ้าท่านเป็นนิธิมาจะบอกเช่นนั้นหรือไม่ ไม่บอก /1/2/3/4/5/6/7/ บอก
9. พลตำรวจสมัคร คิดตามขุนโจรซึ่งยิงเพื่อนตำรวจตายไป 2 คน ขุนโจรเห็นหนีไม่พ้นจึง
โยนปืนทิ้งร้องขอชีวิต ครั้งแรกสมัครคิดจะยิงให้ตายเพื่อแก้แค้นแทนเพื่อน แต่เห็นว่า
ควรให้กฎหมายลงโทษจะยุติธรรมกว่า จึงไม่ยิง
ก. คนทั่ว ๆ ไป คิดเช่นพล ๑ สมัครหรือไม่ ไม่คิด /1/2/3/4/5/6/7/ คิด
ข. ถ้าท่านเป็นพล ๑ สมัครจะคิดเช่นนั้นหรือไม่ ไม่คิด /1/2/3/4/5/6/7/ คิด
10. เมื่อจับตัวโจรไปถึงสถานีตำรวจ ผู้บังคับบัญชาทราบเรื่องแล้วพูดว่า จับเป็นมาทำไม
เสียเวลาสอบสวนเปล่า ๆ พลสมัครตอบว่า เมื่อเขายอมให้จับก็ยังไม่ลง
ก. คนทั่ว ๆ ไป คิดเช่นเดียวกับพลสมัครหรือไม่ ไม่คิด /1/2/3/4/5/6/7/ คิด
ข. ถ้าท่านเป็นพลสมัครจะคิดเช่นนั้นหรือไม่ ไม่คิด /1/2/3/4/5/6/7/ คิด
11. ศึกษาธิการจังหวัดเป็นประธานการสอบบรรจุครู มีบุตรของท่านเข้าสอบในครั้งนั้นด้วย
ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าบุตรของท่านไม่เก่ง แต่ท่านก็ไม่ขอร้องให้กรรมการกนใดช่วยเหลือเลย
ก. คนทั่ว ๆ ไป กระทำเช่นท่านศึกษาฯ หรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
ข. ถ้าท่านเป็นศึกษาฯ จะทำเช่นนั้นหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
12. เมื่อรวมคะแนนแล้วบุตรของท่านสอบไม่ได้ กรรมการกนหนึ่งมาบอกว่า จะช่วยแก้คะแนน
ที่ตนตรวจ เพื่อช่วยให้สอบได้ ศึกษาฯ ไม่ยอมบอกว่าเป็นการเอาเปรียบลูกคนอื่นเขา
ก. คนอื่น ๆ คิดเช่นเดียวกับศึกษาฯ หรือไม่ ไม่คิด /1/2/3/4/5/6/7/ คิด
ข. ถ้าท่านเป็นศึกษาฯ จะคิดเช่นนั้นหรือไม่ ไม่คิด /1/2/3/4/5/6/7/ คิด

- ✓ 13. จิตรารัชนารถโดยสารซึ่งมีกบแน่น แต่บังเอิญไถ้บัง เด็กกระเป๋าคิดว่าจิตรารัสนารถเสียเงินแล้ว จึงไม่ได้เก็บเงิน แม่เด็กจะเดินผ่านไปมาหลายครั้ง จิตรารัสนารถนั่งเฉยเสีย
- ก. คนทั่ว ๆ ไป กระทำเช่นจิตรารัสนารถหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
- ข. ถ้าท่านเป็นจิตรารัสนารถจะทำเช่นนั้นหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
- ✓ 14. ถ้านายตรวจมาตรวจพบ จิตรารัสนารถก็ไม่กลัวจะถูกหาว่าโกงกาโดยสาร โดยจะบอกว่า เด็กกระเป๋ามาเก็บเอง
- ก. คนทั่ว ๆ ไป คิดเหมือนกับจิตรารัสนารถหรือไม่ ไม่คิด /1/2/3/4/5/6/7/ คิด
- ข. ถ้าท่านเป็นจิตรารัสนารถจะคิดเช่นนั้นหรือไม่ ไม่คิด /1/2/3/4/5/6/7/ คิด
- ✓ 15. ชายคนหนึ่งขับรถตกถนนแล้วสลบไป สิงโตไปพบเข้าจึงนำชายคนนั้นส่งโรงพยาบาล แต่ แอมเก็บของมีค่าเอาไว้เสียเอง เพราะไม่มีใครเห็น
- ก. คนทั่ว ๆ ไป กระทำเช่นสิงโตหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
- ข. ถ้าท่านเป็นสิงโต จะทำเช่นนั้นหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
16. เมื่อชายคนนั้นออกจากโรงพยาบาลได้ จึงไปขอบคุณสิงโตและถามหาของที่หายไป สิงโต บอกว่าไม่พบของมีค่าอะไร ถ้ามีคนอื่นเอาไปก่อนที่เขาจะไปพบก็ได้
- ก. คนทั่ว ๆ ไป จะบอกเช่นสิงโตหรือไม่ ไม่บอก /1/2/3/4/5/6/7/ บอก
- ข. ถ้าท่านเป็นสิงโต จะบอกเช่นนั้นหรือไม่ ไม่บอก /1/2/3/4/5/6/7/ บอก
- ✓ 17. สุรชัยเป็นพนักงานดับเพลิง เขาจะเรียกเงินพิเศษจากเจ้าของบ้านที่ต้องการให้สะกิด ตะไฟเพื่อมาซ่อม บ้านอื่นจะเป็นอย่างไร เขาก็จะช่วยบ้านที่ให้เงินก่อน
- ก. คนทั่ว ๆ ไป กระทำเช่นสุรชัยหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
- ข. ถ้าท่านเป็นสุรชัยจะทำเช่นนั้นหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
- ✓ 18. ทุกครั้งที่ออกปฏิบัติหน้าที่ สุรชัยกระทำเช่นนั้นเสมอ และยังถือโอกาสเก็บเอาของมีค่า ในบ้านที่ไฟไหม้ไปอีกด้วย เขาคิดว่าถึงไว้คนอื่นก็เอาจึงเอาเสียเองดีกว่า
- ก. คนทั่ว ๆ ไป จะทำและคิดเช่นสุรชัยหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
- ข. ถ้าท่านเป็นสุรชัยจะทำเช่นนั้นหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ

19. ญาติของนายแพทย์คนหนึ่งป่วยมากจะต้องเข้าอยู่โรงพยาบาล แต่ไม่มีห้องพิเศษ
 นายแพทย์จึงสั่งให้พยาบาลคนหนึ่งออกไปอยู่ห้องอนาถา แล้วให้ญาติของตนเข้าอยู่แทน
 ก. คนทั่ว ๆ ไป จะทำเช่นนายแพทย์หรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
 ข. ถ้าท่านเป็นนายแพทย์จะทำเช่นนั้นหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
20. ผู้อำนวยการทราบเรื่อง จึงตกใจเพื่อเป็นการกระทำความผิดว่าไม่ถูกต้อง แต่นายแพทย์ให้
 เหตุผลว่า ญาติของแพทย์มีความสำคัญกว่าคนอื่น คนมีสิทธิ์ที่จะสั่งได้ตามระเบียบ
 ก. คนทั่ว ๆ ไป คิดเช่นนายแพทย์หรือไม่ ไม่คิด /1/2/3/4/5/6/7/ คิด
 ข. ถ้าท่านเป็นนายแพทย์ จะคิดเช่นนั้นหรือไม่ ไม่คิด /1/2/3/4/5/6/7/ คิด
21. สำเนาบัญชีเงินฝากของบุคคลหนึ่งใครจะชนะ สำเนารัฐบาลหรือหนึ่งขาดเหลือ
 แคนหนึ่งบาง ๆ จึงรีบไปเลือกนามบัญชีเสียก่อน ทำให้สำเนาบัญชีเงินฝากจนสลับไป
 ก. คนทั่ว ๆ ไป ทำเช่นสำเนาหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
 ข. ถ้าท่านเป็นสำเนาจะทำเช่นนั้นหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
22. เพื่อน ๆ พากันแปลกใจ เพราะบัญชีเงินฝากเคยชกเก่งกว่า ขอคุณวมจึงรู้ว่าสำเนาในนาม
 ชาติ สำเนารู้ว่าเขาเปรียบเพื่อน แต่ก็แก้ตัวว่าไม่รู้ว่าชาติและไม่ได้สังเกต
 ก. คนทั่ว ๆ ไป กระทำเช่นสำเนาหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
 ข. ถ้าท่านเป็นสำเนาจะทำเช่นนั้นหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
23. กิมเต็งเป็นพ่อค้าหมอยาใจกล้าโรมาก ๆ จึงแก้ตัวตั้งใจให้ออกกว่ามาตรฐาน แล้วตั้ง
 ขาย โดยไม่มีใบกำกับยา
 ก. คนทั่ว ๆ ไป กระทำเช่นกิมเต็งหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
 ข. ถ้าท่านเป็นกิมเต็ง จะทำเช่นนั้นหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
24. กอมากิมเต็งเห็นว่า ถ้าถูกจับได้อาจต้องเสียเงินค่าปรับมากกว่าเงินที่โกงได้ จึงเลิก
 โกงตาชั่งตั้งแต่นั้นมา
 ก. คนทั่ว ๆ ไป กระทำเช่นกิมเต็งหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
 ข. ถ้าท่านเป็นกิมเต็งจะเลิกหรือไม่ ไม่เลิก /1/2/3/4/5/6/7/ เลิก

4/16/52

25. เมื่อวาทีนทร์ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทน ฯ ก็ไปพรรคการเมืองพรรคหนึ่งนำเงินมาให้จำนวนหนึ่ง โดยขอให้สับสนุนญาติของพรรคเขา วาทีนทร์เห็นว่าญาตินั้นคนเห็นพ้องอยู่ด้วยแล้วรับเงินไว้ก็ไม่ผิดอะไร จึงรับไว้
- ก. คนทั่ว ๆ ไป ปฏิบัติเช่นวาทีนทร์หรือไม่ ไม่ปฏิบัติ /1/2/3/4/5/6/7/ ปฏิบัติ
- ข. ถ้าท่านเป็นวาทีนทร์จะทำเช่นนั้นหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
26. ต่อมาพรรคการเมืองได้มาขอร้องและเสนอเงินให้อีก แต่ญาติใหม่ไม่ตรงกับความคิดเห็นของวาทีนทร์ที่คิดไว้ วาทีนทร์จึงไม่ยอมรับเงิน แม้จะเพิ่มให้อีกเป็น 2-3 เท่า ก็ไม่เอา
- ก. คนทั่ว ๆ ไป กระทำเช่นวาทีนทร์หรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
- ข. ถ้าท่านเป็นวาทีนทร์จะทำเช่นนั้นหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
27. สุดใจกับมาลีรักกันและมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงาน พ่อของสุดใจบอกว่ามาลีมีความประพฤติไม่ดีและยากจน ถ้าได้กันจะลำบากที่หลัง สุดใจเห็นกล้อยตามพ่อจึงตีตัวออกห่างจากมาลี
- ก. คนทั่ว ๆ ไป กระทำเช่นสุดใจหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
- ข. ถ้าท่านเป็นสุดใจจะทำเช่นนั้นหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
28. ภายหลังมาลีมีครรภ์และเห็นว่าสุดใจไม่ยอมแต่งงานด้วย เกิดความอาย จึงไปทำแท้งเสีย
- ก. คนทั่ว ๆ ไป กระทำเช่นมาลีหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
- ข. ถ้าท่านเป็นมาลี จะทำเช่นนั้นหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
29. นายแก้วเป็นภารโรง ได้นำเอากระดาษพิมพ์และกระดาษชำระของโรงเรียนไปใช้ที่บ้านเป็นประจำ
- ก. คนทั่ว ๆ ไป กระทำเช่นนายแก้วหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ
- ข. ถ้าท่านเป็นนายแก้วจะทำเช่นนั้นหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ

ดกพ

- ✓ 30. ครูใหญ่ทราบเรื่องจึงเรียกมาตักเตือน นายแก้วรับว่าจะไม่ทำอีก พอหลับหลังก็พบว่า
ของส่วนรวมอย่างนี้ใคร ๆ ก็น่าจะเอาไปใช้บ้างได้ ไม่ควรหวงกัน ถ้าครูใหญ่เผลอ
คนก็จะเอาไปใช้อีก

ก. คนทั่ว ๆ ไป คิดเช่นนายแก้วหรือไม่ ไม่คิด /1/2/3/4/5/6/7/ คิด

ข. ถ้าท่านเป็นนายแก้วจะคิดเช่นนั้นหรือไม่ ไม่คิด /1/2/3/4/5/6/7/ คิด

✓ 31. *✓ 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.*
เชิงชายเป็นตำรวจสายตรวจ ได้จับคนร้ายซึ่งทรัพย์สินในตรอกแห่งหนึ่ง ปรากฏว่า
คนร้ายคนนั้นเป็นเพื่อนบ้านของตน ก็คิดว่าควรจะเห็นใจกันมากกว่าคนอื่น จึงบอกคนร้าย
ให้รับหนีไปเสีย

ก. คนทั่ว ๆ ไป ทำเช่นเชิงชายหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ

ข. ถ้าท่านเป็นเชิงชาย จะทำเช่นนั้นหรือไม่ ไม่ทำ /1/2/3/4/5/6/7/ ทำ

32. เชิงชายกรุ่นคิดหาทางออกมาตลอดทาง พอเดินถึงปากตรอก เจ้าทุกข์และคนอื่น ๆ
ถามว่าจับตัวใครไหม เชิงชายตอบว่าจับไม่ทัน ไม่รู้หายไปทางไหน

ก. คนทั่ว ๆ ไป ตอบเช่นเชิงชายหรือไม่ ไม่ตอบ /1/2/3/4/5/6/7/ ตอบ

ข. ถ้าท่านเป็นเชิงชาย จะตอบเช่นนั้นหรือไม่

ไม่ตอบ /1/2/3/4/5/6/7/ ตอบ

ข้อเสนอแนะในการสร้างแบบสอบถาม

ข้อสอบที่ใช้ในการทดสอบครั้งนี้ มีข้อบกพร่องอยู่บางประการ คือ

1. ไม่ได้วัดความรู้สึก (มโนกรรม) ก่อนการกระทำผิดจะเกิดขึ้น (วจีกรรม, กายกรรม) ความรู้สึกก่อนการกระทำนั้น คือ ความละอายและความกลัวต่อบาป

2. ไม่ได้วัดความรู้สึก (มโนกรรม) ที่เกิดขึ้นหลังการกระทำ คือ เมื่อบางคนทำไปแล้วเกิดความรู้สึกละอายหรือกลัวขึ้นภายหลัง

ตัวอย่าง

1. วัดก่อนการกระทำ

1.1 ในการสอนวิชาคนตรี ครูไม่สามารถสอนให้เข้าใจได้ เวลาสอบนักเรียนจึงลอกตำราใส่ฝ่ามือหรือจดโน้ตเข้าไปลอกในห้องสอบ ถ้าสมศรีไม่ทำดังนั้นบ้างก็จะต้องสอบตกแน่ ๆ แต่สมศรีก็ตัดสินใจไม่ทำอย่างเพื่อนเพราะนึกอายใจ

ก. เด็กทั่ว ๆ ไปนึกอย่างสมศรีมากน้อยเพียงใด

น้อย / 1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / มาก

ข. ถ้าท่านเป็นสมศรีจะนึกเช่นนั้นมากน้อยเพียงใด

น้อย / 1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / มาก

1.2 นอกจากนั้นสมศรียังกลัวว่ากรรมการจะจับได้อีกด้วย

ก. คนทั่ว ๆ ไปกลัวถูกจับได้มากน้อยเพียงใด

น้อย / 1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / มาก

ข. ถ้าท่านเป็นสมศรีจะกลัวมากน้อยเพียงใด

น้อย / 1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / มาก

2. วัดหลังการกระทำ

2.1 ถ้าสมศรีได้กระทำเหมือนเพื่อนนักเรียนคนอื่น ๆ ไปแล้ว เกิดคิดได้ว่า การกระทำของตนนั้นแสดงถึงความไม่ละอายต่อบาป จึงคิดว่าต่อไปจะไม่ทำเช่นนั้นอีก

- ก. คนทั่ว ๆ ไปรู้สึกอายอย่างสมศรีมากน้อยเพียงใด
 น้อย / 1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / มาก
- ข. ถ้าท่านเป็นสมศรีจะคิดเช่นนั้นมากน้อยเพียงใด
 น้อย / 1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / มาก

2.2 สมศรีเที่ยวไปคุยกับคนอื่น ๆ ว่าตัวเองเก่งที่สามารถลอกคำตอบโดยไม่กลัวว่าครูจะจับได้

- ก. คนทั่ว ๆ ไปกลัวครูจับได้มากน้อยเพียงใด
 น้อย / 1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / มาก
- ข. ถ้าท่านเป็นสมศรีจะกล้าทำเช่นนั้นมากน้อยเพียงใด
 น้อย / 1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 /

หมายเหตุ การเขียนว่าอายหรือกลัวนั้น เป็นการถามเพื่อให้ตรงเป้าหมาย มิฉะนั้นจะเป็นการวัดอย่างอื่นไป เช่นวัดความคดโกงหรือวัดความซื่อสัตย์ แต่ก็อาจจะใช้คำอื่น ๆ ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ไขแทนกันได้ เช่น

อาย อาจใช้คำว่า อายใจ, ขยหน้าตัวเอง, ขยะแขยงตัวเอง, แทนได้
 กลัว อาจใช้คำว่า หวาดหวั่น, ประหวั่นพรึงพรึง, กล้าที่จะกระทำผิด ใช้คำเหล่านี้แทนก็ได้

วิธีสร้างแบบสอบถามวัดทัศนคติ อาจสร้างได้หลายแบบด้วยกัน เช่น

1. แบบ Semantic Differential
2. แบบ Role Differential
3. แบบ Moral Dilemma

คำอธิบายและตัวอย่างต่อไปนี้ อาศัยจากข้อเขียนและคำอธิบายของ ดร.วีรยุทธ วิเชียรโชติ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

1. Semantic Differential

ตัวอย่าง การวัดทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อระบบสังคมนิยม (พัฒนาวิทย์ 12, 2519 : 50) ดำเนินตามลำดับขั้นดังนี้

ขั้นแรกของการวัด เรานำเอาสิ่งเร้าภายนอกมากระตุ้นสิ่งเร้าภายในให้เกิด "มโนกรรม" ขึ้น โดยการถามว่า ท่านรู้สึกอย่างไร เมื่อได้เห็นหรือได้ยินคำว่า ระบบสังคมนิยม

ในขั้นที่ 2 เราเปิดโอกาสให้เขาได้ใช้กิจกรรมในการตอบสนองด้วยการพูดหรือการเขียน ในมาตราที่แสดงปริมาณของความรู้สึก ดังนี้

"ระบบสังคมนิยม"

1. มีประโยชน์ / 3 / 2 / 1 / 0 / -1 / -2 / -3 / โทษ
2. เมตตา / 3 / 2 / 1 / 0 / -1 / -2 / -3 / ทารุณ
3. มีเสรีภาพ / 3 / 2 / 1 / 0 / -1 / -2 / -3 / ไร้เสรีภาพ

ฯลฯ

ในขั้นที่ 3 รวมคะแนนทั้ง 7 มาตราเข้าด้วยกัน แล้วตั้งเกณฑ์เอาไว้ว่าคะแนนเท่าไร จึงจะถือว่าทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อระบบสังคมนิยม

2. Role Differential

มีลักษณะคล้ายกับ Semantic Differential ต่างกัน แต่จะต้องกำหนดบทบาทลงในแต่ละข้อนั้นๆ ดูตัวอย่าง

นิสิต → อาจารย์

เหมาะสม / 3 / 2 / 1 / 0 / -1 / -2 / -3 / ไม่เหมาะสม

เคารพ

เหมาะสม 3 / 2 / 1 / 0 / -1 / -2 / -3 / ไม่เหมาะสม
โศกเศร้า

เหมาะสม 3 / 2 / 1 / 0 / -1 / -2 / -3 / ไม่เหมาะสม
ยืมเงิน

เหมาะสม 3 / 2 / 1 / 0 / -1 / -2 / -3 / ไม่เหมาะสม
เชอพัง
 ฯลฯ

3. แบบ Moral Dilemma

หรือเรียกว่าแบบหนีเสือปะจระเข้ แบบสอบถามชนิดนี้จะสร้างเป็นสถานการณ์ขึ้น
ก่อน แล้วให้ผู้ตอบเลือกตอบเอาทางใดทางหนึ่ง

ตัวอย่าง ในขณะที่มีการสอบไล่วิชาดนตรี นรีรู้ว่าเพื่อน ๆ กำลังดูคำตอบจาก
โน้ตที่จดใส่เศษกระดาษเข้าไปในห้องสอบ และนรีเองก็ทำข้อสอบไม่ได้ เพราะตอนเรียน
ในชั้นครูสอนไม่ค่อยจะรู้เรื่อง ครั้นจะทำตามเพื่อนก็ละอายใจ ครั้นจะไม่ทำตามเพื่อนก็กลัว
สอบตก

(๐) ก. ถ้าท่านเป็นนรีท่านจะเลือกเอาข้างไหนเพียงใด

ทำตาม -3 / -2 / -1 / 0 / 1 / 2 / 3 / ไม่ทำตาม
เพื่อน เพื่อน

ข. คำนวณความรู้สึกอย่างไร

ไม่ละอาย -3 / -2 / -1 / 0 / 1 / 2 / 3 / ละอาย
ในการ ทำผิด ในการ ทำผิด

ไม่กลัวถูก -3 / -2 / -1 / 0 / 1 / 2 / 3 / กลัวถูก
ลงโทษ ลงโทษ

แบบที่ 3 นี้ เป็นแบบที่เหมาะสมจะนำไปใช้วัดทัศนคติทางด้านคุณธรรมต่าง ๆ ซึ่งสามารถจะวัดได้ตรงกว่า เพราะสถานการณ์เป็นแบบบังคับให้เลือกระหว่างทางเลือก 2 ทาง ซึ่งแต่ละทางมีข้อขัดแย้งอยู่ในตัวเองแล้ว การวัดทางด้านคุณธรรมนี้ แม้เราตั้งใจจะเจาะจงวัดคุณธรรมอย่างหนึ่ง แต่พฤติกรรมในสถานการณ์นั้นอาจสืบเนื่องมาจากคุณธรรมข้ออื่นควบคู่กันได้

การเน้นหนักของคำถาม

ในคำถามแต่ละข้อนั้นมีการสร้างสถานการณ์แวดล้อมให้ค่าแตกต่างกันไปในด้านความหนัก-เบา, ความรุนแรง-ไม่รุนแรง, ความควรภยหรือควรลงโทษของผู้กระทำได้หลายขนาด เป็นเรื่องที่น่าสนใจไปกว่าการวัดอย่างธรรมดาอีกชั้นหนึ่ง แต่ใช้กันมากเพราะค่าความเชื่อมั่นสูง โดยจำนวนข้อทดสอบมีน้อย วิธีนี้เป็นวิธีหลอกวัดผู้ตอบทางอ้อม

ตัวอย่าง (0) ครูสอนไม่เข้าใจ เพื่อนนักเรียนอื่น ๆ พวกนั้นลอกตำราเข้าไปในห้องสอบ ถ้าสมศรีไม่ลอกควยก็จะสอบตก สมศรีจึงไม่ละอายใจที่จะลอกตำรา ท่านเห็นควยกับความรู้สึกรักของสมศรีเพียงใด

น้อย / 1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / มาก

(00) ครูสอนดีเพื่อนนักเรียนอื่น ๆ จึงเข้าสอบควยความซื่อสัตย์ แต่สมศรีไม่เข้าใจ เพราะวิชานี้ยากสำหรับสมศรี สมศรีจึงละอายใจที่จะลอกตำรา ท่านเห็นควยกับความรู้สึกรักของสมศรีเพียงใด

น้อย / 1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / มาก

ข้อสังเกต จากพฤติกรรมของสมศรีทั้ง 2 ข้อ นอกจากผู้ตอบจะให้คะแนนมากน้อยตามความรู้สึกของสมศรีแล้ว ยังสามารถวัดความหนัก-เบาของข้อคำถามในความรู้สึกของผู้ตอบได้อีกด้วย เมื่อเปรียบเทียบคำถามทั้ง 2 ข้อ จะเห็นว่า

ข้อ (๐) แสดงว่า แม่ตอบจะเห็นว่าสมศรีไม่ละอายใจ แต่ก็พออภัยให้ได้บ้าง เพราะการที่สมศรีไม่ละอาย กล่าวก่อนนั้น เกิดจากสาเหตุที่ครูสอนไม่ดีและเพื่อน ๆ คนอื่น ก็ทำกัน เป็นสาเหตุภายนอกตัวของสมศรีเป็นส่วนใหญ่

ข้อ (๐๐) สมศรีไม่ละอายใจ เพราะเหตุภายในตัวของสมศรีเอง ครูก็สอนดี คนอื่น ๆ ก็ไม่ทำ แต่สมศรีก็ระแวงความละอายใจ น้ำหนักของการกระทำผิดจึงรุนแรงกว่าข้อ (๐) และเป็นเรื่องที่ไม่น่าอภัย

ตัวอย่าง

(๐) สมชายเป็นคนขี้อายอยู่กับแม่ ซึ่งมีอายุนานแล้ว สมชายหาเลี้ยงแม่ ด้วยการเก็บถุงพลาสติก เก็บกระป๋องนมขาย วันหนึ่งขณะที่ยืนพักอยู่ คนเดินผ่านไป แล้วทำกระป๋องเงินหล่นโดยไม่รู้ตัว สมชายเห็นแล้วนึกละอายใจที่จะเก็บเอามาเป็นของตน แต่ก็เก็บเอาไป ท่านเห็นด้วยกับความรู้สึกของสมชายเพียงใด

น้อย / 1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / มาก

(๐๐) แม่ป่วยหนัก สมชายต้องอยู่พยาบาลแม่ ไม่ได้หาของขายจึงขาดเงินซื้อข้าวสาร ขณะออกมาขึ้นใจลอยอยู่เฉยๆ คนเดินผ่านไปแล้วทำกระป๋องเงินหล่น โดยไม่รู้ตัว สมชายเก็บกระป๋องเงินนั้นไว้โดยไม่รู้สึกละอายใจ เพราะต้องการเงินมาก ท่านเห็นด้วยกับความรู้สึกของสมชายเพียงใด

น้อย / 1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / มาก

(๐๐๐) สมชายจนลงยิ่งกว่าเดิมเพราะไม่มีเวลาหาของขาย และคนอื่น ๆ ก็เก็บถุงพลาสติกขายกันมาก พวกอันธพาลจึงมาชักชวนสมชายให้ไปร่วมมือลวงกระป๋อง โดยให้แกล้งทำเป็นยืนเก้งก้างขวางหน้าคนที่จะลวง สมชายจึงเข้าร่วมด้วยโดยไม่ละอายใจ ท่านเห็นด้วยกับความรู้สึกของสมชายเพียงใด

น้อย / 1 / 2 / 3 / 4 / 5 / 6 / 7 / มาก